

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Bc. Adéla Andrýsková

Repatriace Korejců z Japonska po 2. světové válce

Repatriation of Koreans from Japan after World War II

Praha 2019

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miriam Löwensteinová, Ph.D.

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat svojí rodině, která mě po celou dobu mého studia podporovala.

Zároveň bych chtěla poděkovat celému týmu pedagogů na koreanistice ÚDLV FF UK za jejich ochotu a předávání svých odborných vědomostí. Mé velké díky patří především paní doc. Löwensteinové za její odborné vedení, věnovaný čas a přispívání k rozvoji mé akademičnosti, kterým jsem se těšila nejen při psaní této práce, ale i po celou dobu mého studia na ÚDLV.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 10. května 2019

Adéla Andrášková

Klíčová slova (česky)

repatriace Korejců z Japonska, konec války v Tichomoří, SCAP, USAMGIK, podmínky repatriace, přístavy, Ukišimamaru

Klíčová slova (anglicky):

repatriation of Koreans from Japan, end of Pacific War, SCAP, USAMGIK, Busan, conditions of repatriation, ports, Ukishimamaru

Abstrakt (česky)

Předmětem této diplomové práce je repatriace Korejců z Japonska po konci druhé světové války. Tento proces byl v mnoha ohledech složitější, než by se mohlo na první pohled zdát. Překážkou pro repatriaci více než dvou miliónů Korejců, kteří zůstali po konci války v Japonsku, se stala nejednoznačná politika vrchního velitelství spojeneckých sil (SCAP), které při svém příchodu na Japonské ostrovy nemělo konkrétní plán, co se týče Korejců a dalších cizinců v Japonsku. Korejské repatriace se tak chopila japonská vláda, která z ostrovů začala vypravovat lodě naložené korejskými dělníky a vojáky, kteří byli živoucím důkazem jejich válečných zločinů a narušiteli veřejného pořádku v japonské společnosti. Japonská vláda však byla v přepravě limitovaná počtem lodí, které mohla na převoz Korejců vyhradit, a dostupných přístavů. Doba čekání na repatriční loď se tak pro většinu Korejců neustále protahovala, až nemohli čekat déle. Často se proto rozhodli pronajmout si po menších skupinkách malé plavidlo, které je na poloostrov převezlo. Tato plavidla však plula bez povolení a byla lehkým cílem pro piráty či tajfuny, které v září a říjnu roku 1945 byly obzvláště silné a časté. Mnoho Korejců tak přišlo na moři o život. Přesto se odhaduje, že se do poloviny října stačilo z Japonska vrátit na Korejský poloostrov okolo 800 000 Korejců.

V polovině října 1945 vydal SCAP nařízení japonské vládě, aby v japonských přístavech založila tzv. příjmová centra, která měla sloužit pro regulaci příchozích a odchozích repatriantů. Společně s tím nařídila přísná opatření pro převoz majetku a peněžní částky pro repatrianty, které donutily mnoho repatriantů váhat nad svým návratem. První nařízení, která se týkala repatriace Korejců v Japonsku, obsahovalo memorandum z 1. listopadu 1945. V něm vrchní velení stanovilo repatriční přístavy, počty příchozích a odchozích repatriantů, pořadí a přednost repatriovaných osob a japonských oblastí, ze kterých mají být Korejci odsunuti. Během listopadu a prosince 1945 vydalo vrchní velení další memoranda, která obsahovala nařízení ohledně repatriace Korejců z Japonska. Nebylo již pochyby o tom, že se vrchní velení rozhodlo pro odeslání Korejců z Japonska, kteří překáželi jeho hlavnímu cíli, demokratizaci Japonska. V roce 1946 postupně počet repatriantů upadal a repatriace musela být několikrát kvůli dění na Korejském poloostrově na kratší dobu přerušena. Korejská repatriace oficiálně skončila 31. prosince 1946, a to i přesto, že se vrchnímu velení nakonec nepodařilo přesunout všechny Korejce, kteří se v březnové registraci ohledně přání repatriace či nerepatriace vyjádřili pro odchod z Japonska zpět do vlasti.

Abstract (in English):

This master's thesis focus on the repatriation of Koreans from Japan after World War II. The repatriation process was in many aspects more complicated than it could seem to be at the first sight. A hindrance to the repatriation of more than 2 million Koreans, who were left behind in Japan after the end of war, was vague politics of Supreme Command for Allied Powers (SCAP). SCAP did not possess any specific plan considering Koreans and other foreigners in Japan after its arrival to the Japanese archipelago. Therefore, the government of Japan was the one who seized upon the Korean repatriation and began sending ships from Japan's islands loaded with Korean laborers and soldiers, who were living testimony of its war crimes and a threat for Japanese public order. The government of Japan, however, was limited by number of ships, which it could provide for transportation of Koreans, and by number of available ports. As the waiting time for boarding on a repatriation ship was getting longer and longer, majority of Koreans could not wait anymore. In those cases, they usually decided to rent a small vessel, by which they got transported to the Korean peninsula. Those vessels, however, were making their voyages without a permission and were easy target for pirates or typhoons, which were particularly intense and frequent in September and October 1945.

In spite of these conditions, it is estimated that approximately 800 000 of Koreans returned from Japan to the Korean peninsula till half of October 1945. In half of October 1945, SCAP issued an order to the government of Japan to establish so called reception centers. Main purpose of these reception centers was regulation of coming and outgoing repatriates. SCAP also established strict regulations over transfer of repatriates' property and money which made many of them postpone their return to Korea. First orders considering repatriation of Koreans in Japan were included in a memorandum from 1st November 1945. In this memorandum SCAP appointed repatriation ports, numbers of coming and outgoing repatriates and priority for certain repatriates and certain Japanese location, from which Koreans had to be evacuated first. During November and December 1945 SCAP issued other memorandums containing orders regarding repatriation of Koreans from Japan. By then it got obvious that SCAP decided to send Koreans out of Japan. The reason behind its decision was that Koreans were hindering in attaining its main goal – democratization of Japan. In 1946 the number of repatriates was gradually declining. Moreover, the repatriation had to be stopped several times due to happenings in Korea. Finally, the official

repatriation of Koreans ended on 31st November 1945 even though SCAP was not able to send out of Japan all Koreans who desired to be repatriated to Korea according to registration of repatriation in April 1946.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	KOREJSKÁ MENŠINA V JAPONSKU PŘED KONCEM 2. SVĚTOVÉ VÁLKY V HISTORICKÉM KONTEXTU	4
3	POLITIKA USA VŮČI KOREJCŮM V JAPONSKU	7
4	REPATRIACE V ZÁPADNÍM TICHOMOŘÍ SE ZAMĚŘENÍM NA JAPONSKO	12
5	POVÁLEČNÁ REPATRIACE KOREJCŮ Z JAPONSKA	16
5.1	ORGANIZACE ZODPOVĚDNÉ ZA REALIZACI REPATRIACE KOREJCŮ	22
6	REPATRIAČNÍ LODĚ A LODNÍ TRASA PUGWAN	24
6.1	NEOFICIÁLNÍ PLAVBY REPATRIAČNÍCH LODÍ.....	26
6.1.1	<i>Kóanmaru</i>	<i>27</i>
6.2	REPATRIAČNÍ POŘADÍ KOREJCŮ	30
7	OPATŘENÍ VRCHNÍHO VELENÍ (SCAP) PRO REPATRIACI KOREJCŮ ZPĚT DO VLASTI	35
7.1	OMEZENÍ PRO PŘENOS MAJETKU A PENĚZ.....	35
7.2	PŘIJÍMACÍ CENTRA	37
7.3	PRVNÍ REPATRIAČNÍ NAŘÍZENÍ OHLEDNĚ KOREJCŮ V JAPONSKU	38
7.4	PRIORITNÍ REPATRIACE DĚLNÍKŮ Z HOKKAIDÓ.....	40
7.5	NEJEDNOZNAČNÝ POSTOJ VRCHNÍHO VELENÍ VŮČI KOREJCŮM V JAPONSKU	41
7.5.1	<i>Status Korejců v Japonsku.....</i>	<i>42</i>
7.6	DALŠÍ OPATŘENÍ PRO REPATRIACI NEJAPONCŮ	44
7.7	PROBLÉMY A KONEC REPATRIACE KOREJCŮ Z JAPONSKA	46
8	JAPONSKÉ PŘÍSTAVY PRO REPATRIACI KOREJCŮ	49
8.1	SENZAKI	49
8.1.1	<i>Šimonoseki</i>	<i>51</i>
8.2	HAKATA.....	53

9	REPATRIAČNÍ SYSTÉM PRO KOREJCE V JIŽNÍ KOREJI.....	58
10	KOREJSKÉ SPOLEČNOSTI POMOCI.....	62
11	PUSANSKÝ PŘÍSTAV	65
11.1	CHOD SHROMAŽĎOVACÍHO CENTRA	70
11.2	ŽELEZNIČNÍ PŘEPRAVA.....	73
12	NEOFICIÁLNÍ REPATRIACE A PŘÍPADY ODMÍTNUTÍ	
	REPATRIACE.....	76
12.1	PLAVBY MIMO OFICIÁLNÍ REPATRIACI	76
12.1.1	<i>Tajfuny</i>	<i>78</i>
12.1.2	<i>Piráti</i>	<i>79</i>
12.2	PŘÍPADY MICUBIŠI A UKIŠIMAMARU	81
13	DALŠÍ PŘÍPADY ODMÍTNUTÍ REPATRIACE.....	83
14	ZÁVĚR	85
15	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	91
16	SEZNAM OBRÁZKŮ:	97
17	SEZNAM ZKRATEK:	98
	PŘÍLOHA 1.....	I
	PŘÍLOHA 2.....	II
	PŘÍLOHA 3.....	III
	PŘÍLOHA 4.....	IV
	PŘÍLOHA 5.....	V
	PŘÍLOHA 6.....	VI
	PŘÍLOHA 7.....	VII

Předmluva

Téma repatriace Korejců z Japonských ostrovů po konci války v Tichomoří mě zaujalo již při psaní bakalářské práce. Ta se týkala levicových a proseverokorejských organizací, zejména Hlavní asociace korejských rezidentů v Japonsku (Čailbon Čosönin čchongrjön haphö), které v Japonsku vznikly po konci druhé světové války. Často jsem ve zdrojích k této práci narážela na zmínky, že členové Ligy Korejců v Japonsku vykonávali repatriční práce spojené s odesláním Korejců z Japonska zpět do vlasti. Oproti repatriaci Korejců do Korejské lidové demokratické republiky, která běžela v období od konce roku 1959 do roku 1967 a v níž se Hlavní asociace korejských rezidentů v Japonsku angažovala, však ohledně repatriace Korejců po konci války v Tichomoří chyběly zdroje, které by se této repatriaci plně věnovaly. Mou zvědavost podnítil i severokorejský film Sarainnün rjõnghondül (Žijící duše), který byl natočený na téma skutečného případu potopení japonské válečné lodi, která po konci války vezla Korejce zpět do vlasti.

V této práci se věnuji repatriaci Korejců z Japonska v období srpna 1945 až konce roku 1946, kdy korejský repatriční program oficiálně skončil. Nezabývám se zde již výše zmíněnou repatriací Korejců z Japonska do KLLDR, ani repatriací příslušníků jiných národností, ačkoliv kvůli propojenosti celého repatričního systému v západním Tichomoří byly tyto zmínky v někdy nezbytné. Politiku Spojených států amerických vůči Korejcům v Japonsku popisuje Hwang Sun-ik (2013), jehož podrobnou práci na toto téma jsem si vybrala jako hlavní zdroj pro sepsání kapitol zabývajících se přístupem USA a vrchního velitelství armády Spojených států k této početné skupině cizí národnosti na Japonských ostrovech.

Téma repatriace Korejců jsem rozdělila do tří úseků. První z nich tvoří kapitoly dvě až čtyři, které se týkají problému existence velké skupiny Korejců v Japonsku po konci války v Tichomoří, a politiky, kterou Spojené státy americké a vrchní velení v Japonsku (SCAP) přijaly vůči těmto Korejcům na Japonských ostrovech. Pro uvedení do historického kontextu jsem využívala především knih od Edwina O. Reischauera (2009) a Cartera J. Eckerta (2009), které se zabývají jednotlivě dějinami Japonska a Koreje. Pro doplnění jsem zvolila další autory jako např. Lee (1981), Mitchell (1967) a Wagner (1951), kteří ve svých knihách popisují situaci korejské menšiny v Japonsku v období kolem druhé světové války a po ní.

V druhé části práce, která tvoří s kapitolami pět až jedenáct nejrozsáhlejší úsek, se zabývám oficiálním programem repatriace Korejců. Ta byla součástí velkého projektu repatriace v západním Tichomoří, kterou oficiálně řídil vrchní velitel spojeneckých sil, generál Douglas McArthur. Zde jsem opět využívala informací od Hwang Sun-ika (2013). Repatriaci Korejců z Japonska jako součást repatriace v západním Tichomoří sice také oficiálně vedla americká správa pod generálem McArthurem, ale ta spíše jen dohlížela na její průběh a vydávala rozkazy japonské vládě, která měla ve skutečnosti repatriaci Korejců na starost. Tím, jak tato repatriace Korejců v rukách japonské vlády probíhala, se dlouhodobě zabývá Choi Young-ho, jehož tři práce (2017, 2011, 2006) jsem při sepsování této části využila. Pro sepsání sedmé kapitoly jsem čerpala především z memorand ohledně repatriace, která vrchní velení vydalo pro japonskou vládu. Memoranda jsem zvolila proto, abych dosáhla co největší přesnosti při popisu tehdejšího repatričního procesu Korejců (a dalších „neJaponců“). Pro ukázkou chodu tehdejších příjmových center a života v japonských přístavech jsem opět využila zmíněných prací Choi Young-ho, který popisuje situaci v Hakatě a Senzaki, a doplnila jsem jej o informace od poručíka americké armády v Koreji Williama J. Gana (1946), který sepsal utříbenou práci o repatriaci Japonců a Korejců od 25. září do 31. prosince 1945. Ta byla pro mě zároveň obrovskou pomocí při uchopení repatriace Korejců, která probíhala po jejich příjezdu zpět na Korejský poloostrov a která je obsažena v kapitolách devět až jedenáct. Celou tuto část práce jsem doplňovala o svědectví Korejců, jejichž přepis je zaznamenán v knize Kapča · Ulčchuksängün kunine kaja-handa (Narození v roce Kapča a Ulčchuk musí do armády).

V poslední části práce jsem se věnovala neoficiální repatriaci Korejců, která probíhala souběžně s tou oficiální. V kapitolách dvanáct a třináct jsou popsány způsoby, kterými se Korejci nelegálně vraceli zpět do vlasti, nebo důvody, proč se nenavrátili. K tomuto tématu jsem našla dvě práce od Jeong Ae-Younga (2010) a Yeo Sung-gua (2006), které jsem doplnila o další zdroje. Připojila jsem také zprávy ohledně případů přepadení či potopení lodí od zpravodajského štábu armády Spojených států G-2, které ve svém článku uvedl Mark Caprio (2017).

Pro transkripci korejských názvů a jmen jsem zvolila českou vědeckou transkripci. V případě japonských názvů a jmen jsem také zvolila český přepis, který doplňuji o znaky. V některých případech však autoři prací, ze kterých jsem pro toto téma čerpala, neuvádějí oficiální názvy v příslušných jazycích. Pokud se mi nepodařilo

názvy v příslušném jazyce dohledat, uvedla jsem alespoň název v jazyce, v jakém se vyskytuje ve zdroji. Další problém při přepisu korejských jmen byl jejich nestandardní přepis, zvláště v případě starších zdrojů, jako např. od poručíka Gana. Tato jména jsou v současné době nedohledatelná, a tak jsem je ponechala v původní podobě. Na tuto skutečnost vždy u příslušných jmen a názvů upozorňuji v poznámce pod čarou. Kromě těchto případů a jmen autorů, která jsem zanechala v podobě, v jaké jsou uvedené ve zdrojích, jsem korejská jména zapisovala stylem příjmení a vlastní jméno, které uvádím bez pomlčky mezi slabikami.

Co se týče způsobu citování, v celé práci používám průběžné odkazování. Odkaz na zdroj se nachází v závorce na konci odstavce. Uváděnou literaturu lze pak najít v Seznamu použité literatury, která se nachází na konci práce.

1 Úvod

Ke konci války v Tichomoří se na Japonském souostroví nacházelo přes dva milióny Korejců. Velká část z nich sem byla zavlčena od roku 1939 především na práci v továrnách a uhelných dolech. Po kapitulaci Japonska tito dělníci opustili v svá pracoviště a v houfech mířili do přístavů na japonském pobřeží, aby se navrátili zpět do vlasti. Nicméně cesta přes moře oddělující Japonské ostrovy a Korejský poloostrov nebyla po válce vůbec jednoduchou záležitostí. Mohlo za to hned několik faktorů.

Prvním z nich byl nedostatek plavidel, kterými japonská vláda na konci války v Tichomoří disponovala. Jelikož byla plavidla císařského Japonska ve válce zničena, nebo utrpěla vážná poškození, japonská vláda neměla dostatek prostředků, aby Korejce v Japonsku a Japonce mimo domovské ostrovy přepravila. Navíc bylo mořské dno okolo Japonska poseté minami, které spojenecká armáda při svých náletech na konci války shodila. Přístup do mnoha hlavních japonských přístavů tak byl zablokován.

Druhým faktorem, který Korejcům v Japonsku ztěžoval jejich návrat, domů byla neexistence jednoznačné repatriční politiky pro příslušníky cizích národností, kteří se nacházeli v Japonsku. Repatriaci v západním Pacifiku řídilo vrchní velitelství spojeneckých sil (SCAP), jehož nejvyšším představitelem byl generál Douglas MacArthur. Vrchní velitelství po kapitulaci Japonska založilo svou základnu v Tokiu, odkud také řídilo okupační správu Japonska. Hlavním cílem vrchního velitelství, se kterým americká armáda do Japonska přišla, byla demokratická přestavba poraženého nepřítele - Japonska. Pro splnění tohoto cíle potřebovalo vrchní velitelství dostat odzbrojené japonské vojáky, kteří se nacházeli po celé Východní Asii, zpět na domovské ostrovy Japonska. Repatriace v západním Tichomoří se tak zaměřovala na přepravu Japonců. Společně s návratem Japonců probíhalo odesílání příslušníků cizích národností z Japonska zpět do jejich vlastí. Problém spočíval v tom, že americká armáda, ačkoliv před svým příchodem do Japonska věděla o zdejší četné komunitě Korejců, nedisponovala žádným konkrétním plánem, jak by měla repatriace Korejců probíhat, a řešila otázku, jestli je vůbec žádoucí je z Japonska posílat do vlasti. Vrchní velení se tak postavilo do role pasivního hráče v problému Korejců a jejich repatriace.

Tohoto nerozhodného postoje vrchního velení využila japonská vláda, která po válce ustanovila pro přepravu mezi Japonskem a Koreou dva repatriční přístavy,

Senzaki a Hakatu, ze kterých odplouvaly dvě velké repatriační lodě, Kóanmaru a Tokujumaru. Ty na svých cestách do Koreje přednostně převážely korejské vojáky a dělníky, kteří pro japonskou vládu představovali nejproblematičtější skupinu Korejců v Japonsku. Ostatní Korejci v Japonsku se však také chtěli vrátit do vlasti. Nicméně značně omezený oficiální repatriační systém nedovoloval převoz všech Korejců v krátkém časovém úseku, a tak mnohým z nich nezbývalo než čekat poblíž přístavů, až se na ně dostane řada. Ti, co nechtěli, nebo si nemohli dále dovolit čekat, se často uchýlili k přepravě na malých soukromých motorových plachetnicích, které brázdily moře mezi Japonskem a Koreou tam a zpět bez povolení k plavbě. Tento způsob přepravy byl sice nelegální a skýtal mnohá nebezpečí, ale zároveň byl způsobem, jak se vyhnout čekání na místo na oficiální lodi a dostat na Korejský poloostrov co nejrychleji. Do poloviny října, než vrchní velitelství přikázalo japonské vládě založit příjmová centra, která měla za úkol korigovat pohyb repatriantů z a do Japonska, se tak okolo 800 000 Korejců navrátilo zpět do vlasti.

Vrchní velitelství, které postupně shledalo Korejce v Japonsku překážkou pro svůj cíl výstavby demokratického Japonska, se rozhodlo pro odeslání této skupiny zpět na poloostrov. První memorandum, které se týkalo repatriace Korejců, bylo vydáno k 1. listopadu 1945 a neslo název: Repatriace „neJaponců“ z Japonska. Toto memorandum vytyčovalo přístavy, ze kterých měla japonská vláda Korejce repatriovat, oblasti, ze kterých měli být Korejci prioritně odsunuti, a pořadí, v jakém měli být z Japonska odesíláni. Americká armáda navíc poskytla i část svých lodí pro přepravu korejských repatriantů. Vrchní velení poté vydávalo japonské vládě další nařízení ohledně repatriace Korejců, ve kterých upravovalo způsob přepravy a počty repatriantů v jednotlivých přístavech.

Nicméně na začátku roku 1946 začal počet korejských repatriantů v přijímacích centrech klesat a repatriační lodě vyplouvaly směrem na Korejský poloostrov nezaplňeny do svých maximálních kapacit. Vrchní velení si tento jev zdůvodnilo špatnou ekonomickou, politickou a sociální situací, která v roce 1946 v obou částech Koreje panovala. Na vině byla také přísná repatriační opatření, která omezovala množství majetku a peněz, které si repatrianti mohli s sebou z Japonska odvézt. Vrchní velení tak přistoupilo k částečnému uvolnění těchto opatření, avšak pokles repatriantů pokračoval. Když 31. prosince 1946 skončil oficiální repatriační

program na návrat Korejců na poloostrov, zůstávalo okolo 600 000 z nich stále v Japonsku.

2 Korejská menšina v Japonsku před koncem 2. světové války v historickém kontextu

Před koncem války v Tichomoří tvořili Korejci největší skupinu cizinců v Japonsku. Jejich počet se podle statistik pohybovalo kolem 2 400 000. Velkou část z nich tvořili dělníci, kteří byli do Japonska mobilizováni jako levná pracovní síla, což byl důsledek v té době už více než tří desítek let japonské nadvlády.

Korea byla na konci 19. století nominálně nezávislým královstvím, jemuž vládla od roku 1392 dynastie I. Zatímco se její sousedé (většinou nuceně) otevírali novým mocnostem ze Západu a přebírali vymoženky západní modernizace, dynastie I nechávala dveře Koreje před cizinci ze Západu pevně uzavřené. Tím, kdo tuto izolaci korejského království prolomil, bylo nakonec Japonsko. Japonsko započalo svoji modernizaci v roce 1867 pod reformami Meidži. V roce 1875 již bylo připraveno na vnější agresi a po zinscenovaném incidentu s lodí Unjó (雲揚, kor. Unjang)¹ si vynutilo podepsání tzv. Kanghwaské smlouvy (22. února 1867), která se pro Koreu stala její první novodobou mezinárodní smlouvou. Tato smlouva Koreu charakterizovala jako nezávislé království, čímž Japonsko odstavilo svého největšího protivníka v boji o Koreu, Čínu. Nicméně Čína se svého tradičního nadřazeného postavení ve vztahu ke Koreji nehodlala vzdát bez boje, a tak vypukla čínsko-japonská válka (1894-1895). Výsledek této války byl překvapivý, ale nezpochybnitelný. 17. dubna 1895 Čína podepsala Šimonoseckou mírovou smlouvu, v níž se vzdala svého tradičního vlivu a postavení v Koreji. Po porážce další velmoci v roce 1905, která si brousila zuby na Koreu, Ruska, byla Japonsku přiznána zvláštní tzv. přednostní práva na Koreu. S tímto posvěcením Japonsko uzavřelo 17. listopadu 1905 s Koreou protektorátní smlouvu, která vyústila v konečnou anexi Koreje. 22. srpna 1910 byla podepsána smlouva na jejímž základě se Korea oficiálně stala japonskou kolonií. V hlavním městě Koreje, Sěulu, byl ustanoven úřad generálního guvernéra, který v souladu s vůlí japonského císaře a vlády, rozhodoval o osudu Koreje na dalších třicet pět let. (Eckert, 2009, s. 147-88)

¹ Japonci záměrně poslali do korejských vod poblíž ostrova Kanghwa loď Unjó, aby vyprovokovali Korejce k útoku. Poté, co Korejci dle japonského předpokladu loď zapálili, Japonsko obvinilo Koreu z agrese a vynutilo si podepsání Kanghwaské smlouvy. Ta byla nerovnoprávnou dohodou ve prospěch Japonska. Korea dle smlouvy musela Japoncům otevřít své hlavní přístavy, postoupit japonským obchodníkům ekonomické výhody v Koreji, povolit Japoncům zakládání osad na jejím území, dovolit průzkum korejských pobřežních vod a uznávat právo exterritoriality pro Japonce. (Eckert, 2009, s. 147-8)

Po anexi Koreje jako první vyrazili do Japonska studenti a intelektuálové, kteří bažili po vzdělání. Tokio tehdy představovalo centrum pro vzdělání a nových myšlenkových směrů ze Západu. Díky včlenění Koreje do Japonského císařství byla pro ně nyní cesta do Japonska za vzděláním otevřenější. Studenti a intelektuálové však nebyli jediní, kdo na Japonské ostrovy odcházel. Mířili sem za prací i zchudlí rolníci, zejména z jižních oblastí Koreje. Ti se často uchýlovali do japonských industrializovaných oblastí a doufali, že najdou v továrnách novou práci. (Eckert, 2009, s. 190-94)

Druhá vlna odchodu Korejců do Japonska se odehrávala ve 20. letech. Japonsko v té době trpělo hospodářskou depresí, jejímž důsledkem byla rozsáhlá nezaměstnanost. Mezi příchozími korejskými dělníky a japonskými rolníky, kteří ztratili svůj původní zdroj obživy, tak nastal boj o pracovní místa v industrializovaných oblastech. Korejští dělníci však měli oproti japonským tu „výhodu“, že byli ochotní pracovat za nižší mzdu a dělat podřadné práce. Díky tomu je často majitelé továren upřednostňovali před jejich japonskými protějšky, což vyvolalo silné napětí mezi oběma národnostmi. (Mitchell, 1967, s. 27-47)

Tato situace se změnila až po vypuknutí Mukdenského incidentu v roce 1931², který opětovně nastartoval japonskou ekonomiku. Zisk nových území podnítil průmysl, který pro rozšíření svých aktivit potřeboval lidskou pracovní sílu.³ Další pracovní pozice pro Korejce v Japonsku vytvořil vstup Japonska do války s Čínou, která započala v roce 1937. Japonští muži nyní bojovali na čínské frontě, a tak bylo potřeba někoho, kdo by zaujal místo na jejich bývalých pracovištích. Na základě mobilizačního nařízení v roce 1939 tak započal historicky největší přesun Korejců, kdy do Japonska přišlo okolo sto tisíc z nich. (Němčů ani mobilizační nařízení nedokázalo zcela uspokojit požadavky po pracovní síle v období mezi roky 1939 až 1945.) Masový příchod Korejců do Japonska prohloubil napětí v japonské společnosti a všeobecně zintenzivnil nepřátelství mezi těmito dvěma etnicitami. Příliv Korejců se zastavil, až když spojenecké síly začaly bombardovat japonská města. S tím, jak se konec války v Tichomoří přibližoval, začaly se tisíce Korejců vracet zpátky na poloostrov. Ne všichni se však chtěli nebo byli schopni dostat do Koreje před koncem

² Mukdenský incident (18. září 1931) sloužil jako záminka Japonska pro získání mandžuského území a vytvoření loutkového státu Mandžukuo. Více o tomto incidentu viz Reischauer, 2009, s. 242.

³ Pro ilustraci nárůstu počtu Korejců v Japonsku před mobilizačním nařízením nám poslouží následující údaje: pro rok 1914 3 630 lidí, v roce 1930 419 000 lidí, v roce 1933 456 217 lidí, pro rok 1936 pak 690 503 lidí. Blíže viz Mitchell, 1967, s. 41, 76.

války, a tak se po kapitulaci Japonska ještě okolo 2 400 000 z nich nacházelo v Japonsku.⁴ (Mitchell, 1967, s. 75-89)

⁴ Zjistit přesný počet Korejců v Japonsku před koncem války je kvůli jejich migraci a chybějícím dokumentům velmi obtížný úkol. Nicméně materiály, které japonská vláda zveřejnila, odhalují, že na konci roku 1944 byl počet Korejců v Japonsku 1 936 843. (Lee, 1981, s. 37)

3 Politika USA vůči Korejcům v Japonsku

Průběh repatriace se odvíjel od politiky Spojených států amerických vůči Korejcům v Japonsku. Charakteristikou této politiky je její nejednoznačnost a rozdílné přístupy k problematice Korejců v Japonsku. Rozdílné odpovědi na otázku, co s Korejci v Japonsku po válce, vycházely od různých orgánů americké vlády, ale neomezovaly se pouze na ně. Samotný pohled vrchního velení na Korejce se totiž v průběhu okupace Japonska měnil.

Okupace Japonska po konci války v Tichomoří měla sice oficiálně mezinárodní charakter, ale ve skutečnosti to byly Spojené státy, kdo v aparátu okupační správy držel hlavní pozici. Okupační správa se oficiálně označovala jako SCAP (Supreme Command for the Allied Powers, dále jako vrchní velení)⁵, v jejímž čele stál vrchní velitel spojeneckých sil (Supreme Commander for the Allied Powers⁶), kterým se stal americký generál Douglas MacArthur.⁷ Vrchní velitelství sídlilo v Tokiu a dělilo se na devět sekcí, které odpovídaly příslušným ministerstvům japonské vlády. Na zavádění reforem, které tyto sekce stanovily, dohlížely týmy vojenské správy umístěné v japonských prefekturách. Spojení mezi sekcemi vrchního velení a japonskou vládou zajišťoval Ústřední styčný úřad (Central liaison office, Tokio). (Reischauer, 2009, s. 270-1) Kontrolu nad japonskými plavidly vykonával Kontrolní úřad lodní dopravy pro japonské obchodní loďstvo, který je známý pod svou zkratkou SCAJap (Shipping Control Authority for the Japanese Merchant Marine).⁸ Tento úřad měl jurisdikci i nad americkou tichomořskou flotilou a řídil pohyb veškerých repatričních plavidel. (Choi, 2006, s. 250-1)

⁵V mnoha pracích se také můžeme setkat se zkratkou GHQ (General Headquarters), která označuje vrchní velitelství vrchního velitele spojeneckých sil v Japonsku.

⁶ Na základě podmínek Postupimské deklarace (26. červenec 1945) řídili okupaci Japonska po podepsání kapitulace smlouvy (2. září 1945) Spojenci. Oficiálně měla okupace Japonska mezinárodní charakter, ale ve skutečnosti okupaci řídily téměř výhradně jednotky americké armády v čele s generálem McArthurem. (Reischauer, 2006, 267-70)

⁷ Douglas MacArthur (1880-1964) byl pěťhvězdičkový generál armády Spojených států amerických. Během války v Pacifiku vedl spojeneckou armádu a po konci války vedl okupaci Japonska ze svého postu Vrchního velitele spojeneckých sil. Po vypuknutí korejské války v roce 1950 byl jmenován generálem armády OSN a velel i jihokorejské armádě. V roce 1951 ho však americký prezident Truman z tohoto postu odvolal kvůli nespokojenosti se způsobem, jakým MacArthur vedl válku v Koreji. (Reischauer, 2006, 270, 275) (Eckert, 2006, s. 248)

⁸ SCAJAP byl podřízen Veliteli námořnictva pro Dálný východ (Commander, Naval Forces, Far East COMNAVFE) a jeho cílem bylo: 1: kontrolovat japonská plavidla nad sto tun, 2: poskytnout Japoncům plavidla pro repatriaci (zapůjčené americké lodě řízené vycvičenou japonskou posádkou), 3: poskytnout Japoncům způsoby pro repatriaci vojáků.

(https://en.wikipedia.org/wiki/Shipping_Control_Authority_for_the_Japanese_Merchant_Marine, 8. 5. 2019)

Velká část Korejců se dostala do Japonska v době vypuknutí války v Tichomoří. Japonská vláda tehdy potřebovala doplnit pracovní síly kvůli odchodu japonských mužů do armády. Spojené státy si dobře uvědomovaly důležitost problému Korejců v zahraničí a hledaly proto odpovídající opatření na tento problém. Politikou ohledně repatriace a státní příslušnosti zahraničních Korejců se zabývaly ministerstvo zahraniční (United States Department) a ministerstvo války USA (United States Department of War). Poté, co každé z ministerstev stanovilo politiku ohledně Korejců v Japonsku, postoupily ji vrchnímu velení (SCAP), které se po válce stalo hlavním vykonavatelem repatriční politiky v Asii a tichomořských oblastech. Vrchní velení (SCAP) repatriaci Korejců vykonávalo prostřednictvím rozkazů udělených japonské vládě a dohlíželo na její průběh. Jinak řečeno, repatriaci Korejců v Japonsku vykonávala japonská vláda pod supervizí vrchního velení.⁹ (Hwang, 2013, 150-1)

Průběh repatriace však značně ztěžoval fakt, že charakter repatriční politiky Korejců byl nejasný. Americký plán poválečného pořádku sestavovalo ministerstvo zahraničí (United States Department), které mělo na starost zahraniční politiku. V dubnu 1945 koordinační výbor pro Dálný východ, spadající pod ministerstvo zahraničí USA (dále koordinační výbor), odhadoval počet korejského obyvatelstva v Japonsku na 1 500 000 lidí.¹⁰ Také analyzoval historii Korejců v Japonsku, jejich životní úroveň, potřebnost či nepotřebnost repatriace, problém státní příslušnosti apod. Vykazoval také neobvyklý zájem o vztahy mezi Korejci a Japonci, které byly důležité pro zachování veřejného pořádku po příchodu Američanů do Japonska. Koordinační výbor hodnotil vztah Korejců a Japonců ve své zprávě, kterou vydal na základě sběru informací o Japonsku, Koreji a dalších oblastech Dálného východu. Zde vyjádřil, že mezi dvěma etnicitami panuje relativně nepřátelský vztah. Dále připojil výstrahu ohledně poválečné situace Korejců v Japonsku. Upozorňoval, že po konci války může většina Korejců čelit hrozbám kvůli zesílenému ekonomickému a politickému tlaku v Japonsku. Koordinační výbor odhadoval, že poválečné Japonsko prodělá velkou poválečnou krizi nedostatku potravin a nezaměstnanosti. Proto říkal, že korejská

⁹ Tento systém uskutečňování korejské repatriace odráží celkový charakter okupace Japonska spojeneckými silami. Okupační armáda nespravovala Japonsko přímo, nýbrž prostřednictvím japonských vládních orgánů. Takovýto přístup k okupaci se setkal v podstatě s kladnou odezvou od Japonců při spolupráci s novými mocenskými orgány. (Reischauer, 2009, 269-271)

¹⁰ Koordinační výbor ministerstva zahraničí odhadoval tehdejší korejské obyvatelstvo v Japonsku na 1 500 000 lidí, ale ve skutečnosti byl počet Korejců v Japonsku zhruba o 500 tisíc lidí vyšší. (Hwang, 2013, s. 158)

pracovní síla se stane nejen nepotřebnou, ale má dokonce potenciál ekonomický problém ještě zhoršit. Korejce v Japonsku tak ohodnotil jako nestabilní element, který způsobí neklid, a varoval, že se stanou minoritou, ke které budou Japonci nepřátelští. Nakonec koordinační výbor stanovil, že: pro japonský mír a zachování pořádku je potřeba, aby Korejci opustili Japonsko, a předpokládal, že 1 200 000 Korejců, kteří nejsou asimilovaní, se brzy sami vrátí zpět do Koreje. Co se týče zbývajících 300 000 Korejců, ohledně těch předpokládal, že jsou ekonomicky zabezpečeni, a proto zůstanou v Japonsku. Závěrem koordinační výbor ve zprávě uvedl, že se mnozí Korejci v Japonsku musí rychle vrátit do Koreje, ale kvůli korejské ekonomické situaci, problému s přepravou a dalším faktorům, to nebude jednoduché. Přesto navrhl následující řešení ohledně jejich repatriace:

1. Nepokoušet se vracet do vlasti Korejce v Japonsku. Velká část Korejců (okolo 1 200 000) se bude snažit vrátit do Koreje vlastními silami, tak rychle, jak to jen bude možné.
2. Vrátit do vlasti všechny Korejce kromě těch, kteří si chtějí ponechat japonskou státní příslušnost.

Pokud shrneme dosavadní informace, přijdeme k závěru, že ministerstvo zahraničí USA vědělo, že rezidenční pozadí Korejců v Japonsku pramení z nucených odvodů v době války v Tichomoří, a také vědělo, že Korejci žijí ve špatném prostředí. Přesto nakonec shledalo Korejce „nebezpečným elementem“ pro udržení poválečného pořádku v Japonsku. Protože dobře znalo situaci Korejců v Japonsku, usoudilo, že i když nezavede žádná speciální opatření, Korejci se pokusí dostat svépomocí. Jejich politika, tedy nijak zvlášť nereagovala na potřebu repatriace Korejců do té doby, než skončila tato „přirozená repatriace“ (čabalčok kühwan, a spontaneous mass exodus/uncontroled mass migration) většiny z nich. Ministerstvo zahraničí vidělo jako v pořádku ponechat v Japonsku jen ty Korejce, kteří si budou chtít nechat japonské občanství. Tento postoj ministerstva zahraničí USA velmi ovlivnil repatriční politiku, kterou později vrchní velení přijalo. (Hwang, 2013, 157-60)

Ustanovení principů o poválečném uspořádání a podobné plány většinou probíhaly na ministerstvu zahraničí. Ale na konci války taktéž ministerstvo války (United States Department of War) sbíralo informace o oblastech, ve kterých bude v budoucnu probíhat okupační správa, a připravovalo odpovídající politiku. Situaci ve Východní Asii mapovalo od června 1944 pododdělení pro Dálný východ

(Subcommittee for the Far East, SFE)¹¹, které zkoumalo okupační politiku vůči nejaponským příslušníkům v Japonsku, což zahrnovalo i problém Korejců na Japonských ostrovech. Oddělení výzkumu a analýz (Research and Analysis branch) pod úřadem pro strategické služby (Office of Strategic Services, OSS) ministerstva války vydalo sérii s názvem „Průvodce civilními záležitostmi: Aliance Japonska“ (Civil affairs guide: Alliance Japan), kde se odehrávala poměrně podrobná analýza Korejců v Japonsku. Průvodce rozebíral migrační situaci, životní podmínky a další záležitosti Korejců v Japonsku. Také nabízel budoucí politiku vůči Korejcům v Japonsku. Průvodce navrhoval, aby americká armáda v Japonsku Korejce ochraňovala a dle jejich vůle jim buď povolila repatriaci, či pobyt v Japonsku. Těm, kteří se rozhodnou v Japonsku zůstat, měla nabídnout pomoc. Také navrhoval, aby americká armáda založila repatriační oddělení a oddělení pomoci, které budou odpovědné za repatriaci cizinců z Japonska. Průvodce chápal Korejce jako přátele USA a věřil, že jejich využitím v repatriační proceduře (jakožto správní záležitosti) může držet Japonce v šachu.¹² Dle těchto informací od ministerstva války si i armádní velení ozřejmilo politiku jednání s Korejci v Japonsku ve třech směrech:

1. Chránit Korejce před násilím od Japonců.
2. Je dovoleno Korejce shromažďovat, pokud bude repatriace opožděna, nebo bude potřeba náhlé pomoci v určitých oblastech, kde je možné využít Korejce coby pracovní sílu. Například při výstavbě železnic a silnic, nebo v uhelných dolech, kde je potřeba produkce uhlí pro spojenecké síly. Protože okupační vláda potřebuje pracovní sílu pro vojenské záměry, musí preferovat korejské dělníky, kteří si přejí pracovat, před Japonci. Korejci oproti Japoncům jsou zvyklí na manuální práci a nebudou odporovat spojenecké armádě.
3. Většina Korejců doufá, že se vrátí do Koreje, ale kvůli tomu, že je to nemožné, je třeba se snažit, aby byla odstraněna jejich sociální, ekonomická a politická diskriminace.

¹¹ Pododdělení pro Dálný východ spadalo pod koordinační výbor státu-války-námořnictva (State-War-Navy Coordinating Committee) ministerstva války. Tento výbor byl založen v prosinci 1944 pro ustanovení okupační politiky po konci války. (Hwang, 2013, s. 161)

¹² Bod, který v Průvodci zasluhuje pozornost, zmiňoval, že by bylo dobré zaměstnat v repatričním sektoru lidi, kteří umí dobře mluvit svým mateřským jazykem a angličtinou, jako čínské, korejské a další studenty, kteří jsou uznáváni jako protijaponští. A také říkal, že by bylo dobré, aby byli tito lidé zapojeni do pohovorů s čínskými a korejskými žadateli o repatriaci, překladu záznamů a zpráv a administrativních povinností. (Hwang, 2013, s. 161)

Oddělení výzkumu a analýz (Research and Analysis branch) optimisticky shledávalo Korejce jako přátelštější oproti Japoncům a odhadovalo, že více než polovina z 1 930 000 násilně naverbovaných Korejců zůstane v Japonsku. Takováto vyhlídka byla zcela rozdílná oproti předpokladu ministerstva zahraničí, které odhadovalo, že se většina Korejců vrátí do vlasti a pouze okolo 300 000 lidí zůstane. (Hwang, 2013, 160-162)

Zpočátku se okupační vláda držela přátelského postoje, kdy prohlašovala, že musí Korejce v Japonsku ochraňovat a záležitosti ohledně jejich repatriace nejdříve promyslet. Nicméně tento deklarovaný postoj v průběhu zavádění okupace Japonska neprobíhal, jak měl. Dle Hwang Sun-ika, autora práce o politice vrchního velení ve věci repatriace Korejců, to, o co Spojené státy zvláště usilovaly, bylo pochopit sociální odlišnost Korejců a jejich možnost včlenit se do japonské společnosti. Kvůli tomu také nakonec americká armáda přijala roli pasivního činitele v procesu korejské repatriace. (Hwang, 2013, 162)

4 Repatriace v západním Tichomoří se zaměřením na Japonsko

V předchozí kapitole jsme se pokusili ozřejmit, že to bylo vrchní velení armády Spojených států amerických, kdo oficiálně vykonával poválečnou repatriční politiku. Ta se především zaměřovala na stažení japonských vojáků zpět na Japonské ostrovy, čímž byl odstraněn vliv Japonského císařství z území, které dobylo. Přesun nejaponských příslušníků zpět do jejich vlasti byl až druhotný úkol.

V roce 1947 vrchní velení vydalo zprávu o repatriaci v západním Tichomoří s názvem: „Zpráva o masové repatriaci v západním Tichomoří“ (Report on Mass Repatriation in the Western Pacific). Tato komplexní zpráva všeobecně líčí repatriční strukturu ve Východní Asii. V úvodu této zprávy McArthur napsal, že repatriace v západním Tichomoří byla likvidací japonského imperialismu a návratem Japonců v zahraničních oblastech zpět do vlasti. Tento proces byl, jak McArthur uvedl, počátek reformy Japonska, která měla formu demokratické výstavby národa. Američané viděli v poklidném průběhu repatriace šanci ukázat svou nadřazenost a dobrou vůli vůči Japoncům, a tím také získat jejich podporu. Repatriční politika byla celkově sestavena se zaměřením na Japonsko. Jejím hlavním cílem bylo přivést odzbrojené japonské vojáky zpět na Japonské ostrovy a tím zpřetrhat pouta Japonského císařství s jeho podrobenými územími. Jen tak mohl být odstraněn vliv Japonska z oblastí východní Asie a zaručen poklidný průběh okupace, jejímž hlavním cílem byla demokratizace Japonska. (Hwang, 2013, s. 162-3)

Repatriční politika se zaměřením na Japonsko byla strukturována v detailním plánu se třemi hlavními body:

1. Vrchní velení má konečnou zodpovědnost a pravomoc ohledně repatriace. Stejně tak má pravomoc ohledně příjmu, správy a demobilizace pěchoty a armády, přepravy repatriantů, přepravy osob cizích národností v Japonsku atd. Vrchní velení velí vládě Japonského císařství.
2. Co se týče řízení repatričních plavidel a dohledu nad jejich údržbou, důstojník 5. flotily má na starost vojenská plavidla námořnictva a styčný důstojník námořnictva vrchního velení má správu nad japonskými obchodními loděmi.

3. Vláda Japonského císařství vykonává repatriační příkazy, které vrchní velení vydá. To zahrnuje založení, organizaci a řízení repatriačních přijímacích center, přepravu repatriantů, vybavení lodí věcmi a posádkou.

Obrázek 1 Japonsští vojenští velitelé dostávají od Spojenců instrukce o odzbrojení a repatriaci

<https://history.army.mil/books/wwii/MacArthur%20Reports/MacArthur%20V1%20Sup/ch6.htm>, 9.5.2019)

Mezi další důležité repatriační povinnosti patřilo také snížení přenášeného majetku u migrujícího obyvatelstva a karanténní správa v každé správní oblasti Japonska. Realizaci repatriačních povinností měla na starost přijímací centra (Reception center), která byla zřízena v přístavech. Do každého centra byla vyslána americká armáda, která kontrolovala průběh repatriace. Nicméně skutečné řízení a odpovědnost za repatriaci nesla japonská vláda. (Hwang, 2013, s. 163-4)

Na začátku své okupační vlády ustanovilo vrchní velení repatriační politiku, jejíž prioritou byla repatriace Japonců.¹³ K tomu mělo být využito zejména japonských

¹³ Tato repatriační politika byla detailněji rozdělena do osmi bodů. Ty jsou následující: 1. Pro repatriaci Japonců bude co nejvíce využito lodí japonského námořnictva a japonských obchodních lodí. 2. Co se týče japonských námořních a obchodních lodí, které byly v podstatě ustanoveny pro přepravu lidí, ty budou využity pro repatriaci Japonců. 3. Co se týče repatriace osob, lidé mohou být přepraveni nákladními loděmi, pokud nedojde k zredukování nosnosti nákladu lodi. 4. Vláda císařského Japonska poskytne lodě pro co největší repatriaci a bude spravovat pracovní síly a potraviny. 5. Nejdříve bude schválen pohyb japonských vojáků a námořnictva, a poté bude schválen pohyb japonských civilistů. 6. Všichni Japonci, předtím, než se vrátí do vlasti, budou odzbrojeni. 7. Americký vrchní velitel pro armádu v Tichomoří ve věci evakuace Japonců v oblastech správy tichomořské flotily: Americký vrchní velitel pro armádu v Tichomoří bude pro repatriaci v každé oblasti regulovat poměr přidělu plavidel. Prioritní pořadí pro evakuaci ve specifických oblastech nastaví dle potřeby. 8. Americký vrchní velitel pro armádu v Tichomoří udělá potřebná ujednání ve věci evakuace Japonců z oblastí, které jsou pod

námořních plavidel, ale i obchodních, anebo dokonce nákladních lodí. Dalším důležitým bodem byla prvotní repatriace japonských vojáků, kteří museli být odzbrojeni. Jelikož se japonské jednotky nacházely po celé oblasti východní Asie, musely být do operace návratu japonských vojáků (a také civilistů) zapojena velení v daných oblastech.¹⁴ (Hwang, 2013, s. 165)

Protože byl rozsah této operace enormní, vrchní velení se rozhodlo rozdělit tzv. „Repatriaci v oblasti západního Tichomoří“, která běžela v celé východní Asii, do tří velkých fází. První fáze této repatriace běžela od září 1945 do února a soustředila se na „japonské“ oblasti, které byly v relativně krátké vzdálenosti od hlavních ostrovů Japonska. Mezi tyto oblasti patřily Korea a Rjúkjú. Navíc se v této době separátně odehrávala i repatriace Korejců v Japonsku, která byla částečně výsledkem spontánního odchodu Korejců, který ministerstvo zahraničí USA předpokládalo. (Hwang, 2013, s. 165)

V druhé fázi, od března 1946 po červen 1946, byla přijata opatření pro důkladnou správu a dohlížení nad repatriací v japonských oblastech. Příkaz k registraci cizinců, který byl v této době vyhlášen, spustil předběžná opatření pro jednání s Korejci v Japonsku jakožto japonskými občany. Mezitím běžela repatriace v tichomořských oblastech, které byly pod britskou správou, v pevninské Číně a na Taiwanu. (Hwang, 2013, s. 165-6)

Ve třetí fázi, od června do prosince 1946, začaly diskuze o repatriaci v oblastech, které okupovalo SSSR, tedy Mandžuska a oblasti Korejského poloostrova severně od 38. rovnoběžky. Začala také repatriace z Ta-lienu a Chu-lu-tao. K těm se později připojila i repatriace Japonců ze severní části Korejského poloostrova nad 38. rovnoběžkou a Korejců, kteří si zažádali o odeslání na korejské území severně od 38. rovnoběžky z Japonska. (Hwang, 2013, s. 166)

Počet Korejců v Japonsku po válce se odhaduje mezi 2 000 000 až 2 400 000 osobami. Předpokládá se, že z nich se od konce války do poloviny října 1945 stihlo okolo 800 000 vrátit do vlasti bez přispění vrchního velení nebo japonské vlády.

velím nejvyššího velitele Číny, velitele jihovýchodní Asie, vojenským velitelem Austrálie a velitelem dálnovýchodní armády SSSR. (Hwang, 2013, s. 164)

¹⁴ Vrchní velení celkově jednalo s každým hlavním prostředníkem pro chod repatriace v asijské oblasti, jako např. nejvyšším velitelem americké pěchoty v Pacifiku (CINCPAC), Pacifickou flotilu (CINCPAC), Nejvyšším velitelem spojenecké armády, velením jihovýchodní Asie (SACSEA), velitelem americké armády v Koreji (CG USAFIK), velitelem dálnovýchodní armády SSSR, nejvyšším velitelem Číny, vojenským velitelem Austrálie (GOC AMF) atd. (Hwang, 2013, s. 164)

(Hwang, 2013, s. 173-4) Zhruba dalších 640 000 Korejců bylo odesláno na poloostrov v rozmezí srpna až prosince 1945 oficiálními cestami, zajištěnými vrchním velením a japonskou vládou. (Lee, 1981, s. 59) Když nastal oficiální konec repatriace Korejců v prosinci 1946, repatriční lodě již okolo 929 800 Korejců převezly zpátky do vlasti. (Hays, 2011, s. 131)

5 Poválečná repatriace Korejců z Japonska

Oficiálně mělo repatriaci v západním Tichomoří na starost vrchní velení armády USA. Avšak repatriace Korejců i Japonců probíhala ještě dříve, než se jí ujalo vrchní velení. V době těsně po válce to byla japonská vláda, kdo řídil proces návratu Japonců z Koreje a odeslání Korejců z Japonska, a to i bez dohledu americké armády. Pro japonskou vládu se odeslání co největšího počtu Korejců stalo životně důležitým úkolem hned z několika důvodů (podrobněji, viz níže). Také se snažila, aby tato „deportace“ Korejců proběhla v co nejkratší době, přesněji řečeno předtím, než vrchní velení naplno zavede svou okupační správu v Japonsku.

O prohře Japonska ve válce se Korejci, stejně jako Japonci, dozvěděli různými způsoby. Jsou tací, kteří slyšeli nahrávku o kapitulaci císařského Japonska, zatímco stáli shromážděni na vojenském cvičišti, ale většina Korejců v Japonsku se o konci války dozvěděla od Japonců, nebo jiných lidí ve svém okolí. Korejci se nyní stali svobodní od japonské nadvlády. Nebyl již nikdo, kdo by jim nařizoval a kontroloval je, a tak Korejci přestali pracovat.¹⁵ Někteří opustili svá pracoviště a hledali si jinou práci¹⁶, zatímco jiní se shromáždili (i s Čiňany) a chystali se protestovat, aby jim bylo poskytnuto jídlo, oblečení, výplaty, zajištěna repatriace a další. V takových případech jim byl dán alkohol či jídlo, aby se zabránilo nepokojům.¹⁷ Veřejný pořádek v Japonsku se zhroutil. Jak se Korejci potulovali různě

Obrázek 2 Japonský císař Hirohito nahrává kapitulační řeč, Tokio, 14. 8. 1945 (Hays, 2011, s. 13)

¹⁵ Ale existovala i místa, ve kterých si lidé přáli nadále pokračovat ve své práci za řádné mzdy. (Chang, 2012, s. 330)

¹⁶ Ukázkovým příkladem tohoto typu je Pak Činhjōng, který v Japonsku od listopadu 1943 pracoval coby montér v menší tokijské továrně. V červnu 1945 byla továrna zničena nálety americké armády, a tak se nadále živil manuální prací na různých místech. Vypověděl, každý měsíc dostal výplatu okolo 20 wōnů a k tomu, i když byla továrna zničena, dostával ze svého původního zaměstnání trochu peněz. Pak Činhjōng pracoval chvíli jako dělník na rychlých konstrukčních pracích v prefektuře Točigi (栃木), a pak se vydal na svou repatriční cestu. Ohledně vzpomínek na repatriaci vypověděl, že před naloděním vykonával drobné domácí práce, poté vzal všechny své peníze a nalodil se na spojovací loď plující ze Senzaki. Dodává, že oproti většině korejských repatriantů té doby prošel menšími ekonomickými problémy. (Choi, 2006, s. 271-80)

¹⁷ Například do uhelného dolu Hašima (端島), kam bylo na práci odvedeno spoustu Korejců, byl dodán alkohol pro uklidnění horníků. Čo Kihwan (narozen 1923) vypověděl, že v továrně Micubiši v Nagasaki nebylo do té doby ani řádně poskytováno jídlo, ale najednou se prý objevilo pohostinné zacházení, kdy pro usmíření Korejců chytli i prase. (Hwang, 2013, s. 169)

po Japonsku, kradli zeleninu z polí a napadali Japonce. O tehdejší situaci vypovídá Pak Jöngsun:

„Všechny Japonce zabít. Všechny Japonce zabít. - Protože nastala taková situace, ředitel firmy řekl, že musí rychle poslat Korejce pryč, jinak to bude pohroma. Řekl, že nastane svět bez práva. Jo, bylo to upadnutí do úplného chaosu. Jak se Korejci různě potulovali, tak chodili na pole a všichni stejně sbírali a jedli z cizího. Šli na pole a otrhali a snědli sladké tomely. Okurky taky otrhali a snědli. Byly tam takhle velké brambory, vykopali je, uvařili v páře a snědli. Co se týče Japonců, tak říkali, že všichni musí ubít k smrti... ..“ (Chang, 2012, s. 330-1)

Po pádu veřejného pořádku se Korejci hrnuli do přístavů ve všech koutech Japonska. Přitom, jak Japonskem procházeli, zanechávali po sobě spoušť. Japonští vojáci se s koncem války všichni rozprchli, a tak nebyl nikdo, kdo by Korejce usměrňoval tresty. Především nuceně odvedení dělníci spěchali do přístavů jako Šimonoseki, Senzaki, Hakata ad. bez toho, aniž by věděli, kdy se budou moci nalodit. Lidé z celé země, kteří se shromáždili v okolí přístavů, neměli ani místo k ubytování. Pro nocleh využívali narychlo zbudované chatrče, skladiště, anebo stáje. Také nocovali venku a čekali, kdy se budou moci nalodit. (Choi, 2006, s. 271) Nejen ubytování bylo v sousedství přístavů nedostatek, ale byla nouze i o jídlo. Japonská vláda nicméně nepodnikla žádné speciální kroky a ponechávala nahromaděné Korejce tak jak jsou. (Kwak, 2007, s.76-7) Tuto skutečnost dokazuje zpráva, kterou vydala Korejská společnost pro pomoc trpícím krajanům (Čosön idžä tongpcho kudžehö). Členové této organizace se vydali do Šimonoseki, aby pomohli svým krajanům. Následující zpráva o podmínkách v Šimonoseki vyšla v korejském Deníku (Mäil sinbo) dne 27. 9. 1945.¹⁸

„Vylodili jsme se v Šimonoseki a spatřili otřesný stav krajanů. Ti vskutku utrpěli bombardováním do takové míry, že se na to nedalo vydržet dívat. Rozprostřeli slaměné rohožky v domech bez střechy a co se týče nemocných, nedalo se dívat na scénu, kdy trpící žízni seděli s vybledlými tvářemi. Ve snaze obstarat si jídlo, vysvlékali

¹⁸ Tato zpráva byla ostře v rozporu další, která vyšla pár dní před ní (24. 9. 1945) ve stejných novinách. Autorem této zprávy byl vedoucí oddělení zahraničních záležitostí vojenské vlády podplukovník Gordon B. Enders, který byl zároveň předsedou Výboru pro pomoc krajanům postižených válkou v Japonsku (Čäil čöndžä tongpcho kudže üwönhö). Coby předseda tohoto výboru jel obhlédnout tehdejší situaci Korejců v Japonsku. Poté, co se vrátil zpět do Koreje, otiskly noviny jeho vyjádření: *„Co se týče potíží korejských krajanů v zahraničí, jsou velmi vážné. Ale oproti tomu, co si (lidé) zde myslí, je situace lepší. Zahraničních krajanů, kteří čekají na lodní spoj v Šimonoseki, je okolo 200 000, a přesto je potravinová situace relativně dobrá. I co se týče úmrtnosti, pokud vezmeme v potaz tolik lidí, nedá se říct, že by přesahovala běžný stav.“* Na toto vyjádření Enderse se nahlíží jako na celkový postoj a názor vojenské vlády v Koreji, která nebyla schopná ustanovit opatření a nezajímala se o repatriaci Korejců. (Yeo, 2006, s. 165)

si jedno po druhém oblečení, ponožky a boty, které měli na sobě, a prodávali je. Nepřítomně hleděli do dálky s tím, že se možná dočkají soucitu od kolemjdoucích lidí. Avšak na policejní stanici Šimonoseki, která byla příslušným vládním úřadem, nebyli vůbec zainteresovaní a zastávali netečný postoj, kdy nevěděli, jestli (lidé) umírají nebo bojují. Mezi tím, co se týče přidělu jídla, ty dostávali pouze odvedení lidé a lidé zapojení do vojenské služby, ale s pouhými třemi kusy sucharů na den si nebylo možno zachovat život. Navíc, protože bylo mnoho lidí, kteří přicházeli z pracovišť, na která byli odvedeni, distribuce nebyla žádný problém. My jsme okamžitě zřídili uvnitř stanice místo pro lékařskou pomoc a rozdělovali jsme věci, které jsme přinesli. Doktor a lékárníci pod Hong Inpchoem začali léčit nejprve urgentní pacienty a kvůli tomu, že ten den ošetřili okolo 700 lidí, rozhodli se nejprve naložit na loď pouze tyto pacienty a odjet. Ale jeden tvrdošíjný japonský úředník řekl, že dozor nad teritoriálními vodami je v jejich rukou, a proto nemohou odejít. Kvůli tomu, že byla plavba zakázána, nemocní ho několikrát prosili, aby jim dovolil odejít. Ale protože až do konce neodpovídal, naše loď v 5 hodin odpoledne opustila Šimonoseki tajně a během silné bouře prodělala velké obtíže. Do Pusanu jsme dorazili následující den (23. 9.) v 5 hodin odpoledne.“ (Yeo, 2006, s. 171)

V situaci, kdy neměli místo k přenocování, trpěli hladem, a především nevěděli, kdy se budou moci nalodit, se mnoho Korejců rozhodlo vrátit se domů vlastními silami. Často si po skupinkách najali jedno z malých plavidel, která se nacházela na pobřeží, nebo využívali lodí, na kterých přijeli z Koreje Japonci.¹⁹ (Yeo, 2006, s. 172)

Dle způsobu přepravy repatriantů můžeme repatriaci rozdělit na oficiální případy, kdy lidé následovali repatriační politiku stanovenou japonskou vládou, japonskými firmami, nebo vrchním velením, a na ilegální případy přepravy, kdy lidé pluli soukromými loděmi (pašeráckými loděmi či malými plavidly bez povolení) a navrátili se vlastními silami. (Choi, 2006, s. 271)

Oficiální repatriaci dále můžeme rozdělit na dvě velká období. Pomyslným milníkem mezi těmito obdobími pro nás bude datum 13. listopadu 1945. Repatriace před tímto datem probíhala přirozeně, kdy Korejci šli na vlastní pěst do japonských

¹⁹ Využití soukromých plavidel pro repatriaci bylo rychlejším způsobem repatriace, ale tento způsob plavby s sebou nesl určitá rizika. Nepřátelé malých plavidel byli zejména špatné počasí, piráti a vodní miny, které Američani s koncem války položili do japonských vod. Námořními neštěstími, které se přihodily repatriantům na jejich cestě zpět do vlasti, se věnuje kapitola Neoficiální repatriace a případy odmítnutí repatriace.

přístavů, aby se vrátili na poloostrov. Od 13. listopadu začala dle nařízení vrchního velení plánovaná repatriace Korejců pod správou guvernérů japonských provincií. Vrchní velení se v rané fázi okupace soustředilo na kontrolu pohybu plavidel. Teprve až okolo poloviny října začalo aktivně přijímat opatření, která reagovala na repatriční problémy, a regulovat repatriaci. Předtím, než se však vrchní velení razantně ujalo repatričního procesu Korejců a Japonců, řídila repatriaci japonská vláda. Japonská vláda urychleně podnikala kroky pro repatriaci Korejců z Japonska. Svá repatriční opatření však nekonzultovala s americkou stranou a jednala individuálně.²⁰ Japonskou vládu vedly k tomuto jednostrannému postoji v repatriaci Korejců zejména dva důvody. Prvním z nich bylo to, že korejšští vojáci, lidé přidělení k armádě a násilně dovedení dělníci, najednou požadovali výplatu nevyplacených mezd nebo přiděly jídla. Navíc korejšští dělníci začali konat společně s čínskými dělníky, kteří byli odvedeni do prefektury Fukušima nebo Hokkaidó. Zadruhé se japonská vláda snažila vyhnout trestům od Spojenců kvůli nucené práci Korejců (a Číňanů), která by mohla být klasifikována jako válečný zločin.²¹ Na první pohled se tedy může zdát, že tato svižná repatriace Korejců z Japonska vycházela z popudu Korejců, kteří se chtěli vrátit domů. Ale pokud se podíváme na průběh repatriace blíže, zjistíme, že opatření, která japonská vláda učinila, měla za cíl v podstatě jejich deportaci z Japonských ostrovů. (Kwak, 2007, s. 75-6) Níže najdeme svědectví tří Korejců, kteří se jako jedni z prvních navrátili do vlasti v září 1945. Všichni tři představovali „prioritní kandidáty“ pro repatriaci, jelikož jejich pokračující pobyt v Japonsku by do budoucna mohl japonské vládě přinést problémy.

Kim Čongtchäk; bydlištěm v Čölla namdo; repatriční trasa přes Hokkaidó (北海道) > Aomori (青森) > Senzaki (仙崎) > Pusan; repatriace v září 1945; tehdy měl sedmnáct let.

V srpnu 1944 vstoupil do armády coby dobrovolník. Sloužil u bezpečnostních sil na Hokkaidó (北海道). Během výkonu služby přišla kapitulace Japonska. Když byl

²⁰ Stejně tak japonská vláda nekonzultovala s vrchním velením budoucí politiku vrchního velení ohledně Korejců v Japonsku. (Kwak, 2007, s. 75)

²¹ Tehdejší japonské ministerstvo vnitra přikázalo každé prefektuře, aby spálila důkazní materiály, které obsahovaly údaje o smrti z nemoci. Tyto dokumenty se mohly stát důkazem usvědčujícím japonskou vládu z válečného zločinu. Většina dokumentů o smrti z důvodu nemoci byla tedy zničena. (Kwak, 2007, s. 75)

přidělen k jednotce, jel spojovací lodí po trase Pugwan a vylodil se v Šimonoseki (下関). Co se týče vzpomínek na repatriaci, nevzpomíná si na přesnou dobu repatriace a jméno lodi, ale vzpomíná si, že jel spojovací lodí na trase Pugwan a vrátil se do Koreje. Při nalodění měl s sebou doklad o cestě domů (kühjang čüngmjöngsö). Veškeré náklady na repatriaci byly zdarma. Vzpomíná si, že výplatu, kterou dostal od vojenské jednotky, uložil do banky.

I Kangsök; bydlištěm v Söulu; repatriční trasa přes prefekturu Mie (三重) > Sensaki (仙崎) > Pusan; repatriace v září 1945; tehdy měl jednadvacet let.

Poté, co zhruba třináct měsíců sloužil v jednotce v Mie coby civilista přidělený k armádě, vydal se na repatriční cestu. Ohledně repatriace si vzpomíná, že se shromáždili někde v okolí Šimonoseki (下関) a nalodili se. Vypověděl, že pro repatriaci mu vojenská jednotka poskytla pouze prostředky na přepravu, ale výplata nebo jiné náklady spojené s repatriací mu vůbec nebyly uhrazeny.

So Čünggju; bydlištěm v Söulu; repatriční trasa přes Aomori (青森) > Maizuru (舞鶴) > Sensaki (仙崎) > Pusan; repatriace okolo září 1945, tehdy měl dvaadvacet let.

Po dvou letech ukončil život nuceně odvedeného dělníka, nalodil se a vydal se na repatriční cestu. Poté, co se v Maizuru (舞鶴) potopili, byli přepraveni na Kjúšú (九州). Po několik dní tam byli ubytováni, a pak byli přepraveni do Šimonoseki (下関). Repatriční lodí plul ze Sensaki (仙崎). Ohledně procesu repatriace si vzpomíná na lidi, kteří se nemohli nalodit na repatriční loď. Tito lidé si půjčili soukromé plavidlo a vrátili se do vlasti. Nicméně podle Soa bylo tehdy i mnoho obyčejných lidí, kteří pluli na repatriční lodi společně se skupinou dělníků. (Choi, 2006, s.276-8)

Stejně jako celá země i železniční doprava byla ochromená. Jelikož však byla přeprava Korejců do přístavů prioritní (dokonce měli přednost i před přepravou Japonců), byla repatriace vojáků a nuceně odvedených dělníků dokončena v prosinci

1945.²² Protože japonská vláda aktivně popoháněla repatriaci Korejců, existují případy, kdy se Korejci vrátili na poloostrov bez toho, aniž by jim japonská vláda vykompenzovala úmrtí člena rodiny či vyřešila problém nevyplacených mezd. Navíc tehdy sama většina Korejců pospíchala na repatriaci, a tak prodala svůj majetek, který pilně nasbírala při nucené práci a ve špatném životním prostředí, narychlo a pod cenou. (Kwak, 2007, s. 75-6)

²² Někdy když do Japonska dorazily dívky, které byly nuceně odvedeny do ženských dobrovolných jednotek (挺身隊), anebo korejští civilisté pracující v armádě, kteří se dostali do Japonska z jižních regionů, byli nejprve zadrženi v japonském přístavu a následně navraceni do vlasti. (Kwak, 2007, s. 75)

5.1 Organizace zodpovědné za realizaci repatriace Korejců

Pro uskutečnění repatriace Korejců využívala japonská vláda tzv. Společnost blahobytu, lépe známou pod japonským jménem Kóseikai (興生會, kor. Hūngsānghö).²³ Tato společnost se svými pobočkami po celé zemi měla bohaté zkušenosti se správou Korejců. Před rokem 1945 totiž vysoká policie prostřednictvím těchto společností kontrolovala a spravovala Korejce v Japonsku. I po válce to byla japonská policie, kdo ovládal tyto společnosti, které měly nyní za úkol repatriaci Korejců. Avšak poradci Kóseikai, kteří pomáhali repatriantům, byli Korejci. Vrchní velení ovšem 4. října 1945 vydalo nařízení o rozpuštění vysoké policie a místo Kóseikai měly přebrat repatriační povinnosti místní autonomní správy, tedy městské úřady. Ty však byly pro tuto roli zcela nekompetentní. Místní úřady za celou dobu jednání s Korejci nepřekročily oblast odvodů Korejců či správy rodinných registrů. Ve skutečnosti nevěděly nic o administrativě oblastí, ve kterých skupiny Korejců sídlily, a ani se na této administrativě nepodílely. Proto tedy městské úřady sice oficiálně vykonávaly správu korejské repatriace, ale kvůli nedostatku zkušeností s kontaktem s Korejci již od předválečného období měly ve skutečnosti svázané ruce. Japonská vláda tedy z příkazu vrchního velení vydala nařízení, aby byl jménem každého starosty města ustanoven přepravní plán. Vydala také oficiální dokument, kde říkala: „*Požadujeme spolupráci Ligy Korejců v Japonsku, policejních stanic, (přepravních) stanic, a žádáme Ligu Korejců v Japonsku a také policii o spolupráci ohledně repatriace Korejců v Japonsku.*“ (Kwak, 2007, s. 76, 81-2)

Takto vznikl repatriační systém, jehož hybnou silou se stala Liga Korejců v Japonsku (kor. Čail Čosönin rjönmäng, jap. 在日朝鮮人聯盟 Zainiči Čosendžin renmei), dále pouze jako Liga.²⁴ Japonská vláda tedy sice hrála v tomto období nejvyšší roli v repatriaci Korejců v Japonsku, ale repatriační práce vykonávala Liga. Co se týče japonských železnic, japonská vláda sice oficiálně držela ochrannou ruku nad repatriačními vlaky, ale ve skutečnosti to byly skupiny mladých Korejců, kdo

²³ Organizace Kóseikai byly pouze přejmenované původní organizace Kjówakai čili Sdružení harmonie (協和會), které sloužily pro dohled nad Korejci v Japonsku a jejich asimilaci. (Lee, 1981, s. 56)

²⁴ Liga Korejců v Japonsku byla založena 15. října 1945. Vznikla z popudu Korejců v Japonsku, kteří cítili potřebu ustanovit orgán, který by jim zajišťoval spolupráci s japonskou i novou korejskou vládou. Liga měla zastupovat Korejce v Japonsku do doby, než se všichni vrátí zpět do Koreje. Protože se však v roce 1948 okolo 600 000 Korejců rozhodlo k trvalému pobytu v Japonsku, pokračovala ve svém působení až do roku 1949, kdy si vrchní velení prostřednictvím japonské vlády vynutilo její zánik. (Lee, 1981, s. 61)

pohyb po železnici řídil. Liga prostřednictvím své organizace komunikovala i s vrchním velením a díky ní, i když se čas od času vyskytly rozepře ohledně toho, kdo se první nalodí, mohla repatriace Korejců probíhat.²⁵ Dle výpovědí Korejců, kteří patřili k Lize v přístavu Maizuru, se středobodem repatriace Korejců v Japonsku stali mladí Korejci, kteří s připnutou páskou se znaky 朝連 (jap. Čóren, kor. Čorjŏn, čili Liga Korejců²⁶) na paži udržovali mezi repatrianty pořádek a dělali repatriační práce.²⁷ Korejce, kteří vykonávali repatriační práce, zmínil ve svých vzpomínkách i Song Jŏngbin, který se navrátil do Koreje ze Senzaki v listopadu 1945. Vypověděl, že lidé z Ligy dávali Korejcům na každé stanici informace ohledně repatriace, a že i on v Šimonoseki dostal jejich směrnice. Řekl, že v Šimonoseki musel čekat okolo dvaceti dní, než se mohl nalodit na loď spojující Šimonoseki s Pusanem. Vzpomíná si také, že Japonci v repatriačním přístavu nemohli nic nadělat s Korejci, kteří měli pásky na rukávu a byli aktivní v procesu repatriace. (Kwak, 2007, s. 82)

²⁵ Japonská vláda upřednostňovala pro nalodění nuceně odvedené dělníky, bývalé vojáky či civilisty v armádě, ale díky Lize se v této době na lodě dostali i obyčejní Korejci. (Kwank, 2007, s. 76)

²⁶ Čorjŏn byla hojně užívaná zkratka pro Ligu Korejců v Japonsku (Čäil Čosŏnin rjŏnmäng), která vznikla spojením dvou znaků z názvu Ligy, konkrétně znaku pro Koreu (朝) a znaku pro spojení (連). (Lee, 1981, s. 61)

²⁷ Z přístavu Maizuru se navrátilo do vlasti okolo 30 000 lidí a do repatriace se zde zapojila i plavidla japonského námořnictva Unzenmaru (雲仙丸) a Hakurjumaru (白龍丸). (Kwak, 2007, s. 82)

6 Repatriační lodě a lodní trasa Pugwan

Již před koncem války v Tichomoří byla kvůli častým náletům a vodním minám přerušena lodní linka spojující japonské Šimonoseki a korejský Pusan. Po kapitulaci musela japonská vláda čelit situaci, kdy Korejci i Japonci netrpělivě čekali na svou repatriaci zpět do vlasti. Nedostatek plavidel a nepřístupné hlavní přístavy Japonska jí situaci neusnadňovaly.

Nejkratší lodní trasou, která periodicky spojovala Korejský poloostrov a Japonské ostrovy, se stala v roce 1905 lodní cesta mezi Pusanem a Šimonoseki. Oficiální název této trasy je v korejštině Pugwan jöllaksön, v japonštině Kanfu/Kanpu renrakusen (關釜連絡船), dále jen Pugwan. Se vstupem Japonců na kontinent zaujala tato lodní trasa důležitou roli ve způsobu přepravy lidí a věcí. Nicméně už v roce 1943 se začaly na východním pobřeží Koreje objevovat a mizet ponorky americké armády. Výskyt amerických ponorek Japonsko posoudilo jako ohrožení pro spojovací linku Pugwan, a proto začalo provozovat další spojovací trasu. Tentokrát spojující korejský Pusan a japonský přístav Hakata (博多), který se nachází na severu ostrova Kjúšú (九州) ve městě Fukuoka (福岡). (Choi, 2006, s. 247-8)

Ale jak se blížila prohra Japonska, spojovací lodě byly jedna po druhé poškozeny nálety americké armády a vodními minami. Výsledkem toho bylo, že japonské ministerstvo dopravy zastavilo od června 1945 periodickou plavbu spojovacích lodí. I přesto skončila většina japonských lodí těžce poškozena po rozsáhlých náletech vzdušných sil US v červenci 1945. Dle amerického strategického bombového výzkumu bylo Japonsko na konci války schopno operovat jen se 158 loďmi o více než 1000 tunách, protože 196 lodí bylo poškozeno vzdušnými nálety v poslední fázi války. Z lodí o více než deseti tisíci tunách zůstaly nedotčeny a dostupné pro užití pouze čtyři. Japonská vláda tedy po konci války trpěla nedostatkem plavidel a kvůli nebezpečí vodních min v pobřežních oblastech nemohla operovat ani se zbývajících loďmi. (Choi, 2017, s. 162)

Po válce se přeprava Korejců a Japonců stala velkým problémem. Japonská vláda musela reagovat na požadavky generálního guvernérství v Koreji, které naléhalo na zabezpečení a repatriaci Japonců z Koreje, a také musela řešit přepravu Korejců, kteří se hromadili v japonských přístavech a rovněž požadovali svou repatriaci. Rozhodla se tedy připravit dvě velká plavidla pro přepravu osob mezi Koreou a

Japonskem, Kóanmaru (7 100 tun) (興安丸, kor. Hŭnganho) pro trasu mezi Pusanem a Senzaki a Tokujumaru (3 500 tun) (徳需丸, kor. Hŏrjŏngho) pro trasu mezi Pusanem a Hakatou. Poté japonská vláda poslala vrchnímu velení (SCAP) na Manile telegram a opakovaně požadovala, aby jí bylo dovoleno používat plavidla pro přepravu Japonců v zahraničí. Vrchní velení jí povolení používat plavidla pro přepravu repatriantů mezi Senzaki, Hakatou a Pusanem udělilo 28. srpna. Japonská vláda tak znovu zahájila přepravní službu přes průliv mezi Koreou a Japonskem. (Choi, 2017, s. 166)

Obrázek 3 Repatriační loď Tokujumaru
(<http://bpa.localityarchives.org/items/show/3140>, 9.5.2019)

Nebezpečí min v okolí hlavních přístavů však přetrvávalo. Speciálně v pobřeží u přístavu Šimonoseki byly umístěny různé druhy vodních min. Proto plavidla, která zde byla potopena nálety nebo detonací, byla ponechána svému osudu. Protože byl přístav Šimonoseki kvůli minám uzavřen a spojovací lodě, které odtud vyplouvaly, zrušeny, hemžilo se to v Šimonoseki Korejci, kteří se hodlali navrátit do vlasti.²⁸ Místo Šimonoseki byl ustanoven jako repatriační přístav Senzaki v prefektuře Jamaguči (山口), který tvořil pár s přístavem Hakata v prefektuře Fukuoka.²⁹ Jak se nečekaně zvýšil počet repatriantů a doba repatriace se prodlužovala, dostala japonská vláda nařízení od

²⁸ Pro představu o tehdejší chaotické situaci v Šimonoseki nám poslouží údaj, který říká, že 29. srpna se okolo deseti tisíc Korejců včetně bývalých vojáků shluklo na železniční stanici. Jejich počet se 14. září navýšil na zhruba 30 tisíc lidí. (Yeo, 2006, s. 176)

²⁹ Co se týče přístavu Hakata, k 24. srpnu 1945 se zde pohybovalo okolo čtyř tisíc korejských vojáků propuštěných z vojenské služby a dva tisíce dalších Korejců (Choi, 2017, s. 161, 167).

vrchního velení, aby odstranila miny a zvýšila počet repatriačních přístavů, kde byl možný průchod velkými plavidly. (Choi, 2006, s. 248) Přestože byly operace na odstranění vodních min zahájeny na počátku října 1945, velké množství neodhalených min stále zůstávalo poblíž přístavu Hakata do konce podzimu téhož roku. Následkem toho byli korejští i japonští migranti vystaveni riziku výbuchu. Také špatné počasí (zejména mezi 5. – 18. 10.) způsobilo nespočet úmrtí Korejců a Japonců, kteří podnikli tuto nebezpečnou cestu na malých lodích. (Choi, 2017, s. 162-3)

6.1 Neoficiální plavby repatriačních lodí

Co se týče velkých přepravních lodí, které pluly z nařízení japonské vlády, avšak ještě bez souhlasu vrchního velení, první záznam máme o vyplutí Kóanmaru k 20. srpnu 1945. Kóanmaru tehdy vyplula z japonského přístavu Senzaki do korejského Pusanu a zpět do Senzaki se vrátila následující den, 21. srpna. Doposud se nenašel žádný záznam o tom, že by se některý z Korejců vrátil na této první plavbě Kóanmaru zpět na Korejský poloostrov, a tak se soudí, že loď vezla pouze japonské repatrianty z Pusanu do Senzaki.³⁰ V ten samý den, kdy se Kóanmaru vrátila ze své první poválečné plavby zpět do přístavu, začala japonská vláda na schůzi vlády plánovat, jak pomoci a převést japonské vojáky, kteří se nacházejí mimo svou vlast, zpět na ostrovy. Zároveň s tím projednávala problém repatriace Korejců z Japonska. Výsledkem schůze byla následující rozhodnutí ministerstva vnitra (内務省, Naimušó): 1. demobilizovat Korejce 2. přenést činnost vojenské nemocnice (陸軍病院, Army Hospital) a námořní nemocnice (海軍病院, Navy Hospital) na nemocnici armádní jistoty (Military Security Hospital³²) 3. pověřit ministerstvo sociálních věcí (厚生省, Kóseišó) přístavní inspekci a vojenskými zdravotními dodávkami. Ministerstvo sociálních věcí však nevzalo do úvahy Korejce a soustředilo se ve své činnosti výhradně na Japonce. To, že Korejci byli opomíjeni v zabezpečovacích opatřeních pro

³⁰ Vedoucí úřadu místní pusanské dopravy Tanabe Tabun (田辺多聞) zanechal deník ohledně dopravní situace v přístavu Pusan z období konce války. Zde říká, že 20. 8. po osvobození jako první repatriační loď připlula do přístavu Pusan Kóanmaru, na kterou se další den plně naložili japonští repatrianti a loď odplula. Také uvádí, že 22. 8. jako druhá spojovací loď připlula do Pusanu Tokujumaru a 24. 8. odplula. Tyto záznamy potvrzují, že repatriační lodě pluly i před povolením k plavbě od vrchního velení. (Choi, 2006, s. 261)

³¹ Existují dohady, že na této první plavbě Kóanmaru, a také Tokujumaru (22. 8. 1945), byli z Pusanu do Japonska přepraveni pravděpodobně vojáci japonské armády s jejich rodinami, kteří byli v severovýchodní oblasti Číny. (Choi, 2017, s. 167)

³² Ve zdroji uveden pouze anglický název, japonský název nedohledán.

repatrianty, je patrné i z dalšího kroku japonské vlády. Ta se 24. srpna 1945 rozhodla ustanovit Prozatímní výbor demobilizační politiky (Interim Demobilization Policy Committee), jejímž předsedou se stal náměstek ministra sociálních věcí. Tento výbor měl řešit problém zaměstnání osob, které byly propuštěny z vojenské služby, nebo se vrátily ze zahraničí. Výbor však jednal jen se zaměřením na Japonce. Naproti tomu demobilizace Korejců z Japonska byla záležitostí, ve které japonská vláda postupovala s plným nasazením. Týden poté, co skončila válka, 22. srpna, dorazila Tokujumaru do jihokorejského přístavu Pusan. Na její palubě byli korejští repatrianti, kteří byli nuceně odvedeni do japonské armády, aby tam sloužili jako její vojáci. O dva dny později se loď s japonskými repatrianty vrátila zpět do Hakaty. Navzdory tomu, že v okolí Hakaty zůstávaly shozené vodní miny, vplula loď k přístavní hrázi úzkým kanálem mezi ostrovem Nokonošima (能古島) a Meinohamou (姪の浜), kde plavidlům o 2 tisících tunách a více nebylo v té době ještě dovoleno proplouvat.³³ Den poté, co se Tokujumaru vrátila do Japonska, zakázalo vrchní velení od 25. srpna 1945 plavbu lodím nad 100 tun. Po týdnu dočasného přerušení plavby, kvůli rozestavení okupačních jednotek v Jokohamě³⁴, (横浜), Tokujumaru znovuobnovila svou kyvadlovou dopravu. 1. září 1945 odplula ze Susa (須佐) v prefektuře Jamaguči (山口) do Pusanu a následujícího rána připlula do Hakaty s japonskými repatrianty na palubě. (Choi, 2017, s. 163-8)

Druhá loď pro převoz repatriantů, Kóanmaru, znovuzahájila svou plavbu mezi Pusanem a Senzaki již o den dříve, 31. srpna. Tato plavba se uskutečnila poté, co vrchní velení v Manile povolilo japonské vládě provozovat lodní linky pro převoz repatriantů. Díky tomu Kóanmaru získala označení první oficiální repatriační lodě, na kterou se poprvé nalodili korejští i japonští repatrianti. (Choi, 2017, s. 168)

6.1.1 Kóanmaru

Kóanmaru byla se svými 7 100 tunami největší repatriační lodí. Od srpna 1945 do března 1946 kyvadlově převážela repatrianty na lodní trase mezi jihokorejským Pusanem a japonským Senzaki. Poté, 25. března, dle nařízení Kontrolního úřadu lodní

³³ Pravděpodobně členové bakteriologické jednotky 731, která byla umístěna v Charbinu, se nalodili na Tokujumaru, která připlula zpět do Japonska 24. srpna. (Choi, 2017, s. 167)

³⁴ V té době však ještě nebyly rozmístěny okupační jednotky ve Fukuocce (福岡) (Choi, 2017, s.168)

dopravy pro japonské obchodní loďstvo (SCAJap), přemístila svůj domovský přístav ze Senzaki do Hakaky. (Choi, 2006, s. 251)

Kóanmaru byla postavena v loděnici v Nagasaki v lednu 1937 a hned byla nasazena na trasu Pugwan. Společně s dalším velkým plavidlem, Konkomaru (金剛丸, postaveným v říjnu 1936), se stala v Japonsku první luxusní výletní lodí, která byla vybavena klimatizací. Nicméně 1. dubna 1945 v pobřeží Šimonoseki najela na vodní minu a ztroskotala. Poté byla v Nagasaki opravena a uschována v přístavu Susa, který se nachází nedaleko Senzaki. Zde zůstala až do konce války v Tichomoří. Po válce se 20. září vypravila do Pusanu, aby odtud odvezla japonské vojáky. Když vrchní velení vydalo oficiální povolení japonské vládě pro převoz korejských a japonských repatriantů, bylo jejím domovským přístavem ustanoveno Senzaki. Na Kóanmaru, která do Senzaki připlula 30. srpna, se během noci nalodilo přes devět tisíc korejských repatriantů a následujícího dne dopoledne loď vyplula směrem na Pusan. V Pusanu se na ni 1. září nalodilo okolo 7 500 japonských repatriantů a další den dopoledne Kóanmaru odplula z Pusanu zpět do Senzaki. Tato loď, která se v imperiální éře mohla chlubit tím, že byla luxusní výletní lodí s maximálním počtem 1 746 cestujících, plula nyní zcela zaplněna korejskými či japonskými repatrianty, jejichž počet čtyřikrát až pětkrát přesahoval její maximální limit pro počet cestujících.³⁵ Co do počtu cestujících se tak Kóanmaru stala největší repatriační lodí, která od 27. 9. 1945 do 15. 1. 1946 celkem dvaatřicetkrát překonala moře tam a zpět na své trase mezi Korejským

Obrázek 4 Repatriační loď Kóanmaru

(<http://bpa.localityarchives.org/exhibits/show/transport-facilities/item/3257>, 9.5.2019)

³⁵ Počet cestujících na Kóanmaru byl později stanoven na 6 500 lidí.

poloostrovem a Japonským souostrovím.³⁶ Úryvek z literárního díla od spisovatele Morišity Togua (森下研), který zachycuje dění na palubě Kóanmaru, nám přiblíží tehdejší atmosféru na repatriačních lodích:³⁷ (Choi, 2006, s. 251-3)

Korejci začali s naložováním na Kóanmaru 30. 8. Je to den, kdy vrchní velitel spojeneckých sil McArthur přiletěl z Manily do Acugi (厚木). Nalodění, probíhalo od šesti hodin večer za pomoci místních rybářských lodí a plachetnic, ale i když bylo šest hodin ráno dalšího dne, stále neskončilo. Přestože prý překročili maximální počet lidí, Korejci nechtěli čekat na další přepravní loď. Stále jeden za druhým vystupovali na lodní lávku a tlačili se na repatriační loď.

Na Kóanmaru, která nakonec zvedla kotvy 31. 8. kolem osmé večer, nebylo volného místa, nebylo kam šlápnout, kvůli Korejcům a jejich zavazadlům. Korejci, kteří převyšovali počet devět tisíc lidí, seděli bez ladu a skladu ať v kajutách nebo na palubě. Slunce, které stále mělo žár nejsilnějšího léta, rozpálilo loď a kouř kotle, který se valil ze strojovny, ji ještě více rozžhavoval. Kóanmaru byla sice postavena s komplexní ventilací pro klimatizaci a topení, ale dodávky chladicí tekutiny, která byla nejdůležitější, byly od konce války přerušeny. I když byly všechny dveře a okna otevřeny dokořán, vnitřek lodi kvůli dýmu, který byl smíchaný s hrozným smradem, připomínal troubu.

Během tohoto všeho se Korejci objevovali na jakémkoliv místě bez jakýchkoliv omezení, jako by jim to tam patřilo. Přišli do míst členů posádky, sedli si a dívali se, jako by něco hledali, a pohrávali si cizími věcmi. Přestože je členové posádky upozornili, že: „Tady je zákaz vstupu.“, tak probodávajíce je pohledem řekli: „Poražení se přece mají dobře ve srovnání se mnou!“. Bylo i hodně lidí, kteří se shromáždili na palubě, aby se provětrali na mořském vzduchu. Oni říkají, že vstoupí těmi špinavými chodidly na lodní můstek. Jsou slyšet hlasy: „Paluba je špinavá. Vraťte se!“ V koutech paluby byli i lidé, kteří rozdělali oheň, vařili a jedli jídlo, zatímco pálili

³⁶ V počtu kyvadlových plaveb vykonaných během tohoto období překonala Kóanmaru pouze Tokujumaru, která plula celkem čtyřicetkrát. (Choi, 2006, 251)

³⁷ Korejce pospíchající s repatriací na poloostrov vystihuje Morišita následovně: „Lod' toho odpoledne zakotvila v zátocě Fukagawa (深川). Naši lidé přívětivě přivítali repatrianty, kteří se vylodili (v Senzaki). Ze Senzaki do stanice města Šómei (正明市, nyní město Nagato 長門市) sice vedla železnice okolo dvou kilometrů, ale vlakových spojů bylo málo. Jakmile repatrianti vzali do rukou zavazadla a začali kráčet pobřežní cestou, obyvatelé města vytáhli dvoukoláky a přepravovali (na nich) zavazadla. Na stejné cestě v protisměru byla skupina lidí, kteří ve srovnání se zavazadly japonských repatriantů nesli na zádech nebo na hlavě několikrát větší zavazadla a míjeli japonské repatrianty ve směru k přístavu. Byli to Korejci, kteří pospíchali s repatriací. (Choi, 2006, 255)

dřevěná prkna z týku. Také tam byli chlapi, kteří zatímco ukazovali na stěžeň, přikazovali s panovačným postojem: „Pověste tam vlajku Koreje!“ (výňatek)

Zášť lidí, se kterými bylo doposud špatně zacházeno, zanechala na repatriační lodi krutou stopu. Poté, co jsme ve tři hodiny odpoledne dorazili do Pusanu a všichni opustili loď, všechny splachovací záchody byly buď ucpané, nebo rozbité, a zmizely všechny mosazné předměty na dveřích a oknech. (Choi, 2006, s. 253-5)

Jak říká Choi Youngho, prostřednictvím tohoto díla můžeme nahlédnout do vědomí většiny Japonců po válce, kdy, zatímco na jedné straně neexistovala kritika ohledně organizační situace (neexistovala opatření pro podporu repatriace od místní nebo ústřední vlády), na druhé straně Japonci kriticky pohlíželi na chaotické Korejce, kteří plní radostí z osvobození pospíchali domů. Evidentní je jednak nepochopení tehdejší situace poraženého Japonska, ale i neustávající rasistické pohlížení na méněcenné Korejce. (Choi, 2006, s. 253)

6.2 Repatriační pořadí Korejců

Ve stejný den (1. 9. 1945), kdy Kóanmaru bezpečně připlula ze své první oficiální plavby zpět do Japonska, ministerstvo sociálních věcí přikázalo guvernérům v celé zemi, aby nejdříve odeslali do vlasti nuceně odvedené dělníky. (Kwak, 2007, s. 74-5) Mezitím japonské ministerstvo dopravy zveřejnilo způsob repatriace Korejců. Obsahem tohoto zveřejnění bylo to, že lodní přeprava repatriantů bude využívat trasu mezi Šimonoseki a Pusanem, do kterého bude repatrianty provázet průvodce. Každá japonská firma měla povinnost takového průvodce poskytnout. Průvodci pak měli za úkol bezpečně dovést korejské dělníky až na Korejský poloostrov. Na druhou stranu je však také hlídali do té doby, než se nalodí. Mezi korejskými repatrianty jsou lidé, kteří dosvědčují, že jim japonská firma uhradila lodní jízdné nebo jim poskytla pomoc, ale nemohou si vzpomenout na to, že by s nimi průvodce jel až do Pusanu.³⁸ (Chang, 2012, s. 331) Níže najdeme tři takové výpovědi.

³⁸ Dle tehdejších výpovědí poskytl výhody loděnice Kojakišima v prefektuře Nagasaki, uhelný důl Šinju společnosti Micubiši v prefektuře Fukuoka, uhelný důl Ueda v prefektuře Fukuoka, chemická společnost Daido v prefektuře Fukui (福井) [Bylo to místo, kde se vyrábělo vápencovo-dusíkaté hnojivo. V tomto místě nebyli pouze Korejci, ale také zajatci americké armády.], důl Sumitomo v okrese Sorači (空知) na ostrově Hokkaido atd. (Chang, 2012, s. 331-2)

I Jönsök; bydlištěm v Čölla namdo; repatriční trasa přes Ósaku (大阪) > Sensaki > Pusan; repatriace v říjnu 1945, tehdy měl dvaadvacet let.

Po jednom roce práce v loděnicích v Ósace uzavřel kapitolu nuceně odvedeného dělníka a těsně po válce (devátého měsíce lunárního kalendáře) se vydal na repatriční cestu přes Šimonoseki. Ohledně vzpomínek na repatriaci řekl: „Korejci se hodně shromažďovali v přístavu, který je nad Šimonoseki,“ čímž ukázal na Sensaki. Vzpomíná si, že od firmy dostal peníze na cestovní náklady a byl provázen až do Sensaki, ale hned poté, co se dostal do Pusanu, byl o všechno okraden.

I Sahjöng; bydlištěm v Čölla pukto; repatriční trasa přes Nígata (新潟) > Sensaki > Pusan; repatriace v září 1945; tehdy měl osmnáct let.

Poté, co asi dva a půl měsíce pracoval v elektrárně v prefektuře Nígata, vydal se na repatriční cestu. Ohledně vzpomínek na repatriaci vypověděl, že byl z továrny vyprovázen a přiveden do Šimonoseki, zde se nalodil a přijel do Pusanu. Řekl, že oproti cestě do Japonska byla repatriční loď rychlá. Dále uvedl, že byl „pracovně vykořisťován“, protože mu nikdy nebylo vyplaceno odstupné.

Čchö Wansik; bydlištěm v Čölla namdo; repatriční trasa přes: Fukuoka (福岡) > Sensaki > Pusan; navrátil se v září 1945, tehdy měl pětadvacet let

Po dvou letech ukončil život nuceně odvedeného dělníka v uhelném dole v prefektuře Fukuoka. Těsně po válce, v devátém měsíci lunárního kalendáře, se vydal domů přes Šimonoseki. Co se týče vzpomínek na repatriaci vzpomíná si, že byl přepraven do Šimonoseki podmořským tunelem.³⁹ Vypověděl, že od firmy provozující uhelný důl dostal malou částku na cestovní náklady a byl doveden až do repatričního přístavu (pravděpodobně Sensaki). (Choi, 2006, s. 278-9)

Japonská vláda se držela svého plánu a postupně z ostrovů vypravovala repatriční lodě, které byly přednostně naložené naverbovanými korejskými vojáky a

³⁹ Konkrétně se jedná o železniční tunel Kanmon (関門鉄道トンネル, Kanmon tetsudó tonneru). Je to podmořský tunel, který vede přes průliv Kanmon (関門海峡, Kanmon kaikjó, též také průliv Šimonoseki) a spojuje Šimonoseki (v prefektuře Jamaguči) s Fukuokou na Severním Kjúšú (北九州, Kitakjúšú). Jeho výstavba začala v roce 1936 a dokončen byl v listopadu 1942. Tento tunel poskytl první přímé spojení mezi japonskými ostrovy Honšú (本州) a Kjúšú. (https://en.wikipedia.org/wiki/Kanmon_Tunnel, 5. 5. 2019)

dělníky. Pokaždé, když byla repatriční loď vyslána do Koreje, aby tam vyzvedla Japonce, kteří stejně jako Korejci netrpělivě čekali na repatriaci, byli na palubu plavidla naloděni Korejci, kteří se nacházeli v Japonsku. Repatriace příslušníků japonského a korejského národa tak probíhala recipročně. Praxi tohoto systému dokazuje i zpráva japonského deníku Nišihon/Nišippon šimbun (西日本新聞, Deník Západního Japonska) s hlavním oddělením ve Fukuoce. Ten oznámil 5. září, že, Tokujumaru, která převážela 2 764 japonských navrátilců, připlula do Hakaty dva dny předtím. Noviny také informovaly o situaci, která panovala v osvobozené korejské společnosti prostřednictvím interview s japonskými navrátilci. Kromě toho oznamovaly i to, že okolo 2 500 odzbrojených korejských vojáků vyplulo z Hakaty do Pusanu na té samé lodi brzy ráno 4. září. Navíc informovaly, že se v Hakatě nacházelo nespočet Korejců, kteří čekali na loď. Korejci byli požádáni, aby se nehrnuli do přístavu, protože byl nedostatek plavidel a ministerstvo dopravy jako první potřebovalo ubytovat korejské vojáky, kteří byli propuštěni z japonské císařské armády. (Choi, 2017, s. 168) Ostatním Korejcům tak nezbývalo než čekat, až se na ně dostane řada.⁴⁰ O tom, že byly vypravovány lodě naložené pouze korejskými vojáky, vypovídá ve svém příběhu i Ču Sökpong. Ču byl odveden do Japonska na práci v uhelném dole. Níže je část jeho vzpomínek, které byly zaznamenány během interview ohledně jeho života nuceně odvedeného dělníka.

„Otázka: Všichni ti lidé, co pracovali v tom dole, zmizeli?”

Ču: Jo, zmizeli. Všichni.

Otázka: I lidé, kteří řídili ten důl?”

Ču: Všichni zmizeli.

⁴⁰ Protože oficiální přeprava pro repatrianty byla nedostatečná a mnozí Korejci umírali na moři po zachvácení lodi tajfunem, vznikaly v Koreji pomocné organizace, které chtěly pomoci s repatričním problémem Korejců v Japonsku. Např. Korejská společnost pro pomoc krajanům poškozeným válkou (Čosön čäö čöndžä tongpcho kudžehö, založená 31. 8. 1945) sehnala 25 lodí, které 13. 9. 1945 opustily Pusan směrem na Šimonoseki, aby v Japonsku naložily Korejce, kteří netrpělivě čekali na návrat domů. Také další členové organizace, jako např. Korejská společnost pro pomoc trpícím krajanům (Čosön idžä tongpcho kudžehö), se vydali do Japonska na vlastní pěst a zapojili se do repatriace Korejců. Přípravný výbor pro založení korejského státu (Čosön könguk čunbi üwönhö) 21. 9. vyslal do japonských měst jako Šimonoseki, Tokio, Ósaka, Hokkaidó a Nagoja své zástupce, vyšetřoval situaci Korejců a soustředil se na povzbuzování repatriace. (Yeo, 2006, s. 164-5)

Otázka: Prostě jen tak byli všichni propuštěni?

*Ču: Propuštění... ach... no... vždyť bylo přeci osvobození. Lidi, ti si šli všichni po svých. Bylo totiž osvobození. Když jsem to viděl, tak jsem si říkal, co to má být, ale později jsem se dozvěděl, že se Japonci vzdali a budou vyjednávat. Prý se vzdali! No, a proto my teď, my jsme teď byli (sami)*** něco přišlo, a protože (nás) vedlo, já, ...*

Otázka: Odkud co přišlo? Přišel člověk?

Ču: Ne, jen jiný vojáci. Ne, ty jiný vojáci, jiná jednotka, teď, nějaký otrhanci přišli a vedli nás. Zavedli nás do Hakaty a odešli, že. Jo, tak. Přivedli a nechali nás na prázdný planině, kde nic nebylo, a dali nám osm kilo rýže. Jen osm kilo. Jo, tak. Tu jsme dali do plechovky, v ní ji uvařili a jedli. Jak jsme čekali, až přijede loď, tak i loď teď, ta vojenská loď, to vážně byla přepravní loď pro vojáky. Protože to byla loď pro přepravu vojáků, tak nepřevážela obyčejný lidi, protože (převážela) jen vojáky. Protože shromažďovala všechny vojáky, co byli v oblasti Kjúsú a všude možně, trvalo to, no ne? Strašně dlouho to trvalo. No a proto, kolikátý to byl tehdy měsíc, jedenáctý měsíc slunečního kalendáře? Tak někdy to bylo, a potom jsme na řadu přišli my.

Otázka: A tam, no, nebylo takovéto to, že by všichni civilisti prosili, aby je svezli?

Ču: To, nebylo. Tam nikdo z civilistů nesměl jet. Jen vojáci, takhle nejdřív všichni vojáci. Bylo (tam) hodně korejských důstojníků.

(...)

Otázka: Když jste jel z Hakaty, tak teď, protože to ještě trvalo okolo jednoho dvou měsíců, vypadá to, že jste pořád čekal.

Ču: Jo, čekal jsem, moc dlouho. Nicméně, je otázka, kolik lidí jelo. Ta loď byla velikánská. Asi několik tisíc lidí jelo. Takhle přesně nějak. Ale ta loď teď, kolik jen měla pater! Několik! Ale lidem, co nastoupili a chtělo se jim srát, tak přeci musí srát. Sešlo se dolů a tam byly záchody. Ale i když se vyšlo nahoru na tu palubu, tak byla prostě nacpaná k prasknutí. A, ten chlap, kdyby se vrátil zpátky dolů, bylo by to v pohodě. Jen přecházel, vracel se do Koreje a sem teď přišel, a protože přišel na palubu, takhle to dopadlo. Bylo tam zábradlí, tam takhle udělal, takhle udělal, a tam,

jak chtěl stoupnout na zábradlí, tak mu sklouzla noha a zahučel do vody. Takhle to vypadalo, jako by tam spadl nějaký větrník. Protože spadl do vody, co už nadělaš. Jsou lidi, co tahle zemřeli. Protože spadli z velký a vysoký lodi a zahučeli do vody, tím to byl prostě konec. Viděl jsem takhle jednoho člověka umřít. A teda, dorazili jsme do Pusanu a já jsem byl ze Severní Čöly, objevili se všichni ze všech stanovišť a ...,“

Otázka: V Pusanu?

Ču: Jo. Severní Čölla ze Severní Čöly, Čungčchöng z Čungčchöngu, Kjöngi z Kjöngi, ze všech stanovišť tam přišli.“ (Ildže kangdžömhä kangdže tondwön pchihä činsang kjuamjöng, 2006, s. 322-4)

Jak můžeme z výpovědi pana Ču vysoudit, ani oficiální repatriační lodě, které byly doslova nacpané repatrianty k prasknutí, nebyly zcela bezpečné. Tato situace se postupně začala měnit až poté, co se do přepravy repatriantů zapojily i vojenské lodě armády USA. Do té doby však japonská plavidla plula zaplněná korejskými a japonskými repatrianty, kteří několikanásobně převyšovali původní počet cestujících na palubě.

7 Opatření vrchního velení (SCAP) pro repatriaci Korejců zpět do vlasti

Tím, kdo byl oficiálně pověřený výkonem repatriačních nařízení, které vrchní velení vydávalo, byla japonská vláda. Avšak ta, kvůli nedostatku jakékoliv mocenské či pracovní síly, nebyla v praxi schopna uspokojivě zavést tyto direktivy. Proto se tedy místo japonské vlády chopila nastolení repatriačních opatření sekce G-3 vrchního velitelství (SCAP). Na repatriaci začaly dohlížet nižší kádry hlavního velitelství, jmenovitě šestá a osmá armáda. Ale ty byly ve své činnosti značně handicapovány skutečností, že od vrchního velení neobdržely konkrétní nařízení ohledně repatriace.⁴¹ Kromě toho se armádní pracovníci museli v terénu střetávat s příslušníky různých korejských organizací. Ty po válce vyrostly jak houby po dešti a brzy začaly mezi sebou z politických důvodů soupeřit. Mnohé organizace postupem času nabývaly levicového charakteru a svými sympatiemi se socialistickými či komunistickými idejemi si proti sobě popudily vrchní velení, jehož hlavním cílem bylo vybudovat z Japonska demokratický stát. Je tedy přirozené, že vrchní velení vyhodnotilo aktivity korejských společností v Japonsku jako vágní a jejich etiku jako spornou. Úředníci vrchního velení, kteří měli na starost korejskou repatriaci, považovali členy korejských společností za element, který celou situaci jen komplikoval. Proto si přáli zorganizovat své vlastní korejské organizace, které by jim pomáhaly zvládat repatriaci místo maření času na spory různých korejských organizací. (Gane, 1946, s. 64)

7.1 Omezení pro přenos majetku a peněz

Jak už jsme zmiňovali, vrchní velení se v rané fázi okupace soustředilo zejména na kontrolu plavidel (což vycházelo z politiky, kdy se dával průchod přirozené repatriaci Korejců). Teprve v polovině října začalo vrchní velení aktivně reagovat na problém repatriace a vstoupilo do její regulace. Za počátek tohoto aktivního přístupu k repatriaci se dá považovat memorandum s názvem: „Doplňující

⁴¹ Sekce zahraničních záležitostí vojenské vlády v Koreji přidělila určité množství nestranných korejských civilistů a úředníky americké armády do Japonska, aby pomohla jednotlivým týmům japonské okupační armády v provádění repatriace Korejců. Pod direktivami vojenské vlády v Koreji se úředníci a korejští civilisté vydali do Japonska 10. října a 6. listopadu 1945. Vojenští úředníci měli fungovat jako spojovací článek mezi vojenskou vládou v Koreji a americkými a japonskými repatriačními orgány v Japonsku. Během měsíců listopadu a prosince se většina aktivit skládala z inspekce repatriačních zařízení v Japonsku a seznámením se s organizací a procedurami repatriace. Informace byly sesbírány a předány do sekce zahraničních záležitostí v Söulu, aby se naplánovaly budoucí operace. (Gane, 1946, s. 64)

informace, které se vztahují k importním a exportním kontrolám“ (Supplemental Instructions Relation to Import and Export) vydané vrchním velením 12. října 1945. Jak samotný název vypovídá, toto memorandum doplňovalo nařízení ohledně kontroly nad dovozem a vývozem z Japonska, která byla stanovena 22. září 1945. Memorandum z 12. 10. bylo však přelomové v tom, že omezovalo peněžní částku a hmotnost zavazadla (a mnohé další předměty), které si jednotlivci mohli s sebou do Japonska přinést, či z něj odnést. Pro japonské civilní repatrianty, kteří se vraceli do Japonska, a korejské a čínské repatrianty, kteří se naopak chystali Japonsko opustit, činila maximální peněžní přenosná suma 1 000 jenů na osobu. Pokud měl u sebe repatriant před naloděním peněžní částku, která přesahovala stanovený limit, byly mu peníze nad 1 000 jenů zabaveny a na zabavený obnos mu byla vydána stvrzenka. Maximální povolená hmotnost jednoho zavazadla byla 150 liber (tedy okolo 68 kg).⁴² Kromě tohoto memorandumu příkazovalo zabavit repatriantům všechny peníze v jiné než jenové měně, umělecké předměty, drahé kovy, cenné papíry a další předměty, které byly uvedeny v memorandu z 22. září a v příloze memoranda z 12. října. Takto zabavené věci a peníze repatriantů

Obrázek 5 Typický korejský repatriant (Asano, 2005, s. 156)

měla japonská vláda držet v bezpečné úschově až do vydání dalších nařízení vrchního velení.⁴³ Omezením pohybu majetku a peněz se vrchní velení snažilo co nejvíce zmenšit vliv na japonskou (a korejskou) ekonomiku, která se zmítala v poválečné inflaci. Repatrianti tak museli v Japonsku zanechat téměř veškerý svůj majetek bez

⁴² Omezení týkající se zavazadel dále stanovovalo, že v zavazadle se může nacházet oblečení, vlastnictví, které je hodnotné pouze pro svého majitele, a věci ve množství, které může jednotlivá osoba nést najednou. (Lee, 1981, s. 59)

⁴³ Japonská vláda měla vrchnímu velení podávat týdenní zprávy o zadržovaných předmětech. Tyto zprávy měly dle memoranda obsahovat jména, adresy a státní příslušnost majitelů, částku a popis předmětů vzatých do úschovy, přístav, kde zabavení proběhlo, a všechny další související informace. (SCAPIN-127, 1945)

jakékoliv naděje, že jim bude v budoucnu ztráta kompenzována. (SCAPIN-44, 1945)
(SCAPIN-127, 1945)

7.2 Příjímací centra

Vrchní velení zahájilo 13. října 1945 regulaci pohybu Korejců v Japonsku. Prostřednictvím svého rozhlasu přikázalo japonské vládě, aby zavedla opatření pro omezení a kontrolu Korejců, kteří se ve vidině své repatriace shromažďovali v Šimonoseki, Fukuoce, Senzaki a dalších oblastech Kjúšú a jižního Honšú. Tato opatření měla trvat do té doby, než tehdejší zahlcení zmíněných oblastí bude uvolněno. Přelomové nařízení ohledně kontroly příchozích a odchozích repatriantů vydalo vrchní velení o dva dny později. V memorandu z 15. října s předmětem: Příjímací centra v Japonsku pro odbavení repatriantů (Reception Centers in Japan for Processing Repatriates), nařizovalo japonské vládě, aby v ustanovených přístavech (viz příloha 1) založila, organizovala a zajišťovala tzv. přijímací centra. V těchto přijímacích centrech měla japonská vláda přijímat japonské vojáky, lodní posádku a japonské civilisty, kteří se vraceli do Japonska ze zahraničí. Dále zde měli Japonci projít repatriačními procedurami, pracovníci center jim měli poskytnout základní péči a odeslat je dále.⁴⁴ Recipročně k tomu jí memorandum nařizovalo zde shromažďovat, vykonat repatriační procedury a postarat se o nejaponské repatrianty. Ti nakonec měli být naloženi na loď, aby se vrátili do svých domovů. Příjímací centra se měla skládat z několika budov, které sloužily jako nezbytná skladiště pro jídlo, oblečení a uchování zdravotních potřeb. Stejně tak se zde měly nacházet budovy pro správu centra, pro vykonávání zdravotních prohlídek, karanténní prostory a karanténní nemocnice. Každý, u koho se při zdravotní prohlídce zjistilo podezření na nakažlivou nemoc, měl být hospitalizován v těchto karanténních prostorách a nemocnicích. Vrchní velitelství se tímto snažilo předcházet nákaze populace v Japonsku (a členů okupačních jednotek), či cestujících na lodi, kteří by nemoc roznesli v zemích své cílové destinace. V centrech také probíhaly „celní“ prohlídky, kdy zaměstnanci center zabavili repatriantům veškerou měnu nad 1 000 jenů společně s dalšími předměty, které memoranda z 22. září a 12. října uváděly. Jak jsme však viděli výše, japonská vláda měla ale také povinnost se o repatrianty adekvátním způsobem postarat. Repatriantům v přijímacích centech měla poskytnout jídlo a zdravotní potřeby. Dostatkem jídla, zdravotních potřeb, oblečením

⁴⁴ Také zde měla demobilizovat armádu a lodní posádku, které se vracely zpět na Japonské ostrovy. (SCAPIN-142, 1945)

a jinými věcmi měla také vybavit lodní posádky a repatrianty na plavbách v obou směrech. Aby bylo zajištěno poskytnutí odpovídající péče potenciálním repatriantům, mělo každé přijímací centrum regulovat přísun a počet repatriantů v centrech. Pro splnění tohoto bodu si každé centrum muselo zařídit nezbytnou přepravu pro přesun repatriantů, kteří se vraceli do Japonska. Po dokončení vstupních procedur a poskytnutí základní péče mělo přijímací centrum během 24 hodin přemístit repatrianty z areálu centra. Co se týče nejaponských repatriantů, jejich počet v centrech měli zaměstnanci centra regulovat dle kapacity a jízdního řádu lodí. Nepřekročení maximálního limitu počtu repatriantů, kteří se nacházeli v jednotlivých přijímacích centrech, bylo důležitým faktorem pro poskytnutí adekvátní pomoci a zajištění hladkého průběhu repatriace. Aby japonská vláda zabezpečila takovýto bezproblémový chod center, nařizovalo jí memorandum vykonávat kontrolu nad všemi centry prostřednictvím jediného orgánu. Hlavní povinností tohoto orgánu měla být kooperace center. Společně s tím měl také vykonávat nezbytnou koordinaci center s dalšími vládními úřady ohledně dodávek, cla, přepravy, demobilizace, fyzických prohlídek a karantény. Každé přijímací centrum navíc spadalo pod supervizi jednotlivých velitelů armády Spojených států, kteří vykonávali kontrolu nad japonskými oblastmi v místě centra. (SCAPIN-142, 1945)

7.3 První repatriační nařízení ohledně Korejců v Japonsku

Nařízení o vzniku přijímacích center z 15. října 1945 bylo jedním z prvních opatření vrchního velitelství ohledně repatriace. Přijímací centra sloužila jak pro přijímání japonských repatriantů, kteří se vraceli do Japonska, tak i pro nejaponské repatrianty, kteří se odtud hodlali navrátit do vlasti do svých původních domovín. Přesto stále oficiální postup repatriace Korejců z Japonska zůstával nejasný. Hlavní příčiny tohoto fenoménu můžeme shrnout do dvou bodů. Prvním z nich je už zmíněná vágní politika ministerstva zahraničí USA ohledně Korejců v Japonsku, tedy předpoklad spontánní masové repatriace Korejců. Tato politika, kterou ministerstvo zahraničí stanovilo na konci války v Tichomoří, se navíc výrazně rozcházela s politikou ministerstva války, které odhadovalo, že velká část Korejců bude chtít v Japonsku zůstat. Samotné vrchní velení pak projevovalo rozdílný přístup ke Korejcům v Japonsku. Zpočátku optimisticky vyhodnotilo Korejce jako přátelské k okupačním jednotkám a předpokládalo jejich ochotu a spolupráci. Nicméně časem, vrchní velení začalo svůj pohled na Korejce měnit. Korejce vidělo jako narušitele

veřejného pořádku a jejich levicové organizace jako hrozbu pro svůj úkol číslo jedna: vystavět demokratický stát. Druhým důležitým bodem bylo to, že japonská vláda od rané doby vstupu spojenecké armády na ostrovy opakovaně zdůrazňovala vrchnímu velení urgentnost repatriace Japonců a ze všech sil poháněla proces repatriace. Díky tomu začala přeprava japonské armády již od 26. září a samotná pomocná opatření pro navracející se repatrianty v Japonsku byla mnohem rozsáhlejší a organizovanější.

První nařízení vrchního velení, která se specificky zabývala repatriací Korejců z Japonska, byla obsažena v memorandu z 1. listopadu 1945 s předmětem: „Repatriace neJaponců z Japonska“ (Repatriation of non-Japanese from Japan). Zde vrchní velení stanovilo čtyři přijímací centra v přístavech Senzaki, Hakata, Kagošima a Kure, která měla být užívána pro repatriaci Korejců (a také Číňanů). Memorandum přikazovalo japonskému ministerstvu sociálních věcí, aby tyto přístavy udržovalo zaplněné repatrianty do jejich maximálních kapacit. Na druhou stranu mělo ministerstvo pečlivě studovat jízdní řády lodí, aby v centrech nedošlo k hromadění lidí. Velmi důležitým bodem tohoto memoranda byl paragraf 4, který uváděl oblasti a pořadí, v jakém mají být Korejci z těchto oblastí odsunuti. Nejdříve měli být Korejci odstraněni z oblasti Modži (門司)–Šimonoseki–Hakata, následovala oblast Ósaka–Kóbe, a poté měly přijít na řadu zbývající japonské oblasti. Vrchní velení v paragrafu 4 také uvedlo prioritu, v jaké měli být Korejci z Japonska odesláni. Pořadí bylo následující: demobilizovaní vojáci, dřívější dělníci na nucenou práci a další Korejci. Kvůli tomuto pořadí vrchní velení nakázalo japonské vládě, aby Korejce, kteří si přejí vrátit se na Korejský poloostrov, zadržovala v jejich současných místech pobytu, dokud jim nebude nařízeno se přemístit. Japonská vláda měla prostřednictvím rozhlasu či tisku urgovat vyčkávání repatriantů a zároveň měla případné repatrianty varovat před následky, které vyplynou z přeplnění repatričních center, jako komplikace a zpoždění ve vykonávání repatričního programu. Co se týče přepravy, vrchní velení přidělilo k japonským námořním a obchodním lodím, které sloužily jako repatriční lodě, i tankové výsadekové lodě. Ty měly převážet repatrianty do Koreje a severní či centrální Číny. Vrchní velení v tomto memorandu věnovalo zvláštní pozornost repatriaci čínských a korejských horníků, kteří se nacházeli na severním Honšú. Těm udělilo speciální prioritu v repatričním pořadí a nařizovalo jejich evakuaci, která měla začít nejpozději 14. listopadu, v počtu 1 000 lidí za den. (SCAPIN-224, 1945)

7.4 **Prioritní repatriace dělníků z Hokkaidó**

To, že speciální prioritu v repatričním pořádku dostali dělníci odvedení na nucenou práci a demobilizovaní vojáci, svědčí o tom, že je vrchní velení klasifikovalo jako podvratnou sílu japonské společnosti.⁴⁵ Nicméně rozhodnutí o jejich rychlé deportaci způsobilo závažný problém, kdy dělníci byli navraceni do vlasti bez řádného vyplacení mezd nebo odškodného. Situaci na Hokkaidó nastínil ve zprávě Repatriace od 25. září do 31. prosince 1945 (Repatriation from 25 September to 31 December 1945) poručík William J. Gane. Ten ohledně počtu Korejců uvedl, že před koncem války se v provincii Hokkaidó nacházelo okolo 270 000 Korejců. Po 15. srpnu 1945 ostrov opustilo kolem 120 000 Korejců, ať již do dalších koutů Japonska, či rovnou na Korejský poloostrov. Zbývající Korejci, z nichž většinu tvořili nuceně odvedení dělníci, způsobili vážný problém. Korejci zastrašovali Japonce, zahájili stávkou, a vyvolali konflikty mezi Číňany a Japonci. Důvodem takového jednání Korejců bylo to, že jim japonští vlastníci dolů nevyplatili předchozí stanovené platy. Také se tímto způsobem začali domáhat jídla a oblečení. Vrchní velitelství však podněty k takovému jednání Korejců přehlíželo a jak poručík Gane napsal „...*tyto činy (Korejci) přesvědčily úředníky vojenské vlády v Japonsku o smysluplnosti odstranění Korejců tak rychle, jak to jen bude možné*“. Ve třetím týdnu listopadu bylo 100 000 ze 140 000 Korejců na Hokkaidó navraceno do vlasti. Ti, kteří zůstali, tak učinili, aby si udrželi svůj majetek, ale protože vrchní velení nařídilo navrátit do vlasti všechny dělníky, byli i oni posléze odsunuti. Repatriaci těchto dělníků připravilo oddělení G-3 vrchního velitelství, které naplánovalo a zajistilo jejich přepravu do přístavů Hakata a Šimonoseki, provedlo očkování repatriantů a další procedury spojené s repatriací.⁴⁶

⁴⁵ Dvojitý přístup vrchního velení ke korejským dělníkům nevycházel jen z protichůdných politik ministerstvem zahraničí a války, ale také z faktu, že vrchní velení potřebovalo zachovat uhelný průmysl v Japonsku. Před srpnem 1945 korejské dělníky tvořili více jak 20 % pracovní síly v uhelném průmyslu, a i po válce zde hráli důležitou roli. Vrchní velení tedy záměrně pozdržovalo repatriaci Korejců, kteří byli páteří japonského důlního a průmyslového odvětví. Počet těchto korejských dělníků v uhelných dolech se tak pomalu snižoval po srpnu 1945, a teprve až po listopadu, kdy byla systematizována repatriční politika, se náhle jejich počet snížil. Měsíční údaje o počtu korejských dělníků, kteří pracovali v japonských dolech, jsou následující: rok 1945 - červenec 117 578 lidí, srpen 102 198 lidí, září 67 160 lidí, říjen 37 211 lidí, listopad 18 161 lidí, prosinec 773 lidí; rok 1946 - leden 854 lidí, únor 1945 814 lidí.) (Hwang, 2013, s. 165)

Například práce v uhelných dolech v oblasti Kjúšú pokračovaly až do konce prosince 1945. Také v Oceánii americká armáda pro zajištění dělníků odrazovala Korejce od repatriace a nutila je pokračovat ve svém současném životě na ostrovech. Věc došla tak daleko, že si v několika případech dělníci svou repatriaci vysoudili. (Yeo, 2006, s. 174)

⁴⁶ Na případu repatriace korejských dělníků z Hokkaidó můžeme vidět, že ani spolupráce mezi americkými vojenskými složkami nebyla bezproblémová. Jako první krok v přesunu dělníků G-3 připravilo 6 000 korejských repatriantů lodí, ale repatriční úředníci osmé armády, která měla tuto

Korejci tak museli narychlo prodat veškerý svůj nepřenositelný majetek. (Gane, 1946, s. 66)

7.5 Nejednoznačný postoj vrchního velení vůči Korejcům v Japonsku

Na příkladu repatriace dělníků z Hokkaidó lze vidět, jak se původní přátelský postoj vrchního velení vůči Korejcům změnil. Vrchní velení v podstatě zakázalo diskriminační chování vůči Korejcům a např. ohledně korejských vojáků, kteří byli propuštěni z armády, přikázalo japonské vládě, aby jim vyplatila řádný žold. Také sice zavedlo limit pro přenos majetku a peněz, ale na druhou stranu 29. října vydalo memorandum, v němž se vyjádřilo, že je přáním velení povolit Korejcům, kteří pracují v japonských uhelných dolech, odeslání jejich mzdových úspor do Koreje. Navíc měly být rodinným příslušníkům v Koreji vyplaceny i dávky. Vrchní velení tedy nařídilo japonské vládě, aby okamžitě učinila opatření pro periodické shromažďování úspor a přídělů, které měly být vráceny do Koreje, a pro jejich uložení na speciální účet Japonské banky (日本銀行, Nihon/Nippon ginkó). (SCAPIN-207) Ale tato nařízení vrchního velení nebyla ve skutečnosti jen nedodržována, ale Korejci dokonce o nich ani nevěděli. Později se Korejci dozvěděli, že měli různé druhy práv ohledně repatriace a někteří vyjadřovali svoji nespokojenost přímo velení americké armády. O tom, že japonská vláda nezacházela s Korejci adekvátním přístupem, vrchní velení dobře vědělo a požadovalo od ní nápravu jednání s Korejci. Strana vrchního velení sice ohledně poskytnutí péče repatriantům nařídila, že po dobu, během které budou repatrianti v přijímacích centrech, jim má být poskytnut dostatek jídla a oblečení, a i na loď, která vyplouvá do stanoveného přístavu v zahraničí, bude dodáno dostatek jídla, oblečení atd., ale bylo zvykem, že tato nařízení nebyla řádně dodržována. (Hwang, 2013, s. 169-70)

Vrchní velení v memorandu z 15. ledna 1946, které se týkalo repatriace neJaponců, pokáralo japonskou vládu za nedodržování repatričních praktik a zároveň jí přikazovalo nápravu. Vrchní velení si v memorandu zvláště stěžovalo na nevhodné podmínky, které panují na tankových výsadkových lodích, které vezly Korejce a Číňany. Dle informací, které se vrchnímu velení donesly, bylo repatriantům povoleno se nalodit na loď bez jakékoliv organizace a instrukcí, hygienická situace na palubě

oblast pod svou správou, nebyli o tomto počátečním kroku repatriace informováni až do jeho dovršení. (Gane, 1946, s. 66)

lodí byla v žalostném stavu, nemocní jedinci byli také nalodováni, rýže pro repatrianty byla zamořena brouky nosatci a někteří repatrianti byli vpuštěni na palubu bez řádného oblečení. Japonská vláda měla tyto prohřešky napravit. Navíc jí vrchní velení nařídilo, aby lépe organizovala proces nalodění, o kterém měla společně s hygienickými opatřeními repatrianty poučovat. (SCAPIN-601, 1946)

Přestože vrchní velení na jednu stranu ukazovalo svoji nespokojenost ohledně diskriminace nejaponských příslušníků japonskou vládou, na druhou stranu podporovalo japonské správní autority, aby vykonávaly nekompromisní kontrolu u nejaponských repatriantů. Tuto skutečnost a uplatňování politiky dvojího přístupu u nejaponských příslušníků si můžeme ověřit prostřednictvím memoranda s předmětem: „Kontrola neJaponců, kteří jsou odesíláni z Japonska do vlasti“ (Control of non-Japanese Being Repatriated from Japan), které vrchní velení vydalo 3. prosince 1945. V paragrafu 2 a 3 tohoto stručného memoranda vrchní velení nařizuje, aby místní japonští úředníci využili všech legálních způsobů pro kontrolu repatriantů. Pokud by tyto legální metody kontroly nebyly dostačující, měli úředníci povolení požádat místní americké vojenské úředníky, aby udržovali kontrolu.⁴⁷ (SCAPIN-383, 1945)

7.5.1 Status Korejců v Japonsku

Problém tohoto dvojího přístupu ke Korejcům v Japonsku také vyplýval z jejich vágního statusu.

Sbor náčelníků štábů ve Washingtonu vydal pro vrchní velení 3. listopadu 1945 Základní směrnici pro poválečnou vojenskou správu v Japonsku⁴⁸, kde ohledně statusu a jednání s Korejci stanovil následující:

„Budete jednat s Tchaj-wanci a Korejci jako se svobodnými lidmi, pokud to vojenská bezpečnost dovolí. Nebudou zahrnuti do termínu „Japonci“, který je používán v této směrnici, ale jsou japonskými subjekty a může s nimi být zacházeno - v nezbytném případě - jako s nepřátelskými občany. Mohou být navraceni do vlasti,

⁴⁷ Vrchní velení dokonce vydalo 16. ledna 1946 memorandum, ve kterém japonskou vládu ujišťovalo, že je v pořádku, aby japonská civilní policie byla vyzbrojena pistolemi v situacích, kdy je to nezbytně nutné. (SCAPIN-605, 1946)

⁴⁸ Japonskem je zde míněno území čtyř hlavních ostrovů, na které bylo Japonsko po konci války v Tichomoří okleštěno. Doslova je ve směrnici užit výraz: Japan proper; tedy území náležící Japonsku. (<https://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>, 5. 5. 2019) (<http://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/01/036/036tx.html>, 5. 5. 2019)

*pokud si tak přejí, pod takovými nařízeními, které můžete ustanovit. Nicméně prioritou bude dána repatriaci občanům Spojenců.*⁴⁹

(<http://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/01/036/036tx.html>, 5. 5. 2019)

V této krátké směrnicí můžeme vidět hned dva body, které poukazují na politiku dvojího přístupu ke Korejcům (a Tchaj-wancům) v Japonsku po válce. Prvním z nich je vyjádření, že Korejci nejsou zahrnuti v termínu „Japonci“, tedy nejsou chápáni jako japonští občané. Ale protože podstatný počet vojáků a lidí v armádě či policii, kteří se přímo účastnili války na japonské straně, pocházel z kolonizované Koreje, chtěli si Američané ponechat prostor k nakládání s nimi jako nepřátelskými státními příslušníky.⁵⁰ Druhým bodem je zmínka o repatriaci Korejců, kteří na základě svého přání mohli být navraceni do vlasti, ale státní příslušníci Spojenců měli v repatriačním procesu před nimi přednost. Jinak řečeno, Korejci, ačkoliv nebyli Japonci, nespádali ani do kategorie Spojenců, kteří se těšili výhodám amerického okupačního režimu v Japonsku. Mnohem důležitější je však fakt, že prohlášení dovozovalo Korejce násilně navrátit do vlasti, což je vyjádřeno formulkou „*mohou být navraceni do vlasti pod takovými nařízeními, které můžete ustanovit*“. V dokumentech americké strany z doby války v Tichomoří, nebo různých typech dokumentů a zprávách vrchního velení byla repatriace Korejců uvedena jako druh práva, ale dle Hwanga (2013, s. 172-3) to byl pouze rétorický výraz. Nasvědčuje tomu skutečnost, že do té doby, než byl vydán v únoru 1946 rozkaz o registraci cizinců, vrchní velení zavedlo pouze několik druhů opatření ohledně přesunu Korejců. Neurčilo ani jejich skutečný status či podrobnou politiku, která by se Korejců v Japonsku týkala.

Takovýto přístup vrchního velení ke Korejcům v Japonsku nelze hodnotit jako pouhý nezáměr o ně, nýbrž jako následování repatriační politiky, která sledovala repatriační dění zpovzdálí. Jádro této politiky, která byla ustanovena v době války v Tichomoří, spočívalo ve vyčkávání do té doby, než se Korejci sami od sebe navrátí do vlasti. Do poloviny října, než japonská vláda a vrchní velitelství začali aktivně do repatriace zasahovat, se tak asi 800 000 Korejců z Japonska navrátilo do vlasti. Poté,

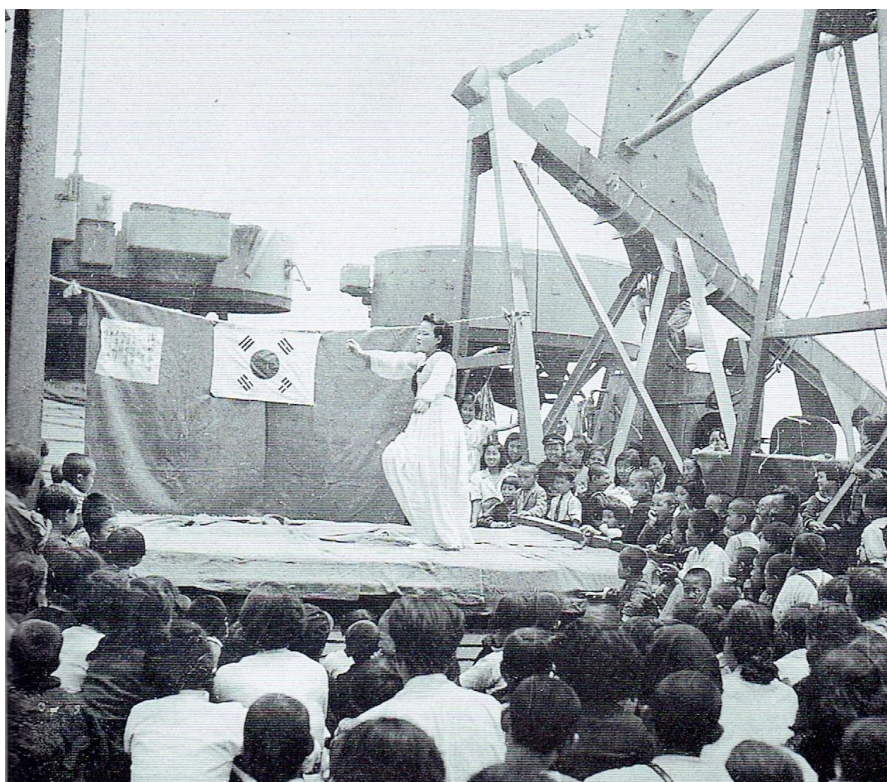
⁴⁹ Po konci války v Tichomoří byli cizinci v Japonsku rozděleni do čtyř kategorií podle toho, na čí straně jejich stát ve válce stál. Kategorie byly následující: spojenecké národy, nepřátelské národy, neutrální národy, národy, jejichž status se změnil výsledkem války. Samozřejmě přístup vrchního velení a poskytované výhody se měnily podle toho, do které z kategorií cizinci v Japonsku spadali. (SCAPIN-217)

⁵⁰ Pokud se podíváme na čísla Korejců, kteří byli uvězněni (125) a odsouzeni k smrti (23) coby váleční zločinci, pochopíme, že dvojí politika ze strany Spojených států vůči Korejcům v Japonsku měla své opodstatnění. (Aiko, 2001, s. 211)

co vrchní velení s japonskou vládou zavedly různé druhy regulací, začali Korejci postupně svou repatriaci odkládat.⁵¹ (Hwang, 2013, s. 173-4) Nicméně, jako v případě nuceně odvedených dělníků na Hokkaidó, to některým z nich nebylo nic platné a chtěli nechtě byli odesláni do vlasti. (Gane, 1946, s. 66)

7.6 Další opatření pro repatriaci neJaponců

Vrchní velení, které nyní otevřeně přijalo politiku odsunutí Korejců z Japonska, plánovalo od poloviny října rapidně navýšit počet lodí, jež měly kyvadlově plout z japonských přístavů do Číny a Koreje. Konkrétně se jednalo o 85 tankových lodí, které byly schopny každá přepravit 1 000 jednotlivců. Také obojživelné lodě a lodě Liberty Spojených států měly být do plánu navýšení počtu repatriantů zapojeny. Navíc se vrchní velení začalo zaměřovat na neoficiální plavby mezi Koreou a přístavy v oblasti Šimonoseki a severního Honšú a přikázalo japonské vládě podniknout nezbytné kroky k omezení těchto plavidel.⁵² (SCAPIN-254)

Obrázek 6 Kisang tančící pro korejské repatrianty na palubě americké obojživelné lodi Q027 (Asano, 2005, s. 87)

⁵¹ Celkový počet Korejců v Japonsku, který japonská statistická kancelář oddělení premiéra 1. 11. 1945 uvedla, byl 1 155 594 lidí. (Hwang, 2013, s. 173)

⁵² Podle vrchního velení plavba těchto neschválených lodí představovala vážnou zdravotní hrozbu pro Koreu i Japonsko. Ačkoliv byl v memorandu z 8. listopadu zdůrazněn pouze zdravotní aspekt, je jasné, že pokud repatrianti pluli na takových lodích, vyhnuli se i dalším procedurám, kterými by museli projít v přijímacích centrech, viz Omezení pro přenos majetku a peněz. (SCAPIN-254, 1945)

Vrchní velení vydalo 17. listopadu 1945 další memoranda ohledně přijímacích center a repatriace neJaponců z Japonska, které oproti předchozím verzím obsahovaly několik změn. Nejvýraznější z nich bylo navýšení počtu přijímacích center, která měla na starost repatriaci nejaponských repatriantů opouštějící Japonsko. Původní čtyři centra pro repatriaci neJaponců (Senzaki, Hakata, Kagošima, Kure) se tak rozšířila o další tři, konkrétně Sasebo⁵³, Maizuru a Hakodate. Vrchní velení také přikazovalo japonskému ministerstvu sociálních věcí, které mělo správu repatriace na starost, aby založilo celní úřad. Tento úřad měl koordinovat s dalšími vládními úřady dodávky, cla, přepravu, fyzické prohlídky, karanténu a demobilizace. Také měl zajišťovat spojení s velitelstvím šesté a osmé armády USA. Vrchní velení nově podtrhovalo spojení přijímacích center s místními vojenskými úředníky USA jako jednu z hlavních rolí přijímacích center. Ostatní nařízení ohledně přijímacích center a přepravy nejaponských repatriantů zůstávala v podstatě shodná s příkazy v předchozích memorandech. (SCAPIN-293, 1945) (SCAPIN-295, 1945)

Co se týče provozu přijímacích center, vrchní velení později upozornilo japonskou vládu, že výdaje na výstavbu a údržbu zařízení v přijímacích centrech, stejně jako výdaje na přídělky a péči pro repatrianty v nich, má nést ona. Nejen péče v centrech, ale také lodní přeprava byla pro oficiální repatrianty zdarma. Kromě toho byla i železniční doprava pro oficiální repatrianty, kteří se přemísťovali do přijímacích center, bez poplatků. (SCAPIN-410, 1945)

Zvláštní vlaky pro převoz nejaponských repatriantů do přístavů nalodění plánovala japonská vláda. Té 27. listopadu 1945 vrchní velení nařídilo, aby při vypravování těchto vlaků spolupracovala s místními armádními autoritami USA. Úředníci místních armád měli za úkol umístit do vlaků dozorce, a to v počtu dva dozorce na vagón, který byl obsazen nejaponskými repatrianty. Kromě toho, že měla japonská vláda povinnost informovat místní úředníky o počtu nejaponských repatriantů a předat jim údaje ohledně jízd vlaků, musela americkým dozorcům také

⁵³ Od 28. listopadu a poté každý druhý den mělo být v Sasebu naloženo 3 000 Korejců na tankové výsadežní lodě, které opouštěly Sasebo do korejského přístavu Kunsan. Poté mělo být 3 000 Korejců ze Saseba vypravováno denně. Vrchní velení však 29. prosince vydalo memorandum o snížení počtu tankových výsadežních lodí plujících ze Saseba na 30 plavidel a přikazovalo snížení korejských repatriantů v přijímacím centru o 30 %. (SCAPIN-351, 1945) (SCAPIN-452, 1945) (SCAPIN-511, 1945)

poskytnout spací vozy (nebo vozy první třídy) na celou dobu cesty.⁵⁴ (SCAPIN-354, 1945) (SCAPIN-516, 1945)

7.7 Problémy a konec repatriace Korejců z Japonska

Mimo dočasné přerušení (od 30. 12. 1945 do 3. 1. 1946) postupovala plánovaná repatriace Korejců z Japonska kupředu. Postupně se však začal projevovat nový fenomén, kdy kapacita přijímacích center nebyla naplněna a na repatričních lodích se objevovala volná místa. (SCAPIN-518, 1945) (SCAPIN-544, 1946)

Ačkoliv byla přeprava pro repatrianty zdarma, v repatričním procesu stále existovaly faktory, které Korejce od návratu na poloostrov odrazovaly. Přestože měla být repatriace z nařízení vrchního velení lépe organizována, neexistoval v podstatě orgán, který by šířil autentické informace Korejcům, kteří si přáli se navrátit do vlasti. Korejci se tak často řídili klamnými informacemi, které ve společnosti kolovaly. Také kontakt mezi autoritami v Japonsku a Koreji ve věci repatriace byl v žalostném stavu. K 1. lednu 1946 byl pro Vojenskou správu armády Spojených států v Koreji (United States Army Military Government in Korea, USAMGIK, dále pouze vojenská vláda) jediným zdrojem ohledně korejské repatriace styčný důstojník kanceláře přemístěných osob v Japonsku (Displaced Persons Office). Dalším důležitým faktorem, kvůli kterému mnoho Korejců váhalo s repatriací, bylo omezení pro převoz peněz a majetku. Povolená peněžní částka⁵⁵ a hmotnost zavadla byly zoufale nízké. Repatrianti tak po návratu do vlasti upadali do vážné finanční tísně. Bylo pro ně nemožné, aby obnovili svůj život v Koreji během období inflačních cen. Navíc jim nebylo ani umožněno vybrat si své peníze, které jim zabavila a uložila celní správa v Japonsku. Tyto faktory společně s nestabilní situací na poloostrově přesvědčily mnohé z nich, aby s repatriací přinejmenším posečkali.⁵⁶ To se však projevilo na kapacitách v přijímacích centrech a na lodích, které začaly z Japonska odplouvat s volnými místy. (Gane, 1946, s. 88)

Vrchní velení na tento jev reagovalo tak, že 15. ledna 1946 přikázalo japonské vládě, aby učinila kroky pro nápravu situace a udržovala přijímací centra i lodě zcela

⁵⁴ Dozorci USA měli zůstat ubytovaní ve vlacích i v době, kdy se nacházeli v přístavu. Japonská vláda také měla dbát na co nejrychlejší navrácení spacích vozů a také měla zajistit návrat dozorců do jejich služebního místa v přidělených vozech. (SCAPIN-354, 1945) (SCAPIN-516, 1945)

⁵⁵ V tehdejší době se za 1 000 jenů dalo pořídit 20 krabiček cigaret. Z toho vyplývá, že tato finanční částka byla zcela nedostatečná pro život repatriantů po návratu na poloostrov. (Wagner, 1951, s. 44)

⁵⁶ Mezi důsledky špatné ekonomické situace patřil např. nedostatek bytů, rozsáhlá nezaměstnanost, nedostatek orgánů pro pomoc repatriantům v Koreji, nedostatek spotřebního zboží a vysoká inflace. (Hwang, 2013, s. 174)

naplněné. (SCAPIN-600, 1946) Vrchní velení vydalo 17. února memorandum o registraci Korejců, Číňanů, Tchaj-wanců a lidí z Rjúkjú (Registration of Koreans, Chinese, Ryukyuan and Formosans). Zároveň s tím se rozhodlo zveřejnit prohlášení, ve kterém upozorňovalo, že lidé, kteří budou otálet s registrací ohledně repatriace, nebo ti, jež si nepřejí být odesláni do vlasti, ztratí výsadní právo na repatriaci.⁵⁷ V návaznosti na toto prohlášení vyšlo 13. března vládní nařízení ohledně registrace pro ty, již se chtějí navrátit do vlasti. Samotný proces registrace byl spuštěn 18. března.⁵⁸ (SCAPIN-746, 1946) Dle údajů vrchního velení byl tehdejší počet Korejců v Japonsku 647 006 lidí (z toho 3 595 vězňů). Číslo Korejců, kteří se zaregistrovali pro repatriaci, dosáhlo 514 060 lidí (mezi nimi 3 373 vězňů⁵⁹).⁶⁰ Aby těmto případným repatriantům připomnělo urgentnost repatriace, uveřejnilo vrchní velení 26. března následující: „*Ti, kteří si přejí repatriaci, musí vyrazit v době, kterou nařizuje japonská vláda. Pokud tak neučiní, ztratí nezadatelné právo na repatriaci za výdaje japonské vlády a musí čekat až do doby, kdy bude možná komerční přeprava.*“ Původní plán vrchního velení ohledně repatriace všech zaregistrovaných uchazečů zněl tak, že od 15. března bude ze Senzaki odesláno denně po 1 500 lidech, z Hakaty po 4 500 lidech. Konec repatriace při tomto tempu stanovilo na 30. srpna.⁶¹ Vrchní velení však muselo tento původní plán několikrát pozměnit. Hlavním důvodem byl rapidní úbytek počtu repatriantů, kteří se v přijímacích centrech shromáždili. Vrchní velení tak průběžně upravovalo kvóty denně odpravených lidí a posouvalo termín oficiálního ukončení

⁵⁷ Registrace budoucích repatriantů měla za účel nejen stanovit počet Korejců, kteří se budou vracet do vlasti a těch, kteří zůstanou v Japonsku, ale prohlášením o omezení repatriace, která doposud probíhala přirozeným proudem, si vrchní velení vynucovalo repatriaci Korejců. McArthur dokonce navrhol americké vládě skupinovou nucenou repatriaci Korejců z Japonska, ale protože vyšší kádry ve Washingtonu nesouhlasily s násilnými repatriacními metodami, byl nakonec směr politiky upraven na úroveň, která repatriaci pouze podněcovala. (Hwnag, 2013, s. 177-8)

⁵⁸ Poměr asijských uchazečů o repatriaci, kteří se tehdy zaregistrovali, byl: Korejci 79 %, Tchaj-wanci 80 %, lidé z Rjúkjú 70 %, Číňané 16 %. (Hwang, 2013, 176)

⁵⁹ Trestanci se z nařízení vrchního velení (vydané 11. 2. 1946) mohli navrátit do vlasti až po vypršení doby jejich trestu. (Yeo, 2006, s. 174)

⁶⁰ Mezi nimi bylo 9 701 Korejců, kteří si přáli repatriaci do severní Koreje. Od 25. března 1946 ale vrchní velení nařídilo japonské vládě, aby zastavila repatriaci Korejců v Japonsku, kteří se chtěli navrátit do severních oblastí nad 38. rovnoběžkou. Také samotná severní Korea, kterou okupovala sovětská armáda, byla proti vstupu repatriantů z Japonska. Americké autority se nakonec dohodly s těmi v severní Koreji na výměně repatriantů, ale i přesto v březnu 1947 počet korejských repatriantů nepřekročil číslo 351. (Yeo, 2006, s. 174) (Kwak, 2007, s. 77) (Hays, 2011, s. 131)

⁶¹ Vrchní velení pro popohnání repatriace uvolnilo v březnu i přísná pravidla pro převoz peněz a majetku. Kromě stálé částky 1 000 jenů si mohli repatrianti vzít s sebou poštovní vkladní knížky, bankovní vkladní knížky, šeky a dluhopisy v cizí měně, vkladní doklady, pojistné smlouvy atd. Navíc od června upravilo i pravidla pro převoz zavazadel. Repatrianti mohli poslat 2 balíky o 50 kg a na palubu si s sebou vzít zavazadlo o 12,5 kg, což znamenalo zhruba dvojnásobný objem majetku. (Yeo, 2006, s. 175)

repatriace. Také dění v Koreji mělo na chod repatriace nemalý vliv. V červnu 1946 byl Korejský poloostrov sužován záplavami, což se promítlo na dopravní situaci. Hlavní přístavy, vnitrozemská železniční síť a většina přepravy na dopravních tepnách zkolabovaly.⁶² Repatriace byla znovu obnovena v srpnu a její ukončení prodlouženo do 15. listopadu. Avšak repatriační aktivity byly i poté opět přerušeny, nyní z důvodu stávky železničních dělníků, která trvala měsíc (od 26. září do 27. října). Vrchní velení kvůli tomuto nepředpokládanému zdržení znovu odložilo termín ukončení repatriace, tentokrát na konečné datum 31. prosince 1946.⁶³ (Hwang, 2013, s. 176-7) Nicméně i přes prodlužování termínu pro ukončení repatriace a velký počet žadatelů se od března do prosince navrátilo do vlasti pouze 82 900 Korejců. Ti svým počtem nepřekročili ani 16 % z původních 514 060 žadatelů o repatriaci. (Yeo, 2006, s. 180) Ke konci roku 1946 tak bylo pod vedením vrchního velitelství a japonské vlády navraceno zpátky na Korejský poloostrov celkem 929 800 Korejců. (Hays, 2011, s. 131)

⁶² V Koreji nebyly učiněny dostatečné úřední přípravy pro přijetí tolika repatriantů. Následkem toho od 2. 6. 1946 vypukla na poloostrově cholera, které do konce září podlehl více než 11 tisíc lidí. Také záplavy a železniční stávky uvrhly korejskou společnost do chaosu. (Yeo, 2006, s. 177)

⁶³ Nicméně i po tomto datu byla poskytnuta možnost se navrátit do vlasti dalším cca 15 tisícům Korejců. Repatriace tedy fakticky skončila až v srpnu 1947 (Wagner, s. 47)

8 Japonské přístavy pro repatriaci Korejců

V následujících podkapitolách je ve zkratce představeno několik japonských přístavů, které hrály v korejské repatriaci důležitou roli. Každý z nich se lišil v charakteristice, podmínkách, které zde panovaly, i v chodu přijímacích center, která byla součástí těchto přístavů.

8.1 *Senzaki*

Přístav Senzaki se nachází ve městě Nagato (長門), které spadá do prefektury Jamaguči (山口) na jihu hlavního japonského ostrova Honšú (本州). Jeho poloha zajišťovala nejkratší lodní spojení s korejským přístavem Pusan. Oba přístavy jsou chápány jako historické na lodní trase Pugwan. Přístav Senzaki je sice místem, kde se od dávných dob odehrávala lodní přeprava, ale protože je hloubka vody v pobřeží přístavu nízká, byl využíván zejména jako menší rybářský přístav. Senzaki je také charakteristické tím, že jeho hladina vody je vždy klidná. Stálou hladinu zajišťuje ostrov Omidžama (青海馬), který se tyčí u vstupu do přístavu a tvoří přírodní pobřežní hráz. Díky těmto přírodním podmínkám byl přístav během války využíván také jako základna pro přepravu vojenského materiálu. Kvůli tomu, že velká repatriační plavidla jako Kóanmaru nemohla připlout až k přístavnímu molu, museli být repatrianti rozděleni a naloženi na menší lodě, které je k repatriační lodi kotvící u přístavu dopravily. (Choi, 2006, s. 247-8)

Přístav z pohledu počtu nejaponských repatriantů, kteří se přes něj vraceli domů, nepatřil k nejčastějším. V případě ryze korejských repatriantů byl však druhým přístavem, po přístavu Hakata, ze kterého se navrátilo do vlasti nejvíce Korejců.⁶⁴⁶⁵ Přestože byl přístav jedním z nejdůležitějších v repatriaci Korejců, ve srovnání s přístavem Hakata měl velmi málo ubytovacích kapacit. Ta byla zřízena z narychlo

⁶⁴ Přestože je Senzaki uváděn jako druhý přístav, kterým prošlo nejvíce korejských repatriantů, v září roku 1945 přístav Senzaki přijímal dokonce více repatriantů než přístav Hakata. (Choi, 2006, s. 271)

⁶⁵ Tento jev je způsoben faktem, že Korejci v porovnání s Japonci ukončili repatriaci v relativně krátkém časovém úseku těsně po konci války. S koncem války se Korejci shromáždili v okolí přístavů, z nichž jedním bylo Senzaki, a hledali způsoby co nejrychlejší repatriace na poloostrov. Oproti nim byli Japonci navraceni do vlasti v delším časovém úseku a odesláni do více japonských repatriačních přístavů. (Choi, 2006, s. 271)

⁶⁶ Tabulku se statistikou ohledně počtu Korejců, kteří byli z přístavu Senzaki odesláni, lze nalézt v příloze 5.

upraveného skladu pěší armády a část ubytování byla nově vybudována.⁶⁷ Také zde chyběl prostor pro umístění kanceláře repatriační pomoci (引揚援護局 Hikiage engokjoku) a ze začátku byla kancelář pro repatriaci lidí (引揚民事務所 Hikiagemin džimušó) rozesetá po okolních buddhistických chrámech, kde vykonávala své úlohy.⁶⁸ Atmosféru, která panovala v Šimonoseki a Senzaki po konci války, nám níže pomocí svých záznamů přibližuje Hakiwara Šintaró (萩原晋太郎), který pracoval v místě pro odplutí lodí kanceláře repatriační pomoci.

„Korejci, kteří se chtěli vrátit do vlasti po 15. 8., proudili do Šimonoseki z různých míst Japonska každý den. V mnohých dnech dorazilo i deset až dvaceti tisíc lidí. Šimonoseki bylo velmi poškozeno nálety. V přístavu byly ponechány bez povšimnutí vodní miny, které shodila americká armáda, a rybářské sítě, které položila japonská armáda jako obranu proti ponorkám a vodním minám. Vstup (a odjezd) plavidel byl nemožný. Korejci, kteří čekali na nalodění, se shromáždili na rozbořeném místě poblíž železniční stanice. V příměstí města Jamato (大和町) vzniklo přes sto chatrčí s jídlem a mnoho obchůdků. Korejci, kteří uslyšeli zvěst, že z přístavu Wakacu (津若) v městě Okawa (大川, jih prefektury Fukuoka), odplouvají pašerácké lodě, proudili do Wakacu.

Nakonec bylo rozhodnuto, že lodě, které mířily do jižní Koreje, odplují ze Senzaki. Korejci se mohli vrátit do vlasti na lodích jednosměrně. Začal velký přesun ze Šimonoseki do Senzaki. Několik desítek tisíc lidí spalo v Senzaki pod širým nebem. Prefektura Jamaguči vytvořila velké shromaždiště, kde v chatrčích mohla ubytovat až pět tisíc lidí. Na náměstí v blízkosti doků přibýly obchody, které jen rozvinuly slaměnou rohožku. Byly sice nuzné, ale vytvořily obchodní čtvrt' města. (Choi, 2006, s. 248-250)

Poté, co přišla americká armáda do Japonska, dostala šestá armáda na starost dozor nad repatriací Korejců v jižním Japonsku. Šestá armáda následně pověřila 29. jednotku vojenské vlády přímou zodpovědností za repatriaci v přístavu Senzaki.⁶⁹ Celá oblast přijímacího centra byla oplocená. Oplocený prostor byl rozdělen na dvě oblasti, které byly i s jejich budovami osvětleny po celou noc. Do oblasti 1. přijímacího centra vedla železnice, po které byli korejští repatrianti do centra dopraveni. Zde je

⁶⁷ Dle zdrojů kanceláře repatriační pomoci bylo v září 1945 v Senzaki ubytováno 78 134 lidí a v Hakatě 53 071 lidí. (Choi, 2006, s. 249)

⁶⁸ Od ledna 1946 se tato kancelář přesunula do haly základní školy. (Choi, 2006, s. 271)

⁶⁹ Půdorys se zařízeními přijímacího centra v Senzaki lze nalézt v příloze 2.

policie a pracovníci centra vyložili, spočítali a eskortovali do jedné ze dvou budov, které se v oblasti číslo 1 nacházely. Tyto budovy mohly ubytovat až 2 500 lidí. Kromě budov byla oblast vybavena i dvěma studnami a 10 latrínami. Poté repatrianty a jejich zavazadla zkontrolovali celní úředníci v inspekční oblasti. Čtyřicet šest japonských celníků pod dohledem vojenských jednotek USA mělo za úkol zjistit, zdali repatrianti nepřenašejí zakázané věci nebo částku nad 1 000 jenů. Poté byli repatrianti seřazeni a vpochodovali do karanténní budovy, aby je zdravotní personál naočkoval proti neštovicím a tyfu a provedl lékařskou prohlídku každého z nich pro vyloučení onemocnění některého z nich. V přijímacím centru přístavu Senzaki pracovalo osmnáct lékařů a jedenáct zdravotních sester, kteří byli zodpovědní za zdraví repatriantů a karanténu. Karanténní budova se nacházela vně oplocení a byla používána pro izolaci repatriantů s nakažlivými nemocemi.⁷⁰ Po absolvování této procedury pracovníci centra repatrianty přesunuli do oblasti číslo 2, kde byli ubytováni do jejich naložení na repatriační loď. V této oplocené oblasti repatrianti zůstávali běžně šest až osmnáct hodin. Zařízení oblasti 2 se skládalo z jedné společné kuchyně, dvou studen a pěti latrín. Personál, který řídil procedury v repatriačním centru, se sestával ze tří úředníků, jednoho tajemníka a dvou tlumočnicků z 29. jednotky vojenské vlády. Celkem třináct japonských úředníků pak pomáhalo s naloděním, ubytováním, poskytováním stravy a lékařskými procedurami.⁷¹ (Gane, 1946, s. 67)

8.1.1 Šimonoseki

V oblasti Šimonoseki se nacházela rovnou dvě přijímací centra, ze kterých se až do odminování pobřeží u přístavu Šimonoseki, posílali repatrianti vlakem do přístavu Senzaki. Jedno z center bylo umístěno blízko železniční stanice v Šimonoseki, další se nacházelo na letišti v Ozuki (小月), které původně sloužilo jako letecká základna japonské armády. Kapacita obou těchto center byla ckeem dvanáct tisíc lidí. Obě přijímací centra byla pro repatriační účely ideálně umístěna. Železnice vedla přímo k centrům, takže po zastavení vlaku mohli být repatrianti přesunuti rovnou do oploceného prostoru. Stejně jako v případě Senzaki byly celé oblasti přijímacích

⁷⁰ Zdravotní pracovníci pracovali na směny, aby byla lékařská pomoc kdykoliv dostupná. (Gane, 1946, s. 67)

⁷¹ Konkrétně se jednalo o policejního náčelníka, vedoucího evakuace, vedoucího celních prohlídek pro námořní dopravu, vedoucího loďní kontroly, železničního náčelníka, úředníka evakuačního úřadu, úředníka karanténního úřadu, úředníka železničního úřadu, úředníka loďní kontroly, úředníka pro loďní dodávky, úředníka pro dodávky paliva, úředníka přístaviště Šimonoseki a vedoucího styčné kanceláře. (Gane, 1946, s. 67)

center v Šimonoseki a Ozuki oploceny, takže nikdo nemohl opustit oblast poté, co sestoupil šikmou rampou do budovy celní kontroly. A to až do doby, než repatrianti nastoupili na vlak jedoucí do Senzaki. (Gane, 1946, s. 68)

Poté, co repatrianti vystoupili z vlaku a byli přemístěni do budovy celní kontroly, chopili se jich japonští celní úředníci, kteří pracovali pod americkým dozorem. Po celních prohlídkách postupovali repatrianti do zdravotnické oblasti, kde byli podrobeni lékařské prohlídce a naočkování proti tyfu a neštovicím. Pokud byl dostupný prášek DDT, byli i se svými zavazadly poprášeni. Repatriantům pak bylo vydáno potvrzení, které dokládalo, že zavazadlo bylo zkontrolováno, a lékařský lístek, na kterém bylo uvedeno datum a druh poskytnutého očkování. Stejně tak jim japonští úředníci vydali stvrzenku na každý zabavený předmět a částku, která přesahovala tisíc jenů na osobu. Oblast oploceného centra obsahovala velké skladiště, které bylo rozděleno na části, ve kterých repatrianti přebývali. Také se zde nacházeli na několika místech početné latríny. Nemocnice v centru byla vybavena, aby zvládala běžné i speciální případy. Osoby nakažené infekčními nemocemi byly umístěny do japonské izolační nemocnice v Šimonoseki. Jídlo, voda, přeprava a lékařská pomoc byly poskytovány repatriantům zdarma.⁷² (Gane, 1946, s. 68)

Obě centra byla provozována pod supervizí nadporučíka Goldsbyho ze 37. jednotky vojenské vlády.⁷³ Japonská vláda pro práci v centrech zaměstnala sedm lékařů, pět zdravotních sester, pět úředních asistentů, dvanáct celních úředníků a třicet šest policistů. Zdravotnický personál byl dostupný po celý den i noc. Udržování pořádku a disciplíny v centrech měla na starost japonská policie a 24hodinová stráž. Všechny operace byly prováděny pod dozorem amerických úředníků a vojenských jednotek. (Gane, 1946, s. 68-9)

⁷² Procedury, které se odehrávaly v přijímacím centru v Ozuki, byly podobné těm v Šimonoseki. (Gane, 1946, s. 68)

⁷³ Nadporučík King, který byl velícím důstojníkem okupačních jednotek pro oblast Šimonoseki, vyčlenil 70 přihlášených mužů z 1. praporu 128. pěšího pluku, aby operovaly v obou centrech. (Gane, 1946, s. 68)

8.2 Hakata

Hakata je městským obvodem Fukuoky (福岡), která se nachází ve stejnojmenné prefektuře na severu ostrova Kjúšú (九州). Během války v Tichomoří řídily přepravu tohoto přístavu japonská armáda a námořnictvo. Ovšem s koncem války moc armády upadla a přístav se ocitl v chaotické situaci, kdy nebyl nikdo, kdo by řídil pohyb lodí. Kvůli tomu se v přístavu těsně po válce odehrávaly nesčetné námořní nehody. (Choi, 2017, s.168-9)

Tuto chaotickou situaci zhoršoval navíc fakt, že se město zaplňovalo repatrianty, kteří hledali způsob přepravy domů. Již týden od vyhlášení kapitulace Japonska se v Hakatě nacházelo nejméně dva tisíce Korejců. Prefektura Fukuoky však neobdržela od centrální japonské vlády žádné pokyny ohledně repatriantů. Aby existoval alespoň nějaký přehled o připlouvajících lodích, prefekturní oddělení blahobytu (厚生, Kósei) ustanovilo pozorovací místo na střeše budovy správního úřadu. Kdykoliv do přístavu vplula velká loď, zaměstnanci oddělení utíkali k molu, aby přivítali a zkontrolovali navrátky. Vydávali jim také sušenky, lístky na jídlo a certifikát o repatriaci.⁷⁴ Kvůli tomu, že zatím neexistovala žádná kontrolní místnost, zaměstnanci oddělení blahobytu poprašovali navrátky a jejich zavazadla DDT práškem přímo v přístavišti. (Choi, 2017, s.169-70)

Nicméně korejští repatrianti se nedočkali ani těchto provizorních opatření a na plavidlo se tak museli nalodit bez sanitace.⁷⁵ Zatímco jsou na jednu stranu podrobně zaznamenány pomocná opatření a aktivity, které byly pro korejské a japonské repatrianty zajišťované vládou Fukuoky, realita a svědectví o ní vypovídají opak.⁷⁶ V záznamech ze schůzky ohledně repatriace v přístavu Hakata (Meeting Considering Repatriation at the Hakata Port) je zapsáno svědectví korejského repatrianta U Jöngsanga, který vypověděl, že noci v přístavu strávil pod širým nebem a kvůli nedostatku toalet byly všude lidské exkrementy. Protože korejští repatrianti

⁷⁴ Certifikát repatriace vydávalo oddělení blahobytu. Poté, co repatrianti přijeli do Japonska, dostali tento certifikát, který je opravňoval čerpání pomocných aktivit. Certifikát byl pouze vylepšenou formou certifikátu strádání, který vláda Fukuoky vydávala během války pro pomoc válečným obětem. Certifikát repatriace se stal modelem pro další oblasti v Japonsku, které jej také začaly vydávat. V době, kdy organizace pro pomoc repatriantům ještě nebyly založeny, poskytovalo oddělení blahobytu repatriantům také mimořádné lístky na jídlo a ubytování. (Choi, 2017, s. 169)

⁷⁵ Korejští repatrianti byli dezinfikováni až poté, co byla v přístavu založena inspekční místnost, tedy od 27. září 1945. (Choi, 2017, s. 179)

⁷⁶ Zajišťování pomocných aktivit pro korejské repatrianty mělo na starost oddělení živobytí, které do té doby řídilo Kóseikai. (Choi, 2017, s. 170)

nedostávali žádné přídělky a pomoc, vše, co potřebovali, si museli obstarat nákupem na špinavých a chaotických černých trzích, které se nacházely poblíž jejich tábořišť v okolí přístavu. Dokonce i někteří Japonci uznali, že místní vláda diskriminovala korejské repatrianty. Např. Jošitake (義武)⁷⁷ při rozhovorech u stolu řekl: „*My jsme vůbec neposkytovali jídlo, oblečení nebo horký čaj Korejcům od srpna do října.*“⁷⁸ Na nerovné zacházení v Hakatě si repatrianti stěžovali po vylodění v Koreji. Především dělníci odvedení na nucené práce upozorňovali na etnickou diskriminaci při repatriačních procedurách a požadovali vyplacení svých platů, které v Japonsku nedostali. Na tyto stížnosti korejských navrátilců reagoval guvernér provincie Jižní Kjöngsang, Kim Täu. Ten v září 1945 poslal místní vládě ve Fukuoce petici, v níž hrozil: „*Pokud bude nadále s korejskými repatrianty špatně zacházeno japonskými autoritami, v odpovědi na to japonští rezidenti v Koreji také dostanou stejného zacházení předtím, než odejdou.*“⁷⁹ (Choi, 2017, s.171-2)

Nerovná situace a institucionální diskriminace vůči korejským repatriantům se vytratily až po příchodu okupačních jednotek do Fukuoky. Zde americká armáda dorazila o něco později, než do dalších koutů Japonska. První ozbrojené síly vstoupily do Fukuoky poté, co vlakem a nákladními auty opustily město Sasebo, mezi 30. zářím a 1. říjnem. Později se k nim připojila 32. divize pěšího pluku armády USA, kterou vedl komodor McBride. Ta do Fukuoky dorazila 20. října. Velení pak bylo postoupeno 28. pluku.⁸⁰ Okamžitě po svém příjezdu do Fukuoky založilo námořnictvo kancelář vedoucího stanoviště (Post Director's Office) a začalo vykonávat správu tras námořní dopravy. Vojáci také začali s okamžitou dezinfekcí korejských i japonských repatriantů, jakmile byla v přístavu 3. října založena inspekční stanice (Inspection Station). Zdravotní péče poskytovaná Korejcům se tak začala vyrovnávat té pro Japonce. Navíc jednotky USA zkontrolovaly a daly do pořádku tábory korejských repatriantů. Do té doby byly kolektivní tábory v podstatě stáje, které poskytla Japonská

⁷⁷ Celé jméno není ve zdroji uvedeno.

⁷⁸ Jošitakemu oponoval vedoucí oddělení živobytí Teizo Široto, který trval na tom, že „*Japonští repatrianti se nacházejí ve špatné situaci, kdy bývají v Koreji dokonce okrádáni, zatímco Korejci v Japonsku nejsou ani zbavováni oblečení ani nejsou ohrožováni na životě.*“ (Choi, 2017, s. 172)

⁷⁹ Aby se poskytlo včasné zdravotní ošetření Japoncům v Koreji, byla v říjnu v Söulu zorganizována Unie zdravotní pomoci. Také byla blízko přístavu pro repatrianty ve Fukuoce otevřena bezplatná klinika v chrámu Šófukuji. Na druhou stranu pro Korejce, kteří čekali na navracejí se lodě z Koreje, nebyly založeny žádné zdravotní instituce, takže většina z nich musela z Fukuoky odcestovat bez poskytnutí zdravotních služeb. (Choi, 2017, s. 172)

⁸⁰ V posledních deseti dnech října 1945 ve Fukuoce pracovalo okolo 6 000 – 6 500 příslušníků okupačních sil. (Choi, 2017, s. 174)

závodní asociace (日本中央競馬会, Nippon/Nihon Čúó Keibakai).⁸¹ Když poručík 28. pluku Deats (plné jméno se nepodařilo dohledat) upozoroval nehygienické podmínky pro život ve stájích, kde Korejci přebývali během jeho inspekční cesty 10. října, uprostřed bouřky v džípu objel několik míst v přístavu, aby pro korejské repatrianty našel alternativní tábory. Nakonec se mu podařilo najít pobřežní skladiště, která se zdála být pro Korejce vhodnější než stáje.⁸² Nařídil proto, aby byli korejsí repatrianti 12. října přestěhováni do těchto skladišť.⁸³ V den stěhování Deats svolal okolo patnácti tisíc Korejců a požádal je o spolupráci při dalších repatriačních procedurách. Jeho prosbu vyslyšela korejská dobrovolnická skupina, která se nazývala Společnost pomoci pro vracející se Korejce (zpráva uvádí pouze anglický název: Relief Society for Returning Koreans). Skupina kontrolovala čekající Korejce a udržovala pořádek v táborech.⁸⁴ V listopadu 1945 americká armáda vydala příkazy uzavřít černé trhy poblíž korejských táborů. Trhy pak měly být znovu otevřeny vně přístaviště. Měl být také udržován pořádek v táborech ve spolupráci s vládou ve Fukuoce, policejním úřadem a korejskými dobrovolnickými skupinami.⁸⁵ Vláda ve Fukuoce založila 15. listopadu Prozatímní kancelář pro repatrianty (dohledané pouze pod anglickým názvem: Interm Office for Repatriates), do jejíhož čela byl zvolen Teizó Široto (貞三素人), vedoucí oddělení živobytí. Následně oddělení živobytí

⁸¹ Nejprve místní vláda rozdělila Korejce do budov Kóseikai ve městě Fukuoka. Avšak když Japonská závodní asociace poskytla své stáje, museli korejsí repatrianti od 6. září nocovat na hromadách slámy ve stáji, kde bylo větrno, nepříjemný zápach a extrémní špina. (Choi, 2017, s. 171)

⁸² Na své cestě byl Deats doprovázen vedoucím sekce domácích záležitostí a vedoucím oddělení živobytí Širotem. Když Deats navrhl změnit ubytování Korejců ze stáji na skladiště, Široto mu oponoval tím, že skladiště nebyly navrženy pro ubytování lidí a že stáje budou v blízké budoucnosti renovovány. Deats však na názory Širota nedal a 10. října nařídil přestěhování Korejců do skladů u pobřeží. (Choi, 2017, s. 175)

⁸³ Oddělení živobytí uvedlo ve svém dokumentu (dohledané pouze pod názvem: Transfer of Business), jak byla prefekturní vláda zapojena do stěhování Korejců. Proces byl zaznamenán následovně: dle Transfer of Business: 1: 10. října bylo nařízeno přestěhovat Korejce do nových skladišť spravovaných městem Fukuoka, 2: skladiště byla vybavena záchody a kuchyňskými potřebami, 3: Korejci byli přestěhováni do nových táborů 12. října, 4: celkové číslo Korejců v táboře, kteří čekali na repatriaci, bylo přes deset tisíc a to kvůli nedostatku lodí v polovině října, 5: příchod nových Korejců do tábora byl zakázán kvůli nedostatku ubytovacích kapacit od 15. do 25. října, 6: poté, byl problém ubytovacích kapacit pro Korejce postupně vyřešen a 7: byla uspořádána likvidace odpadu, odstranění bombových úkrytů a kopání příkopů okolo skladišť, 8: bylo zavedeno prioritní pořadí pro nalodění odzbrojeným vojákům a mobilizovaným pracovníkům, 9: počet zbývajících Korejců stejně jako těch, kteří se vrátili, byl podáván jako část denního reportu armádě USA od 8. října, 10: bylo spočítáno, že 99 200 Korejců se navrátilo do vlasti mezi 8. a 25. říjnem. (Choi, 2017, s. 175)

⁸⁴ Předseda této skupiny Nam Jōngu, který byl zároveň hlavou odpadní společnosti a členem Kóseikai ve Fukuoce, byl tak populární mezi Korejci ve Fukuoce, že byl zvolen jako první předseda Fukuocké asociace Korejců v Japonsku. Tato asociace byla založena v prosinci 1945. (Choi, 2017, s. 176)

⁸⁵ Dohled nad celou oblastí přístavu americká armáda více upevnila po otevření své nové pobočky 6. října 1945. (Choi, 2017, s. 176)

převzalo plnou odpovědnost za pomocné aktivity jak pro korejské, tak i pro japonské repatrianty a otevřelo v přístavu svou pobočku ve skladištní budově Průmyslové společnosti Cuda. Integrovaný pomocný systém pro repatrianty byl dále rozvinut se zajištěním tuzemské přepravy (pro všechny repatrianty) a otevřením přijímacího centra, které zajišťovalo inspekci, zdravotní péči, přiděly a ubytování. Vrchní velení vydalo 19. listopadu příkaz oddělit ostatním drátem Korejce, kteří si přejí zůstat v Japonsku, od těch, kteří si přejí vrátit se do Koreje. Repatrianti tak od této doby začali být přísně kontrolováni.⁸⁶ Stejně jako v dalších přijímacích centrech i v Hakatě prošli repatrianti celní prohlídkou. Peníze, které si s sebou mohli na palubu lodě přinést, měli možnost v Hakatě směnit v poměru jednoho japonského jenu ku jednomu korejskému wōnu. (Choi, 2017, s.173-7)

Obrázek 7 Odbavení repatriantů v přístavu Hakata

(<https://history.army.mil/books/wwii/MacArthur%20Reports/MacArthur%20V1%20Sup/ch6.htm>, 9.5.2019)

Co se týče přístavu Hakata, od poloviny listopadu zde vznikl pozoruhodný fenomén, kdy v přístavu existovaly dvě organizace pro pomoc repatriantům naráz. Japonská vláda postupně slučovala organizace, které měly za úkol pomáhat repatriantům.⁸⁷ První integrovaná organizace byla vytvořena v centrální vládě 22. listopadu, oddělení pomoci repatriantům (引揚援護科, Hikiage engoka), které spadalo

⁸⁶ Výsledkem toho bylo, že Korejci, kteří z různých důvodů zaváhali, museli riskovat vlastní bezpečí, aby se dostali na druhou stranu ostatního plotu. (Choi, 2017, s. 177)

⁸⁷ Samotní repatrianti pak byli pod kontrolou místní správy, která měla na starost civilní repatrianty. Odzbrojené vojáky mělo na starost ministerstva veteránů. (Choi, 2017, s. 176)

pod sociální výbor ministerstva sociálních věcí. Nicméně toto oddělení převzalo odpovědnost pouze za japonské repatrianty. Nejpanské repatrianty mělo na starost oddělení blahobytu (福利科, Fukurika) sociálního výboru. Poté, 24. listopadu, založila japonská vláda Výbor pro pomoc repatriantům (引揚援護局, Hikiage engokjoku). Výbor byl místní integrovanou organizací se sedmi stanovišti. Jedno z nich se nacházelo i v přístavu Hakata. Jenže prefekturní vláda ve Fukuoce vytvořila již 15. listopadu v přístavu střešní Úřad pro repatrianty. Ve výsledku tak v přístavu společně existovaly dvě organizace pro (nejaponské) repatrianty, starší Úřad pro repatrianty a nověji vytvořený Výbor pro pomoc repatriantům. A to až do 1. února 1946, kdy byly pomocné organizace a služby sloučené do Výboru pro pomoc repatriantům. (Choi, 2017, s.177-8)

9 Repatriační systém pro Korejce v jižní Koreji

Nejen v Japonsku, ale i v Koreji bylo potřeba nastavit pravidla pro repatriační systém, jehož prostřednictvím by probíhala kontrola příchozích (a odchozích) a jejich následné odeslání do cílových destinací. Této úlohy se zhostila vojenská vláda USA v Koreji (USAMGIK), která vydávala repatriační nařízení rozmístěným taktickým jednotkám a týmům vojenské vlády. Cílem vojenské vlády však bylo svěřit repatriační úlohu a pomoc korejským repatriantům domácím organizacím. Podnikala pro to určité kroky, které jak dále uvidíme, se ne vždy setkaly s očekávaným výsledkem. (Gane, 1946, s. 3)

Poté, co Japonsko kapitulovalo, se správy korejského území jižně od 38. rovnoběžky ujaly Spojené státy americké. Dle kapitulčních podmínek Japonska byl kontrolou nad jižní Koreou pověřen 25. armádní sbor, jehož velitelé nesli zodpovědnost za jednání v souladu s vojenskou vládou v Koreji. Ta měla oficiálně na starost i řízení repatriací, pomoc a zodpovědnost za veřejné zdraví a další související záležitosti. Zavádění příkazů vojenské vlády do praxe pak prováděly taktické jednotky a k nim připojené týmy vojenské vlády. (Gane, 1946, s. 3)

8. září 1945 je dnem, kdy se americká armáda vylodila v korejském přístavu Inčchön, který je situován v blízkosti hlavního města. 12. září byl pak generálmajor pěchoty A. V. Arnold vybrán jako guvernér vojenské vlády a přebral tak pomyslné žezlo nad Koreou od japonského generálního guvernéra Abe Nobujukiho (阿部信行). (Choi, 2011, s. 113) Tím, kdo založil vojenskou vládu v Koreji, byla 40. pěší divize. Ta měla také na starost různé povinnosti při odzbrojování Japonců a měla udržovat kontrolu nad japonskými vojáky a civilisty, kteří se přesouvali do Japonska z Pusanu či pobřeží Činhäman.⁸⁸ Stejně tak dostala příkazem přepravit Korejce z Pusanu dál do jejich domovin. Japonská armáda, která byla umístěná v Pusanu, dostala 21. září oznámení, jehož hlavním bodem bylo sdělení, že všechny oddíly ve městě (kromě speciální sekce) se musí stáhnout z Pusanu, zatímco budou očekávat příchod 40. pěší divize. O dva dny později dorazil z Inčchönu do Pusanu velitel a velení 40. pěší divize společně s 3. praporem 160. pěšího pluku. 160. pěší pluk založil v Pusanu tábor a zahájil výměnu povinností s japonskou armádou. (Asano, 2005, s. 147-9) Z příkazu

⁸⁸ Speciální povinností 40. pěší divize bylo poučovat japonské vojáky a civilisty, kteří odplouvali z 1. pusanského přístaviště. Jejich naloděním na repatriační loď byl pověřen 160. pěší pluk. (Asano, 2005, s. 147)

generála A. V. Arnolda, vojenského guvernéra pro Koreu, se 23. září odehrálo předání repatriačního problému sekci zahraničních záležitostí (Foreign Affairs Section) vojenské vlády. Podplukovník Gordon B. Enders, vedoucí sekce zahraničních záležitostí, reagoval na příkaz tak, že nařídil poručíkovi Williamu J. Ganovi, aby vytvořil studii ohledně repatriačního problému. Na základě této studie měl být založen úřad, který by byl schopen repatriace odhadovaných pět miliónů lidí.⁸⁹ Poručík Gane ve svém šetření odhalil následující význačné body. (Gane, 1945, s. 4)

Zprvce bylo potřeba, aby vojenská vláda vytvořila systém organizované repatriační kontroly. Zadruhé repatriaci Japonců a další zahrnuté procesy vykonávaly japonské organizace. Zatřetí vojenská vláda v Koreji musí na maximum využít existující organizace, kterou Japonci založili pro repatriaci Japonců. A to i za cenu udržení systému japonské správy. Začtvrté poručík Gane odkazoval na potřebu vytvoření jednotné korejské organizace pro pomoc a podporu v záležitostech spojených s repatriací Korejců. Založení takové organizace bylo podle něj nezbytné, protože existovalo několik malých korejských společností, které pracovaly neefektivně a soutěžily jedna s druhou o prestiž. Založení organizace se měl zhostit úřad zahraničních záležitostí, jelikož odbor sociální péče v té době stále nepřevzal povinnosti poválečné podpory. Zapáté bylo potřeba vytvořit koordinační systém mezi odborem přepravy, sekci preventivního lékařství oddělení zdravotnictví a úřadem zahraničních záležitostí. Konečným bodem šetření se stal původní plán repatriace, který připravil podplukovník Gordon B. Enders. Na základě tohoto plánu byl 23. září 1945 odstartován repatriační program vojenské vlády v Koreji.⁹⁰ (Gane, 1945, s. 4)

⁸⁹ Do těchto pěti miliónů osob pro přesun byli zahrnuti i Korejci a Japonci v Číně, severní Koreji a Mandžusku. První přesný počet osob pro přesun do vlasti, který kancelář přemístěných osob vojenské vládě v Koreji poskytla, byl 6 200 000. Dále jsou uvedeny počty osob k datům, kterými vojenská vláda v Koreji disponovala: Japonci v Koreji jižně od 38. rovnoběžky 435 000 osob pro 29. září 1945, Japonci, kteří si přejí se repatriovat, v Mandžusku 2 050 002 pro 10. srpna 1945, Japonci v severní Koreji asi 300 000 pro 1. říjen 1945, Korejci v Mandžusku 1 380 000 pro listopad 1945, Korejci v Japonsku 2 400 000 pro 21. listopad (vojenská vláda brala tento počet Korejců v Japonsku jako nadsazený údaj). (Gane, 1946, s. 3-14)

⁹⁰ Ve skutečnosti existoval ještě dřívější provizorní plán pro repatriaci. Ten navrhla kancelář plánování vojenské vlády v Koreji 15. září 1945. Jeho pracovní název zněl: „Organizace pomoci pro utečence a dělníky“ (Relief Organization for Refugees and Laborets). Hlavní úřad, který by vedl tento plán, měl být umístěn v budově generálního guvernérství v Söulu a pobočky či kontrolní stanoviště měla být založena ve městech Söul, Tädžon, Tägu a Pusan. Tato kontrolní stanoviště měla zajišťovat ubytování, stravu a přepravu repatriantů. Velitelství v Söulu mělo za úkol udržovat každodenní kontakt s kanceláři kontrolních stanovišť a koordinovat požadavky kontrolních stanovišť ohledně přepravy s dopravní kanceláři vojenské vlády. Plán dokonce počítal s vysláním představitelů vojenské vlády v Koreji do Japonska, aby se zde postarali o korejské repatrianty, kteří odcházeli na poloostrov. Pro navracející se korejské repatrianty, kteří vstupovali do přístavu Pusan, byl doporučen systém dle repatriačního návrhu č. 1 plánovací kanceláře (Plán pro přemístěné osoby a válečné uprchlíky). Dle tohoto návrhu měly v

Plán vojenské vlády v Koreji (USAMGIK) pro repatriaci Korejců a Japonců se dělil na část 1, která popisovala opatření pro repatriaci a nakládání s Korejci na poloostrově, a část 2, která se týkala repatriace Japonců. Úkol plánu zněl: „*Navrátit do vlasti tak rychle jak jen to bude možné všechny Korejce, kteří si přejí takovou repatriaci, a kteří jsou nyní v Japonsku, nebo původně Japonci okupovaném území, a Japonce v Koreji, kteří touží po repatriaci do Japonska.*“ Tento program měla vykonávat vojenská vláda v Koreji prostřednictvím existujících japonských a korejských vládních úřadů a soukromých organizací, které poskytovaly pomoc. Jak již bylo řečeno, protože v té době ještě oddělení sociální péče vojenské vlády nebylo v provozu, převzala dohled a přímou zodpovědnost za repatriaci sekce zahraničních záležitostí. Pro vykonávání programu v Japonsku měla být využita japonská vláda, která operovala pod vedením vrchního velení.⁹¹ Námořní a železniční přepravu pro přesun Korejců měl dle plánu koordinovat dopravní úřad (Transportation Bureau) vojenské vlády, a to po poradě se sekci zahraničních záležitostí (Foreign Affairs Section). Plán také vytyčoval zřízení tzv. shromažďovacích center (Assembly centers). Ty měla založit vojenská vláda prostřednictvím místních vládních úřadoven a soukromých organizací v Pusanu a oblasti Inčchön-Söul. Shromažďovací centra měla sloužit zejména pro ubytování a poskytnutí jídla repatriantům. Nicméně to nebyla jejich jediná funkce. Součástí center měla být nemocniční zařízení pro běžnou hospitalizaci a jednorázové ošetření, izolaci a péči o případy jedinců s nakažlivými nemocemi. Celní úřad a policejní úřad pak měly nést zodpovědnost za opatření pro zamezení negativních doprovodných jevů, zejména pašování a závažné trestné činnosti ohrožující životy repatriantů. Pod supervizí úředníků vojenské vlády měli také repatrianti projít řadou procedur. Ty se skládaly z odvšivení osob a jejich movitého majetku, povrchové zdravotní prohlídky, která měla zjistit, zdali dotyčná osoba není nakažená přenosnou nemocí, registrace jména, pohlaví a věku každé osoby, registrace v centru, kam si každá příchozí osoba přála být poslána, a nakonec také přidělení každé osobě registrační kartičky se sériovým číslem, která uváděla jméno osoby pro

Pusanu fungovat přístavní kanceláře poskytující přicházejícím repatriantům bydlení, stravu a přepravu. Koordinace přepravy pro navrátilivší pak měla být stejná jako pro odcházející cizince. Nicméně tyto prvotní plány, které ani nebyly plně realizovány, byly neefektivní kvůli nedostatku koordinace a ústřední kontroly. (Gane, 1946, s. 3-4)

⁹¹ Co se dále týče situace v Japonsku, podplukovník Enders uvedl, že vojenská vláda v Koreji obdržela zprávy, které ukazují na to, že v japonská vláda už zavedla adekvátní opatření pro přesun Korejců v Japonsku do Šimonoseki. (Gane, 1946, přílohy s. 8)

identifikaci v centru. Kartičky měly být výrazné barvy, která se lišila podle následného centra. Barevné rozlišení mělo sloužit k lepší manipulaci, rozřídění a deportaci osob do těchto center. Tzv. detašovaná centra měla vojenská vláda založit pro poskytnutí ubytování, stravy a zdravotní péče pro repatrianty. Pomocí svých místních úřadů a soukromých organizací, které nabízely pomoc, jim vyhradila města Käsöng, Čchungčchön, Tädžön, Tägu, Kwangdžu a Andong. Samotná shromažďovací centra mohla vystupovat i jako detašovaná centra. A to v případě, pokud se cílová destinace repatrianta nacházela v jejich oblasti. Pracovníci v detašovaných centrech byli povinni uchovávat záznam o každé osobě, která centrem prošla. Obsahem tohoto záznamu mělo být jméno osoby, pohlaví a její cílová destinace. Detašovaná centra měla pak učinit opatření (a do takové míry, jak jim místní podmínky umožňovaly) pro přepravu repatriantů do jejich cílových destinací. Vedení detašovaných center mělo za úkol udělat všechno možné pro to, aby rozšířilo povědomí o podstatě repatriačního programu v oblasti působnosti jejich centra a obrátilo pozornost na program tak, že místní komunity přijmou a uplatní všechny možné druhy pomoci navrátilcům pro jejich akomodaci. Detašovaná centra totiž neměla poskytovat péči repatriantům po více než 72 hodin. Principem těchto nařízení bylo to, aby každá korejská komunita v dané oblasti sama vytvořila opatření poskytující péči a pomoc repatriantům, kteří se navraceli do korejské společnosti. Jedním z cílů repatriačního plánu tak bylo snížit zodpovědnost center na pomoc repatriantům a přesunout tuto úlohu na korejské organizace. (Gane, 1946, příloha s. 8-10)

10 Korejské společnosti pomoci

Jelikož se vojenská vláda v Koreji snažila co nejdříve předat zodpovědnost za korejské repatrianty místním organizacím, stalo se nutností utvořit jednotný orgán, který by tyto organizace pomoci sdružoval. A to hned z několika důvodů.

Jedním z nich byl ten, že se různé korejské společnosti zaměstnávaly mocenskými boji o získání prominentního postavení na politické scéně. Také se snažily přisvojit co nejvíce z 93 miliónového fondu, který Japonci založili po 15. srpnu 1945, aby vyplatili repatriované korejské dělníky. Bylo tak potřeba kontrolního orgánu, který by prověřoval pravý charakter a činnost pomocných společností. (Gane, 1946, s. 55)

Dalším důvodem bylo to, že pokud by společnosti byly sdruženy pod jedním koordinačním orgánem, dosáhly by lepších viditelných výsledků díky vzájemné spolupráci mezi sebou. Na místě byla také myšlenka, že dvousměrný informační kanál, který by zajišťoval komunikaci mezi vládou a korejskými společnostmi, by byl praktický nejen pro tuto akci. Jednání s jedním výkonným orgánem místo s nespočtem malých skupin by také ušetřilo čas. Z těchto důvodů se podplukovník Enders, vedoucí sekce zahraničních záležitostí, rozhodl pozvat třináct korejských společností na setkání do bývalé budovy japonského generálního guvernérství (Gane o něm mluví jako o soulském Kapitolu), aby společně prodiskutovali utvoření jakéhosi ústředního výboru.⁹² Všechny třináct korejských společností se tak setkalo 30. září v Söulu. Výsledkem tohoto setkání bylo založení Ústředního výboru korejských pomocných společností (Čosön wönho tančche jönhap čungang üwönhö, Central Committee of Korean Relief Societies, dále jen ústřední výbor). Kancelář přemístěných osob (Displaced Persons Office) sekce zahraničních záležitostí stanovila charakter tohoto výboru. Ústřední výbor měl být reprezentativní orgán složený z představitelů všech korejských společností pomoci a jako takový měl jednat a také fungovat jako informační orgán a národní koordinační rada. Kancelář přemístěných osob se snažila udržovat jednotlivé společnosti prostřednictvím výboru informované o místech, kde se korejští repatrianti shromažďovali a kde byla potřeba zásahu společností. V ústředním výboru mohly být také navrženy způsoby a metody, jak by mohly korejské

⁹² Korejské společnosti pomoci byly v operačních záležitostech nezávislé na sekci zahraničních záležitostí. Licenci pro svůj výkon obdržely od města a operovaly pod městskou supervizí. Týmy vojenské vlády, které byly umístěny v korejských městech, pouze řídily jejich politiku a distribuci dodávek. Také konaly šetření ohledně kapitálu, kterého se společnosti dožadovaly. (Gane, 1946, s. 55)

společnosti pomoci vojenské vládě a taktickým jednotkám v repatriačním procesu. Ústřední výbor měl naopak informovat velení vojenské vlády ohledně sociální situace.⁹³ (Gane, 1946, s. 55-8)

Ačkoliv pomocné společnosti pod ústředním výborem rozšířily své aktivity, jako např. provoz ubytování a příbytků pro repatrianty, a statisticky narůstal celkový počet případů, kterým byla poskytnuta péče, nevyhnuly se pomocným společnostem a ani ústřednímu výboru různé skandály.⁹⁴ Jedním z hlavních problémů byla důvěryhodnost pomocných společností. Krátce po vzniku ústředního výboru vyvstala nutnost prozkoumat, zdali jsou aktivity pomocných společností zcela upřímné. Předtím, než vyšla najevo skutečnost o existenci 90 milionového jenového fondu, který měl být použit na péči o navrácené Korejce, existovaly pouze čtyři orgány, které pomáhaly s péčí o uprchlíky přijíždějící do Söulu. K 28. říjnu 1945 však bylo v Soulu více než dvacet společností. Výsledek prvního prošetření finančních transakcí a aktivit pomocných společností datovaný k 20. říjnu 1945, který si objednala kancelář přemístěných osob, zanechal hodně podnětů pro to, aby se kancelář přemístěných osob pozastavila nad finančními transakcemi pomocných společností. Výjimkou nebyl ani samotný ústřední výbor. Během měsíce října obdržel ústřední výbor 700 pytlů potravin k distribuci. Nicméně, pan Pak⁹⁵, místopředseda ústředního výboru, oznámil, že ústřední výbor obdržel pouze 500 pytlů s potravinami. Kromě toho ani nedokázal poskytnout žádný výkaz o distribuci těchto dodávek potravin. S tím, jak kancelář přemístěných osob dostávala nejrůznější stížnosti, stávalo se více a více zřejmé, že pomocné společnosti se jednoduše chovaly jako sběrný peněz, což pozdržovalo distribuci pomocných dodávek. Navíc, členské společnosti ústředního výboru vydaly ohledně místopředsedy ústředního výboru Paka stížnost, že prováděl neadekvátní distribuci pomocných dodávek. Mimoto existovaly rozpory uvnitř ústředního výboru.⁹⁶ Věc došla až tak daleko, že vyšetřovatel kanceláře přemístěných osob, pan

⁹³ Např. 30. září nově založený ústřední výbor svolal konferenci, na které se diskutovaly následující body: 1: vybudování příbytků a táborů pro zajištění péče repatriantům, 2: distribuční místa pomocných dodávek, 3: vytvoření prvních pomocných stanic a nemocnic, 4: opatření, která mají společnosti pomoci přijmout, aby pomohly armádě zastavit nelegální přepravu Korejců z Japonska na Korejský poloostrov a Japonců z Koreje do Japonska. (Gane, 1946, s. 56)

⁹⁴ V příloze 3 lze nalézt tabulku, kde jsou vyčísleny počty dodaných potravin, lístků na vlak, oblečení, případů poskytnutí zaměstnání a zdravotnické péče v různých městech jižně od 38. rovnoběžky.

⁹⁵ Celé jméno není ve zdroji uvedené.

⁹⁶ V jednom z velkých sporů, který se odehrál v ústředním výboru, figuroval samotný jeho předseda Chung Tai Hai (jméno nelze s absolutní přesností identifikovat, nejpravděpodobnější je podoba Čong Táhä). V polovině října sekce zahraničních záležitostí požádala pana Chung Tai Haie, aby předložil jména pěti Korejců bez příslušnosti k jakékoli politické straně. Tito Korejci měli jednat jako styční

Jun⁹⁷, ohlásil, že ústřední výbor se velice odchýlil od svého původního statusu reprezentativní organizace pomocných společností. (Gane, 1946, s. 60-2)

pracovníci pro komunikaci se šestou a osmou armádou. Dodání těchto „nestranných“ Korejců si vyžádalo samotné vrchní velení v Japonsku. Na základě požadavku vrchního velení tedy bylo 18. října vysláno pět mužů do Japonska. Problém spočíval v tom, že tři z nich patřili k Chungově společnosti (Společnost pomoci pro korejské oběti války v zahraničí). Tento čin pozvedl širokou vlnu kritiky od dalších členů pomocných společností přidružených k ústřednímu výboru. (Pan Chung Tai Hai byl velmi kontroverzní postavou na korejské sociální scéně, která dokázala proti sobě poštvat i různé armádní kádry. Poručík Gane pojednal o dalším velkém skandálu pana Chunga, který se tentokrát týkal Unie sjednocené pomoci. Více v Gane, 1946, s. 61-2)

⁹⁷ Celé jméno není ve zdroji uvedené.

11 Pusanský přístav

Přístavů, kterými se Korejci vraceli do vlasti ze zahraničí, bylo na Korejském poloostrově několik. Jako nejznámější z nich můžeme jmenovat přístav Pusan, Kunsan, Ulsan, Inčchön, Masan, ale třeba i Mokpcho. Dle statistiky vojenské vlády připlulo do Koreje z Japonska v období od 18. 10. 1945 do 31. 12. 1945 804 495 Korejců. Z nich oficiálním vstupním procesem prošlo 458 065 lidí (56,9%) v přístavu Pusan⁹⁸ a 45 277 lidí (5,6%) se navrátilo skrze další přístavy jako Kunsan, Mokpcho, Inčchön atd. U zbylých 301 153 lidí se předpokládá, že neprošli oficiálním vstupním procesem a do jednotlivých přístavů vstoupili samostatně. Z této statistiky můžeme vidět, že drtivá většina oficiálních repatriantů využívala pro svůj vstup na poloostrov přístav Pusan.⁹⁹ A také můžeme vidět to, že existovalo velké množství samostatných vstupů, které nebyly vojenskou vládou kontrolovány. (Choi, 2011, s. 109)

Pusan je největším přístavním městem jižní Koreje, které leží na jihozápadě. Po válce se přístav stal obzvláště rušným a hektickým místem, jelikož se zde shromažďovali Japonci, kteří měli namířeno zpět na Japonské ostrovy, a také Korejci, kteří se naopak z Japonska vraceli. Odhaduje se, že počet Korejců, kteří tímto přístavem prošli zpátky na poloostrov od konce války do srpna 1946, byl okolo 1 050 000 lidí.¹⁰⁰ (Yeo, 2006, s. 177) Kromě repatriantů se v přístavu pohybovali i lidé, kteří měli na starost repatriační kontrolu a pomoc. Také zde byli ti, kteří přišli, aby přivítali navracející se repatrianty. Nechyběli ani

Obrázek 8 Pusanská radnice těsně po osvobození v roce 1945

(http://busan.grandculture.net/Contents?local=busan&data_Type=01&contents_id=GC04203803, 9. 5. 2019)

⁹⁸ Další statistiky ohledně počtu korejských a japonských repatriantů, kteří od 28. září do 15. listopadu 1945 prošli pusanským přístavem jsou uvedeny v příloze 6 a 7.

⁹⁹ Ve statistice 40. divize se objevuje záznam, že od 26. 10. do 1. 11. 1945, během jednoho týdne, připlulo do Pusanu nejvíce repatriantů. Jejich počet dosahoval 56 000 lidí a v období od 28. 9. do 15. 11. 1945 prošlo skrze pusanský přístav až 300 000 repatriantů. (Choi, 2011, s. 106)

¹⁰⁰ Z toho 800 000 lidí přijelo přepravními loděmi a 250 000 lidí se dopravilo soukromými plavidly. (Yeo, 2006, s. 177)

dělníci a obchodníci, kteří se zde shlukovali, aby prováděli obchody s repatrianty. (Choi, 2011, s. 105)

O tom, jaká atmosféra panovala v září 1945 na 1. přístavišti, kam repatriační lodě připlouvaly, vypověděl ve svých záznamech mj. Čong Čchunghä.¹⁰¹ Ten dostal mobilizační příkaz do Japonska, a tak v prosinci 1944 putoval ze Söulu do japonské továrny na výrobu vojenských zařízení. Po zhruba deseti měsících práce v továrně se vydal na cestu zpět do Koreje. Čong se v Japonsku připojil ke skupině čítající okolo stovky lidí, která si společně najala dřevěnou nákladní loď. Z atomovou bombou zničené Hirošimy (広島市) vypluli

8. září a vydali se na plavbu přes Korejský průliv (Hjönhätchan). Do Pusanu dorazili po pěti dnech plavby, během které zakusili mnohé nesnáze.

Kvůli chybě navigátora loď plula nejprve špatným směrem a poté je zastihl tajfun. Proto se museli nejprve vylodit na ostrově Cušima, který leží zhruba v polovině cesty mezi Japonskem a Koreou, a až pak šťastně dopluli do jihokorejského Pusanu. V době, kdy Čong s ostatními dorazil do Pusanu, se zde ještě nenacházeli příslušníci americké armády.¹⁰² V chodu tedy nebyl ani oficiální repatriační systém. Čong se ani na své cestě domů nevyhnul nesnázím, které skýtala doprava nepovolenými loďmi a pusanský přístav té doby. Obraz přístaviště po svém návratu zaznamenal následovně:

Obrázek 9 Repatrianti po vylodění z repatriační lodě v pusanském přístavu
http://busan.grandculture.net/Contents?local=busan&dataType=01&contents_id=GC04203803,
9.5.2019)

¹⁰¹ Ačkoliv Čong ve svých zápiscích vyobrazil Pusan jako místo „z jiného světa“, které oplývalo jídlem, skutečná situace nebyla tak idylická. Okolo 200 000 lidí z 1 050 000, kteří prošli Pusanem při návratu na poloostrov, nemělo po příplutí do Koreje kam jít, a tak zůstali v Pusanu. Prudký nárůst populace města vyvolal různé sociální problémy, které dále podněcovaly chaos ve společnosti. Mezi tehdejší akutní problémy patřily: ubytovací krize, nedostatek potravin, prudký nárůst cen, různé zločiny spojené s výměnou japonské měny, pašování věcí do Japonska, chaos ve veřejném pořádku, zuření epidemií, nezaměstnanost atd. (Yeo, 2006, s. 177)

¹⁰² 13. září 1945, kdy Čong dorazil do Pusanu, byl zároveň dnem, kdy bylo rozhodnuto o vyslání okolo 300 lidí z předsunuté jednotky, která byla umístěna v Soulu, do Pusanu. (Ale nakonec jednotky nedorazily ve stanovené době.) (Choi, 2011, s. 113)

„Po druhé hodině odpoledne loď konečně dorazila do našeho národního přístavu Pusan. Všude tu kotvily velké i malé lodě. V jednom koutě přístavu zakotvila také naše loď. Kapitán nám dal 100 jenů na útratu. Byl to opravdu milý kapitán. Já společně s panem Kimem, který se mnou jel, jsme vyrazili horní přístavní cestou. Vypadalo to, jako bychom přišli do jiného světa. To, co se nacházelo před našima očima se zdálo býti snem. Když jsme přišli na velkou cestu, podíval jsem se na sebe. Vypadal jsem jako žebrák. Protože jsme byli po celý den zavření ve skladu na (živé) ryby, oba jsme vypadali žalostně. Podívali jsme se na sebe a hořce se usmáli. Ale nestyděli jsme se, ani jsme nebyli smutní. Byli jsme pouze veselí a šťastní.

Chtěli jsme zaplnit naše žaludky, a tak jsme se porozhlédli po stánku s jídlem. Velkou cestu z obou stran lemovalo hojně připravené jídlo a prodávající obchodníci, kteří seděli jeden vedle druhého. To jídlo se úplně podobalo tomu, které jsem již předtím viděl. Není to snad jídlo, které jsem jídal ještě před deseti měsíci? K bílé rýži kimčchi, kkaktugi, zelenina ochucená octem a kořením, ryba uvařená v sójové omáčce a další. Všechno to byla jídla, která vypadala, že budou chutnat dobře. Jen když jsem se na ně díval, tak se mi sbíhaly sliny. Dal jsem 5 jenů za jednu misku rýže. Poté, co jsem všechnu rýži snědl, cítil jsem se jako znovuzrozený. Adžumōni, která prodávala ve stánku s jídlem, pozorovala, jak jíme, a řekla: „Vypadá to, že jste vylezli z rybářské lodě, dobře jste se vyhnuli bouřce!“. Nemohli jsme adžummu vinit za to co řekla. Vypadalo to, že se z našich těl line příšerně zapáchající smrad z ryb.

Protože jsme rychle pospíchali do Sōulu, nevyzvedli jsme si ani naše zavazadla a mířili jsme do stanice Pusan. Když jsme procházeli před prvním přístavištěm, bylo tam rušno, protože lidé se chystali přivítat krajany, kteří se vraceli ze zahraničí. Jak chytali jednu po jedné ruce lidí, kteří scházeli z přepravní lodě, tak se zároveň dotýkali srdcí repatriantů prostřednictvím ampliónů a megafonů, kterými je vítali se slovy útěchy: „Překonali jste to. Měli jste to těžké.“ Vskutku, vítali se s navracenými krajany, jako by se viděli s příbuznými. Dívali jsme se na tu scénu jako dva žebráci a byli jsme tak smutní a naštvaní, že se to nedalo vydržet. Ti lidé, kteří teď byli vítáni, nevrátili se snad bezpečně a přepychově obrovskou lodí, a ke všemu zadarmo? Ani jediný člověk se nezajímal o nás, kteří jsme se vrátili zubožení, vypadající jako žebráci. Ale to není ničí vina a nedá se z toho nikdo obviňovat. Je to úděl pracujícího člověka, jak my (sami) říkáme. Pokud bychom trošku posečkali, asi bychom se mohli pohodlně vrátit jako oni. Kvůli čemu jsme pospíchali a vrátili se vypadající takto? Pouze jsme

zalamentovali: ‚Ach, my ubožáci. ‚ Ale ať už to bylo, jak chce, došlo nám, že jsme se vrátili bezpečně.‘ (Choi, 2011, s. 113-5)

Jak Čöng ve svých zápiscích uvedl, předtím, než přišel 160. pěší pluk do Pusanu, konaly se v zde velké uvítací slavnosti pro repatrianty, kteří připluli na větších plavidlech.¹⁰³

Co se týče vlakové dopravy na poloostrově, byla v této době pro repatrianty ještě zdarma.¹⁰⁴ Repatrianti po příjezdu do Pusanu využívali linku Kōngbu a Honam. Jelikož byl nedostatek vozů, používaly se pro přepravu i nákladní vagóny. V případech, kdy cestující museli využít vozy na uhlí, ulpěl jim na tvářích a oblečení černý uhelný prach. Takto se vozem na uhlí svezl i Pak Sanggu. Ten byl koncem února nebo začátkem března 1944 odveden společně se 75 lidmi do loděnic Micubiši v japonské Nagoji (名古屋). O dni kapitulace si pamatuje, že v jedenáct hodin odpoledne s pracovníky loděnic jedli a poté se o půl dvanácté shromáždili na vojenském cvičišti, kde vyslechli nahrávku o kapitulaci. Po osvobození se vydal z Kobe (神戸) v prefektuře Hjogo (兵庫) do Okajami (岡山). Odtud plul 80 tunovou dřevěnou lodí společně se 75 lidmi, kteří s ním byli původně do Japonska odvedeni, a pěti členy posádky. Po čtyřech dnech dorazili 25. 10. lunárního kalendáře do korejského Masanu a odtud nasedl na vlak do Pusanu. Když v Pusanu přisedal na spoj do Tädžonu, musel nasednout do vozů na uhlí, a tak po vystoupení z vlaku měl celý obličej černý. (Chang, 2012, s. 333)

Jelikož byla vlaková přeprava tehdy přetížená, nedostalo se ve vozech místo na každého, a tak jsou zaznamenány i případy, kdy lidé cestovali na střeších vlaků. Po celou dobu repatriace měli lidé na sobě většinou to, v čem odešli ze svého stanoviště v Japonsku. Sön Tchäsu pracoval v Japonsku během války v Tichomoří u speciální jednotky. Před koncem války ho zranil výbuch bomby, a proto se nemohl navrátit do vlasti hned po kapitulaci Japonska. Zůstal tedy v domě jedné japonské rodiny, kde se léčil. Níže je část interview se Sönem.

„Otázka: Pouze vy jste zůstal u té japonské rodiny, že ano?“

¹⁰³ Dodnes se konají slavnosti, které připomínají události tehdejší doby. V roce 2015, při příležitosti 70. výročí od chvíle, kdy připluly první repatriační lodě vezoucí krajany z Japonska, proběhla takováto připomínková slavnost nejen v Pusanu, ale i v Ulsanu a v provincii Kjōngsangnamdo. (<http://www.busan.com/view/busan/view.php?code=20150810000101>, 6. 5. 2019)

¹⁰⁴ Více o vlakové dopravě viz Železniční přeprava.

Odpověď: Ano. Pouze já jsem tam zůstal. Po zhruba dva měsíce jsem totiž byl léčen.

Otázka: Takže jste se vydal pryč v říjnu?

Odpověď: Odešel jsem 30. října (solárního kalendáře).

Otázka: Co jste na sobě měl, když jste odcházel? Civilní oděv nebo uniformu?

Odpověď: Přeci uniformu. Měl jsem uniformu a k tomu jsem si nesl 4 či 5 dalších uniforem. Vyrázil jsem s bundou a přemýšlel, čím mám jet, jestli tou lodí pro civilisty, nebo nelegální lodí. V tehdejších japonských penězích mi dali 500 wōnů.

Otázka: 500 wōnů, to je hodně, ne?

Odpověď: To jsou velké peníze. Pokud to přirovnáme k dnešku. Co říkám je to, že i pokud se jelo lodí na černo, tehdy k tomu stačilo okolo 80 wōnů. A mně dali 500 wōnů!

Otázka: Takže jste vzal 500 wōnů a jakou lodí jste připlul?

Odpověď: Vybral jsem si velkou nákladní loď a jel. Zaplatil, 100 wōnů jsem zaplatil, a jel.

Otázka: Když jste přijel do Pusanu, byli tam američtí vojáci?

Odpověď: Američtí vojáci tam nebyli. Když jsem přišel v té době, ještě jsem americké vojáky v Pusanu neviděl. Až potom v listopadu, se američtí vojáci pohybovali v ulicích Tägu.¹⁰⁵

Otázka: Dorazil jste do Pusanu a odtud jel vlakem až do okresu Sōnsan?

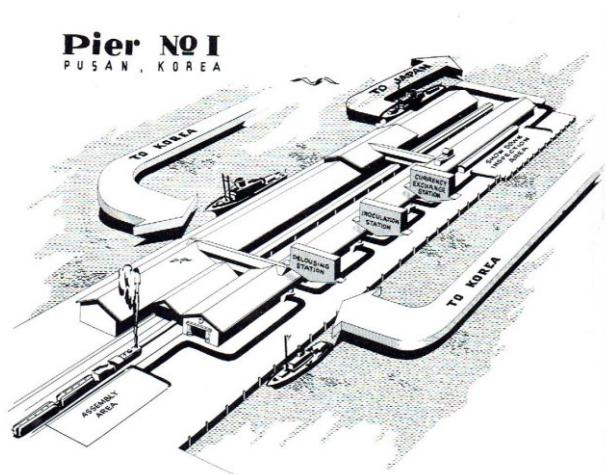
Odpověď: Což, pobyl jsem v Tägu. Protože v Tägu byl dům příbuzných, přespal jsem v Tägu a další den přijel.“ (Ildže kangdžōmha kangdže tondwōn pchihä činsang kjuamjōng, 2006, s. 94-5)

¹⁰⁵ Výpověď Sōng Tchāsua koliduje se záznamy 40. divize, která byla vyslána do provincie Jižní Kjōngsang. Dle její zprávy 25. září poskytovala americká armáda v oblasti Pusanu pomoc repatriantům, kteří přesahovali počet deseti tisíc. (Ildže kangdžōmha kangdže tondwōn pchihä činsang kjuamjōng, 2006, s. 94-5)

11.1 Chod shromažďovacího centra

Poté, co američtí vojáci dorazili do Pusanu, dostala oficiální repatriace Korejců na poloostrově řád. O příplouvajících repatričních lodích věděly americké jednotky v Pusanu dopředu. A to díky informacím kontrolního úřadu lodní dopravy pro japonské obchodní loďstvo (SCAJap), který posílal odhadovaný čas příjezdu lodí veliteli přístavu. Lodě s povolením k plavbě kotvily na prvním přístavišti, kde se odehrávaly veškeré repatriční procedury. Poté, co se Korejci vylodili, setkali se s průvodčí skupinou. Tu tvořil personál americké armády a členové místní korejské společnosti. Průvodčí skupina rozdělila repatrianty do skupin po stu lidech, které zavedla z přístaviště do shromažďovacího centra. Těžká zavazadla repatriantů převáželo do centra malé nákladní auto a další vozy, které měly oprávnění pro vjezd na loď. (Gane, 1946, s. 69-70)

Shromažďovací centrum vzniklo ze skladištních budov v přístavu z popudu nadporučíka Marin J. Rosse, styčného úředníka kanceláře přemístěných osob (Displaced Persons Office). Hlavní účelem centra bylo zajištění efektivní kontroly nad přicházejícími Korejci. Ze začátku vykonávali téměř veškeré repatriční procedury v centru

Obrázek 10 Pusancké první přístaviště
(Asano, 2005, s.153)

vojáci, ale na konci prosince měly jejich práci převzít korejské společnosti. Proto kapitán Mollinger, člen týmu provinční vojenské vlády, vytvořil radu pěti korejských společností. Předseda každé společnosti byl členem této rady. Když provinční guvernér vojenské vlády udělil povolení pro provoz shromažďovacího centra, členové rady dostali speciální povinnosti, které souvisely s výkonem operací v centru. Níže následuje výčet společností s jejich úlohami ve shromažďovacím centru s přepisy korejských jmen, jak jsou obsaženy v Ganově zprávě:

Křesťanská společnost pomoci (Christian Relief Society), jejímž prezidentem a členem rady byl Kim Hung Sung, dostala za úkol odvádění korejských repatriantů do shromažďovacího centra a poskytnutí jídla. Pomocná unie pro korejské oběti války

v zahraničí (Korean War Sufferers Abroad Relief Union) a její prezident Kim Dong Sung měli v režii všeobecné záležitosti. Zdravotní procedury pro repatrianty jako očkování, odvšivení či hospitalizaci vykonávala Společnost pomoci krajanům poškozených válkou v zahraničí (Koreans Abroad War Damage Society) s předsedou Bang Su Unem. Záležitosti ohledně přepravy repatriantů měla přidělené Ochranná asociace pro navracející se bratry (Returning Brethren Protective Association) a její předseda Cho In Chi. Zbývající Dobročinná křesťanská společnost (Christian Benevolent Society), v jejímž čele stál Youn Cung Son, měla na starost pusanskou osadu malomocných.¹⁰⁶¹⁰⁷ (Gane, 1946, s. 70)

Jakmile navrátivší vpochoďovali do shromažďovacího centra, byli v oblasti pět a šest poprášeni DDT.¹⁰⁸ (Gane, 1946, s. 69) Poté si korejští repatrianti museli vyměnit peníze na korejskou měnu. V prvním přístavišti existovaly od 20. října hned dvě směňárny. První z nich fungovala pod ochranou 160. pěšího pluku a vyměňovala japonským repatriantům korejskou měnu na japonské jeny

Obrázek 11 Korejci čekající na vylodění na pusanské první přístaviště, 24. 10. 1945 (Asano, 2005, s. 126)

Obrázek 12 Poprašování repatriantů DDT v pusanském přístavu (http://busan.grandculture.net/Contents?local=busan&dataType=01&contents_id=GC04203803, 9. 5. 2019)

¹⁰⁶ Od samého počátku existovala snaha vojenské vlády přenést výkon co nejvíce repatričních procedur na samotné Korejce. Pomocné korejské společnosti tak od 31. prosince 1945 prováděly všechny operace jako poprašování DDT, očkování, přípravu pro naložení repatriantů do vlaků podle destinací. Všechny tyto procedury se odehrávaly v přijímacím centru s výjimkou výměny peněz, která probíhala na prvním přístavišti a Korejcům nebylo povoleno opustit tento prostor, dokud si zde peníze nesmění. (Gane, 1946, s. 70)

¹⁰⁷ Transkripcie jmen předsedů pomocných společností jsou uvedeny ve formě, ve které je zapsal poručík Gane. V jiné formě přepisu jsou v dostupných pramenech nedohledatelná. V případě názvů společností, poručík Gane neuvádí jejich korejské názvy, a proto jsou zde uvedeny pouze anglické názvy korejských společností pomoci.

¹⁰⁸ Půdorys přijímacího centra v Pusanu je obsažen v příloze 4.

v rámci limitu pro přenos. Směnárna hrála zároveň roli sběrný, která shromáždila celkem 300 945 104 jenů. Tuto částku tvořily peníze, které zaměstnanci center zabavili repatriantům během procesu prohlídek, společně s těmi, kterých se repatrianti dobrovolně vzdali v rámci peněžního limitu pro převoz. Částka, která převyšovala stanovený limit, byla uložena na speciální účet Korejské banky (Čosŏn ũnhāng). Druhá směnárna sloužila pro Korejce, kteří se vraceli zpět na poloostrov a mezi 21. 10. až 15. 11. 1945 vyměnila 39 313 000 jenů na korejské peníze. (Asano, 2005, s. 158) V oficiálních směnárnách byly korejské a japonské bankovky repatriantům měněny v poměru 1 : 1. Ale na černém trhu se s korejskou měnou obchodovalo mnohem draž. Vynesení japonských bankovek z prvního přístaviště či jejich výměna vně oficiálních směnáren byla sice zakázána coby nelegální čin, přesto byly tyto nezákonné praktiky rozšířené. Za hlavní důvod můžeme považovat skutečnost, že směnárna uvnitř přístaviště fungovala pouze od devíti hodin dopoledne do pěti hodin odpoledne. Ti, kteří se vylodili po páté odpolední tak museli čekat až do dalšího dne, anebo peníze nelegálně z přístaviště vynést. (Choi, 2011, s. 106-7) Aby se vynášení peněz předešlo, učinily korejské společnosti v Pusanu opatření, kdy byla vydána peněžní stvrzenka všem Korejcům, kteří přijížděli po páté hodině odpoledne. Tato stvrzenka opravňovala Korejce, aby si peníze vyměnili v bankách v Pusanu. Nicméně finanční úřad (Finance

Obrázek 13 Proces vylodění repatriantů z Japonska na prvním pusanském přístavišti
(Asano, 2005, s. 127)

Bureau) vojenské vlády vyhlásil tento proces za neplatný a marný proto, že korejské společnosti vydávaly stvrzenky Korejcům, kteří vstupovali do země na nepovolených plavidlech, a dalším lidem, kteří byli zapojeni v nezákonné výměně japonské měny. Všichni Korejci, kteří byli přistiženi při vylodění z neoficiálních lodí, byli dovedeni do shromažďovacího centra, aby prošli stejnými procedurami, jako oficiální repatrianti. Navíc byli naočkováni proti tyfu a neštovicím. Pracovníci center pak tyto Korejce spočítali a měli každého repatrianta přidělit do skupiny dle jeho cílové destinace. (Gane, 1946, s. 69-70)

11.2 Železniční přeprava

Předtím, než se korejských repatriantů ujala americká vojenská správa, mohli repatrianti jezdit vlaky zdarma. Stačilo jim pouze na vlakové stanici v Pusanu prokázat, že se vracejí ze zahraničí. Takto zadarmo nasedl do vlaku směřujícího do Soulu i výše zmiňovaný Čong Čchunghä. Avšak poté, co příslušníci vojenské správy začali kontrolovat korejské repatrianty, museli si na své náklady vlakové jízdenky zakoupit.¹⁰⁹ Procedura vydávání vlakových jízdenek pro repatrianty zdarma byla spuštěna až od začátku ledna 1946. Tyto jízdenky financovalo oddělení sociální péče (Welfare Department) vojenské vlády. Před lednem prodával lístky repatriantům korejský dopravní úřad, který byl soukromou organizací. (Gane, 1946, s. 73)

Obrázek 14 Vylodění korejských repatriantů z Japonska na pusanském prvním přístavišti (Asano, 2005, s. 128-9)

Pro zefektivnění přepravy byl během prosince 1945 uspořádán průzkum ohledně cílové destinace u celkem 145 705 korejských repatriantů, kteří se ze čtyř vstupních přístavů (Pusan, Kunsan, Mokpcho, Inčchön) přesouvali po železnici dále.

¹⁰⁹ Nicméně existovaly případy, kdy se Korejci dokázali do vlaků dostat bez zaplacení. Vedoucí sekce přepravy v Pusanu oznámil, že jen v listopadu 1945 korejští repatrianti, kteří cestovali do dalších hlavních železničních uzlů, nezaplatili za 106 400 jízdenek. Navíc k tomu dopravní úřad v Pusanu odhadoval, že 116 845 Korejců, u kterých nebyla známa jejich cílová destinace, odjelo z Pusanu bez zaplacení jízdného. (Gane, 1946, s. 73)

Výsledkem této kontroly cílových destinací bylo zjištění, že 38,3 % repatriantů mohlo být vyloďeno v přístavech, které se nacházely blíže jejich cílové destinaci. Kvůli vyloďení repatriantů v přístavu s větší vzdáleností k jejich cílové destinaci tak bylo jen v prosinci nesmyslně přepraveno z jedné oblasti do druhé 55 537 lidí. To znamená, že celkem 741 nákladních vagónů bylo využito pro přesun repatriantů, který nebyl nezbytný. Jižní Korea v poválečném období trpěla nedostatkem vlaků. Ztráta těchto vagónů a obrovského množství uhlí, které bylo spáleno při „křížové“ přepravě repatriantů, tak měla vážný důsledek na železniční dopravu. (Gane, 1946, s. 73-8)

Problém křížové přepravy repatriantů mohl být jednoduše napraven již v Japonsku, kde by byli repatrianti nakládáni na lodě dle jejich cílové oblasti v Koreji. Po Tokijské repatriační konferenci tak vrchní velení Japonsku (SCAP) vydalo 9. února 1946 memorandum, které přikazovalo japonské vládě odesílat repatrianty dle jejich cílové oblasti na Korejském poloostrově. Konkrétně měla japonská vláda vypravovat Korejce směřující do jihovýchodní Koreje z přístavů Hakata, Sensaki, Hakodate a Maizuru do Pusanu, dále měla nakládat repatrianty s cílovou oblastí jihozápadní Koreje v Sasebu na lodě plující do přístavů Kunsan či Mokpcho a ty, kteří měli namířeno do centrální Koreje měla taktéž odesílat ze Saseba, avšak na lodích směřujících do Inčchönu. (SCAPIN-726, 1946)

Pro zefektivnění přepravy repatriantů na poloostrově bylo také potřeba repatrianty pečlivě roztrždit a umístit do vlaků v Koreji. Proces nakládání repatriantů dle jejich cílových destinací měli v Pusanu pod svou přímou kontrolou styční úředníci kanceláře přemístěných osob, nadporučík Martin J. Ross a nadporučík C. F. Moss. Roztržení repatriantů bylo zahájeno poté, co 12. prosince 1945 do Pusanu přijel nadporučík Rothwell z kanceláře přemístěných osob. Ten zdůraznil, že nakládání repatriantů na vlaky dle cílových oblastí je nezbytné, a proto jej pracovníci centra v Pusanu měli zavést tak rychle, jak jen bylo možné. Ale taktičtí velitelé ani tým provinční vojenské vlády na požadavek nadporučíka Rothewella nereagoval. Vymluvili se na to, že se jedná o problém národního charakteru. Proto styčný úředník kanceláře přemístěných osob svolal zasedání rady korejských společností pomoci, aby se pokusil vyvinout a zavést procedury pro nakládání repatriantů na náležité vlaky. Dle pokynů vydaných na radě měl být sestaven soupis počtu lokomotiv a vagónů. Styční úředník kanceláře přemístěných osob ve spolupráci s korejskými společnostmi pak přidělil repatriantům různé budovy ve shromažďovacím centru v závislosti na

jejich cílové destinaci. Když přišel čas pro to, aby Korejci nastoupili na vlaky, byli seřazeni podle vozů, které jim byly přiděleny.¹¹⁰ Železniční personál měl na starost zajistit to, aby se ve vagónech nenacházely žádné osoby bez povolení k jízdě, než repatrianti nastoupili do vlaku. První takto vypravený vlak vyjel z Pusanu v noci 20. prosince 1945. (Gane, 1946, s. 78-9)

Obrázek 15 Korejští repatrianti z Japonska vyváděni z pusanského prvního přístaviště (Asano, 2005, s. 130)

Obrázek 16 Roztříd'ování korejských repatriantů dle jejich cílové destinace (Asano, 2005, s. 132-3)

¹¹⁰ Vagóny byly označeny dle stanice, ve které budou od vlaku odpojeny. (Gane, 1946, s.79)

12 Neoficiální repatriace a případy odmítnutí repatriace

Jak již bylo výše v práci několikrát naznačeno, oficiální repatriace nebyla jediným způsobem, jak se Korejci vraceli z Japonska po konci války zpět na poloostrov. Mezi nejpopulárnější z těchto dalších způsobů přepravy byla plavba na malých plavidlech, které brázdily moře mezi Japonskými ostrovy a Korejským poloostrovem. Tyto plavby však přinášely mnohá rizika a potopení plavidla v průběhu plavby nebylo nic neobvyklého. Ke ztrátám na životech však docházelo i během oficiálních plaveb. Případem tohoto typu ztroskotání lodi a úmrtí cestujících je tzv. případ Ukišimamaru, na který se také (alespoň ve zkratce) podíváme.

Nejen ti, kteří se stali obětí tajfunů, pašeráků a pirátů se již nikdy do své domoviny nepodívali. Po skončení repatričního programu zůstala v Japonsku korejská menšina o zhruba 600 000 lidech. Důvody, proč se tito lidé nevrátili do vlasti, jsou různé. Představíme si několik z nich.

12.1 Plavby mimo oficiální repatriaci

Protože opatření a prostředky pro oficiální repatriaci Korejců nebyly po válce dostačující, mnozí Korejci zvolili cestu nelegální repatriace. Tento jejich způsob repatriace je příznačný zejména pro období přirozené masové repatriace, kdy americká okupační armáda v Japonsku vyčkávala, až se velká část Korejců navrátí do vlasti sama.

Po kapitulaci japonského císařství se Korejci shromažďovali v okolí přístavů, aby se odtud vrátili domů. Nicméně po kapitulaci fungovaly pouze dva přístavy, Senzaki a Hakata, ze kterého odjížděly do Koreje dvě oficiální repatriční lodě, Kóanmaru a Tokujumaru. Navíc japonská vláda vyhlásila přednostní pořadí pro repatriaci Korejců, kdy vojáci, lidé zapojení v armádě a dělníci měli být prioritně naloděni a odesláni z Japonských ostrovů. Velká většina ostatních Korejců se tak ocitla v situaci, kdy čekali v přístavech, až na ně přijde řada. Avšak jak se jejich čekání v repatričních přístavech prodlužovalo, jejich životní situace se ztěžovala. Proto se mnoho z nich rozhodlo uchýlit k neoficiálnímu způsobu repatriace soukromými plavidly.¹¹¹ (Jeong, 2010, s. 127)

¹¹¹ Co se týče přepravy těmito nezákonnými loďmi, které byly využívány zejména v období přirozené repatriace, byl prý mobilizován velký počet rybářských lodí z japonského vnitřního moře Seto, aby zajišťovaly kyvadlovou dopravu na linkách Pusan - Cušima a Cušima - Nagasaki. V repatriaci těmito motorovými plachetnicemi sehrál zjevně důležitou roli i pašerácký systém, který existoval mezi Japonskem a Koreou od dob před válkou v Tichomoří. Velkou část těchto pašeráků tvořili japonští

Tato soukromá plavidla byly často dřevěné plachetnice s přidaným motorovým pohonem. Jejich tonáž se běžně pohybovala mezi 50 až 200 tunami. Lidé si je pronajímali po skupinách, kdy společně zaplatili peníze na převoz, nalodili se a vypluli. Dle výpovědí se částka za pronájem plavidla pohybovala okolo 200-300 wŏnů. Protože tehdejší denní čistý výdělek dělníka činil okolo dvou wŏnů, mnoho Korejců částku za převoz zaplatit nemohlo. Pro našetření na cestovní náklady se často uchýlovali k obchodu, pomocným pracím, prodeji osobních věcí atd. (Yeo, 2006, s. 176) (Jeong, 2010, s. 127-8) Pro příklad, jistý No Ŭipchil ukázal svoji zdatnost v obchodu s rýží a vydělal si pět tisíc wŏnů. Ty použil na cestovné. Ve své výpovědi uvádí, že viděl tehdy lidi z provincie Kjŏngsang, kteří se nemohli navrátit do vlasti, protože neměli na cestovní náklady. V takovém případě se repatriace Korejců prodloužila i o několik měsíců, do doby, než nashromáždili dostatečnou částku pro převoz. Příkladem, kdy museli Korejci pozůstat v Japonsku, aby si vydělali na převoz, jsou i Kim Jŏngčchan a Čŏng Tonghŭi.

Kim Jŏngčchan pracoval od února 1945 v sousedství města Sapporo (札幌) na Hokkaidó jako civilista přidělený k armádě. Jeho úkolem bylo pokrývat trávníkem cestu, aby ji zamaskoval před bombardováním Američanů. O konci války se dozvěděl při poslechu nahrávky projevu japonského císaře o kapitulaci Japonska. Po osvobození zůstal v Japonsku ještě dva až tři měsíce, během kterých vykopával brambory, jimiž se živil, a také prodával oblečení v Hakodate. Vydal se do firmy, kde žadonil a dostal deset tisíc wŏnů. V Otaru (小樽) se připojil k asi tisíci lidem, kteří se chystali navrátit do vlasti nákladní lodí. Nejprve dorazili z Otaru do Aomori, kde doplnili jídlo a vodu. Poté zamířili do Pusanu. Než dorazili z Otaru do Pusanu, trvalo jim to 18 dní. (Chang, 2012, s. 332)

Čŏng Tonghŭi byl odveden do letadlové továrny Micubiši v Nagoji (名古屋). Po kapitulaci Japonska prodával cenné věci jako padáky apod., které tehdy firma rozdávala. Vydělal si tak na cestovní náklady, díky tomu nastoupil 80 tunovou dřevěnou loď s motorovým pohonem a vrátil se do vlasti. (Chang, 2012, s. 333)

rybáři, kteří vlastnili malá plavidla v okolí Pusanu nebo Cušimy. Předpokládá se, že tento již předválečný pašerácký systém fungoval a nahrazoval oficiální přepravu mezi Japonskými ostrovy a Korejským poloostrovem v době po válce, kdy byla oficiální doprava ochromená. (Jeong, 2010, s. 129-31)

12.1.1 Tajfuny

Výše zmíněné případy ukazují na osoby, které se na plavidlech mimo oficiální repatriaci bezpečně vrátili do vlasti. Ne všichni Korejci, kteří si vybrali plavbu těmito malými soukromými plachetnicemi, však měli štěstí. Korejce na plavbách malými plavidly ohrožovaly mnohé faktory. Snad největší počet potopených lodí měly na svědomí tehdejší silné tajfuny, jejichž výskyt byl obzvláště častý v září a říjnu roku 1945. Následující dvě výpovědi líčí tehdejší situaci převozu motorovými plachetnicemi:

„Bylo hodně krajanů, kteří si v Senzaki půjčili motorovou plachetnici a vrátili se domů. Co se týče Východního moře, často foukal silný vítr a zvedal vlny. Kvůli tomu, že změny (počasí) byly prudké, i když to nebyl zrovna tajfun, bylo snadné během plavby narazit na pohromu. Pokud bylo moře rozbourané, pravidelné spojovací lodě nevypluly. Ale v tehdejší Senzaki byla situace taková, že bylo plné asi pěti tisíce korejskými příchozími, kteří se nedostali do táborů a pobývali na okolních cestách. Bylo mnoho případů, kdy lidé, kteří měli peníze, společně zaplatili a půjčili si loď. Občas jsem slyšel povídání, že se loď potopila.“ (Výpověď pana Ju, který pracoval ve Spolku na pomoc Korejcům [Čosōnin kuhohō] a pomáhal při korejské repatriaci v tehdejší Senzaki.)¹¹² (Jeong, 2010, s. 128)

„Hodně lodí se potopilo kvůli tajfunu Makurazaki (枕崎). Také se potápěly, protože narazily na již potopenou loď. Na odjíždějících i přijíždějících lodích nebyli lidé, kteří by znali přílivový proud. Motorové plachetnice přijely z oblasti Hirošimy a Šikoku (四国) a vydělávaly peníze. Motorové plachetnice, zatímco s otevřenými ústy dokořán čekaly, jezdily pořád tam a zpět. Lidí, kteří neměli štěstí, těch zemřelo hodně. (O jejich smrti se nic neví, protože) půjčení a vypůjčení (plavidla mezi nimi a majitelem) bylo vzájemné tajemství.“ (Výpověď Kinošity Rjóheje, [木下良平]) (Jeong, 2010, s. 128)

Mezi tajfuny, které Japonsko v září a říjnu 1945 zasáhly, byl tajfun Makurazaki historicky nejsilnějším, který do té doby zasáhl Kjúšú. Tajfun udeřil v prefektuře Kagošima (鹿児島) 17. září 1945 ve dvě hodiny a 30 minut odpoledne. Silný vítr, který dosahoval v nejvyšší rychlosti 37 uzlů společně s dešťovými srážkami až 221,5

¹¹² Ve zdroji (Jeong, 2010) autor neodhaluje celá jména Korejců.

mm smetl jednu po druhé lodičky Korejců, kteří se vydali na moře bez toho, aniž by se k nim donesla zpráva o přicházející pohromě. Odhadovaný počet lodí, které tento tajfun spláchl, je 220 plavidel, mezi nimiž bylo mnoho těch malých o tonáži kolem 30-40 tun. Po řádění tajfunů moře často vyplavilo mrtvá těla Korejců na ostrově Cušima a Ikki (壱岐), které byly na trase repatriantů. Po řádění tajfunu Makurazaki na Cušimě pohřbili lidé na šesti místech více než 80 těl Korejců. V případě ostrova Ikki byla 18. září 1845 vyplavena těla Korejců na dvou místech podél pobřeží. To, že tehdy došlo k potopení plavidel s Korejci na palubě dokazují následující dvě výpovědi. (Jeong, 2010, s. 127-35) (Yeo, 2006, s. 170-1)

„Viděl jsem, jak připlavala mrtvá těla a byla bezduše rozptýlená. Když jsem plul na trase mezi vnitřním mořem Seto (瀬戸) a přístavem Ašibe (芦辺, na ostrově Ikki), všude jsem viděl Korejce plovoucí na hladině. Byli to muži. Slyšel jsem, že předtím byli Korejci vyplaveni na pobřeží.“ (Výpověď Iwazakiho Taketaró [岩崎竹太郎]) (Jeong, 2010, s. 135)

„Nyní je sice půda kultivovaná a jsou z ní obdělána pole, ale tehdy, když přišel na mělké pobřeží silný příliv, voda dosahovala až ke břehu silnice. Zrovna bylo září. Je jasné, že to bylo v době tajfunu Makurazaki. Nedalo se nic dělat. Na straně Nakajamafure (中山舳) byla spousta mrtvých těl. Protože (tam) bylo hodně kamenů mrtvol byly hodně poškozené. Byla to záplava mrtvol. Sice nevím počet, ale bylo jich kolem dvou set.“ (Výpověď Takešity Hacua [竹下初雄]) (Jeong, 2010, s. 135-6)

Po tajfunu Makurazaki přišly ještě další ničivé tajfuny jako např. Akune (阿久根), které spláchl lodě na moři a zapříčinily smrt mnoha dalších cestujících. Několik dní nato vždy moře vyplavilo mrtvá těla a odhalilo tak sílu ničivého řádění tajfunů. Obyvatelé Japonských ostrovů pak pohřbívali tato naplavená těla, která byla v natěšení z možnosti návratu oblečená i do tradičního korejského oděvu, do společných hrobů, kde ostatky těchto Korejců leží dodnes. (Yeo, 2006, s. 171)

12.1.2 Piráti

Tajfuny rozbouřené moře nebylo zdaleka jedinou obavou cestujících na neoficiálních plavidlech. Pirátství a přepadání lodí nebylo v době po konci války nic neobvyklého.

Lidé, kteří podnikali plavbu na neoficiálních lodích, měli větší šanci, že si je piráti vyberou jako cíl svého útoku. Nasvědčoval tomu fakt, že lidé plující tzv. na

černo, neprošli celními kontrolami, což zvyšovalo pravděpodobnost toho, že u sebe budou mít cennější předměty než lidé, kteří pluli na lodích, určených oficiálně k repatriaci. Neautorizované lodě také neměly žádnou ochranu proti útokům pirátů a tím, že pluly tajně, se o jejich případné ztrátě často nikdo nedozvěděl. Korejci si však byli vědomi tohoto nebezpečí a zprávy o napadnutí lodí si vyměňovali prostřednictvím dopisů. Obsah jednoho z nich (pravděpodobně nadsazeného) je uveden níže.

„Četl jsem v novinách, že skupina pirátů složená z 1000 bývalých členů japonské vojenské policie je aktivní v Korejském průlivu. Oni jsou zodpovědní za drancování a zabití více jak 10 000 Korejců, kteří se vraceli z Japonska.“ (Caprio, 2017, s.)

Vrchní velení v Japonsku (SCAP) a vojenská vláda v Koreji (USAMGIK) také věděly o přepadání lodí plujících mezi Japonskem a Koreou. Následující dvě zprávy se objevily mezi mnoha dalšími, které zpravodajský štáb armády Spojených států G-2 uvedl v přehledu svých periodických zpráv.

„Civilní záležitosti: Korejci, kteří přijeli do Pusanu na palubě Taihomaru vypověděli o neštěstí, se kterým se setkali během plavby. Lod' vyplula z Ósaky v Japonsku 22. října a vezla 60 cestujících. Na cestě do Pusanu si tři lupiči na palubě lodi začali vybírat cestující, okrádat je a házet tyto živé oběti přes palubu. Cestující si uvědomili, co se děje, a pokusili se lupiče hromadně obklopit. Tito tři muži však dokázali uniknout na veslicích u ostrova Ošima. Když lod' zakotvila v Pusanu, jedenáct cestujících bylo nezvěstných. Těla tří osob, které byly zjevně zastřeleny, byla nalezena v podpalubí.“ (Caprio, 2017, s. 109)

„Terorismus: Korejská uprchlická lod', která zakotvila v pusanském přístavu, obsahovala tři mrtvá těla a jednoho zraněného cestujícího. Další cestující prohlásili, že zodpovědnost za tento čin nesou japonské členové posádky a že asi třicet Korejců bylo hozeno přes palubu na cestě z Japonska. Ti, kteří byli obviněni ze zločinu, byli vzati do vazby vojenskou policií. Toto je druhá lod', která dorazila do Pusanu z Japonska během posledního týdne, na níž jsou hlášeny vraždy Korejců.“ (Caprio, 2017, 109-10)

Mezi Korejci kolovaly také zvěsti o zlých pašerácích, kteří si nechali zaplatit za převoz, ale po vyplutí na otevřené moře cestující hodili přes palubu a vrátili se zpět. O těchto praktikách však (pochopitelně) nemáme žádný důkaz a stejně jako u tajfunů

je těžké odhadovat, kolik lidí přišlo o život po útoku pirátů a zlovolných převažců. (Yeo, 2006, s. 176)

12.2 Případy Micubiši a Ukišimamaru

Ztroskotání lodí se neomezovalo pouze na neautorizovaná plavidla, ale i některé oficiální plavby z příkazu japonské vlády či firem skončily pohromou. Nejznámějšími případy takových lodních neštěstí jsou níže zmíněné případy Micubiši a Ukišimamaru.

V době řádění tajfunu Makurazaki se také odehrál tzv. případ Micubiši. Konkrétněji se jedná o případ, kdy 500 tunová dřevěná loď vezla Korejce, kteří byli do Japonska násilně mobilizováni do těžkého průmyslu firmy Micubiši. Tito Korejci patřili k prvním, kteří se měli vrátit do vlasti z celkem tří tisíc Korejců, kteří pro Micubiši pracovali. Korejci tedy 15. 9. 1945 vyrazili z železniční stanice Hirošima do Tobaty (戸畑) na severním Kjúšú, kde se nalodili na loď ze dřeva a vyrazili směrem na Korejský poloostrov. Ale loď se zřejmě 17. 9. 1945 potopila následkem řádění tajfunu Makurazaki, který tak zapříčinil smrt všech 245 lidí na palubě. Za dva až tři dny poté, co tajfun ustal, prý moře v různých místech Wakamacu (若松) na Kjúšú vyplavilo okolo 80-100 utopených těl Korejců, o kterých se soudí, že někteří mohli být dělníky z Micubiši. Ostatky těchto Korejců jsou pochovány na hřbitově Odajama (小田山) pod Památným kamenem pro korejské oběti (Čosönin čonandža ũrjõngbi). (Yeo, 2006, s. 166-7)

Nejznámějším případem ztroskotání lodi během repatriační plavby je však nepopíratelně případ Ukišimamaru (浮島丸). Týden poté, co japonské císařství kapitulovalo (22. srpna 1945), se tato vojenská přepravní loď vydala na svou plavbu z přístavu Óminato (大湊), který leží na severu ostrova Honšú v prefektuře Aomori, do jihokorejského Pusanu. Účelem její plavby bylo prý zavést korejské dělníky zpět na Korejský poloostrov. Loď tedy plula přeplněna Korejci společně s japonskou posádkou a policisty.¹¹³ Poté, co loď opustila přístav, plula do podél Japonského pobřeží do japonského přístavu Maizuru, u kterého 24. srpna 1945 v pět hodin a dvacet minut odpoledne nečekaně vybuchla.¹¹⁴ Ihned po nehodě japonská vláda oznámila, že

¹¹³ Tito dělníci byli odvedeni na sever Honšú, aby postavili vhodnější železniční přístup k námořní základně. Poté měli za úkol zhotovit leteckou dráhu pro zajištění účinné obrany proti bombardování a očekávané invazi spojeneckých sil. (Caprio, 2007, s. 103)

¹¹⁴ Přesněji řečeno se loď výbuchem rozlomila na dva kusy a potopila se. (Čo, 2016, s. 3)

se loď potopila kvůli tomu, že najela na jednu z min, kterou spojenecká armáda v době války do japonských vod shodila. Také uveřejnila, že při výbuchu zemřelo 524 Korejců a 25 Japonců a tisíce osob jsou pohřešovány. (Čo, 2016, s. 3) Tyto informace se velmi lišily od svědectví, které podal jeden z korejských přeživších. Dle něj loď vezla až 6 700 cestujících. Také našel Japonce, že loď záměrně potopili. Následující text je záznamem svědectví tohoto přeživšího Korejce, kterou vydalo oddělení G-2 vrchního velení ve své periodické zprávě.

„Jistým 6 700 korejským dělníkům a pracovníkům v továrnách a jejich rodinám z loděnic v Ominato bylo řečeno 22. srpna 1945, že budou navráceni do Koreje. Ti vypluli na palubě Ukidžimy (Ukišimy) s posádkou japonských námořníků a policistů. Válečná loď dorazila a zakotvila vně přístavu Maizuru (Kjúšú) v Japonsku. Po vyložení nákladu z paluby bylo nařízeno dělníkům a jejich rodinám, aby šli do svých oddělení, kde byli bití meči a bambusovými harpunami. Japonská posádka pak opustila loď v malých lodích. Hned poté, co odešla, otřesná exploze na Ukidžimě způsobila její potopení, které zapříčinilo velké ztráty na životech. Informátor je přesvědčen, že to bylo plánované kvůli zmínkám námořníků: „Je nám líto těch dětí.““ (Caprio, 2017, s. 103-4)

Zprávy o takovýchto případech potopení lodí se mezi Korejci v Japonsku rychle šířily. Někteří z těch, kteří tyto zprávy zaslechli, se pak stejně jako přeživší I Jöngčchul rozhodli raději zůstat v Japonsku a nevrátit se do vlasti. (Caprio, 2017, 104)

13 Další případy odmítnutí repatriace

Kromě výše zmíněných případů existovaly ještě další důvody, proč se někteří Korejci po konci války z Japonska nevrátili, nebo proč se nemohli vrátit.

Kapitulace znamenala pro některé Japonce nesnesitelnou potupu a svou zlost z prohry si ventilovali na nejbližším možném cíli - Korejcích. Mnozí jim dávali porážku Japonska za vinu, obzvláště když viděli Korejce, kteří se radovali z osvobození. Aby zchladili jejich nadšení, říkali jim: „*Jen se tak neradujte. Uvidíme se za deset let!*“ Tuto nevraživost v Japoncích vůči Korejcům posiloval i japonský tisk, který Korejce obviňoval z přebíhání k silnější straně a nezbytné provokace Japonců. Navíc se v japonské společnosti začaly šířit zvěsti, že Korejci na poloostrově fyzicky napadali Japonce čekající na repatriaci. Celá situace vyústila v případy, kdy se Japonci uchýlili k napadání a vraždění Korejců. Např. 17. srpna. 1945 se odehrál případ, kdy důstojník japonské armády v protileteckém krytu města Kuwana (桑名) povraždil mobilizované korejské dělníky a pohřbil je. Japonští policisté v Čibě (千葉) pak 27. srpna zavraždili tři Korejce, kteří se účastnili uvítací slavnosti americké armády. Korejské oběti této japonské nevraživosti a pomsty tak sice prožily šťastné chvíle z osvobození, ale jejich vidina návratu domů se již nikdy neuskutečnila. (Yeo, 2006, s. 161-3, 172)

Další skupinou lidí, která nechtěla a zároveň se nemohla vrátit na Korejský poloostrov, byli příznivci japonského režimu. Tito sympatizanti v Japonsku zastávali angažované funkce, kdy působili jako instruktoři v Kjówakai (協和會), dělničtí mistři, vedoucí ubytoven, nebo informátoři na pracovištích korejských dělníků. Tito Korejci, kteří prošli důkladnou japanizací, kromě toho že udávali své korejské bratry, poštvovali také Korejce proti sobě. Část z nich dokonce zacházela se svými krajany mnohem hůře než samotní Japonci. Když po válce korejské dělníky povstali na svých pracovištích a ubytovnách, vedoucí ubytoven a pracovních skupin se nevyhnuli jejich pomstě. Kolaboranti, kteří se v Japonsku dokázali vyhnout odplatě korejských dělníků za způsobená příkoří, nemohli ani pomýšlet na to, že by se vrátili domů, kde se s podezřením dívali i na dělníky, kteří se vraceli z Japonska. (Yeo, 2006, s. 180)

V naprosto opačné situaci se ocitli Korejci, kteří zatímco pomáhali ostatním s repatriací, sami zmeškali příležitost k návratu. Pomoc svým krajanům brali naprosto vážně a prohlašovali: „*Nemůžu opustit své krajany a vrátit se první. My se musíme vrátit jako úplně poslední!*“ (Yeo, 2006, s. 180-1) Nejen oni však promeškali příležitost se vrátit do vlasti. Existovaly i případy dělníků, kteří tvrdošíjně nárokovali

svá práva a nevzdávali se v boji se zkorumpovanými podniky a úředníky za vyplacení svých mezd. Aby zvýšili své šance, zůstávali v Japonsku, kde s podniky mohli jednat. Nicméně jak se doba tohoto boje prodlužovala, dělníci stále posouvali svou repatriaci, až ztratili možnost se vrátit. (Yeo, 2006, s. 180-1)

Nejčastějším důvodem, proč Korejci zůstali v Japonsku, však byla ekonomická situace a dění na Korejském poloostrově. Velkou roli v tomto problému sehrála přísná repatriční opatření, jak již bylo podrobně uvedeno v předcházejícím textu. Vrchní velení toto v roce 1946 okomentovalo následovně: „*Mnoho Korejců a Japonců si přeje zůstat v Japonsku, raději než přijmout repatriaci. Tato inklinace se stala více zjevná po zjištění, že by jim bylo dovoleno vzít si s sebou jen omezenou část svých peněz a cenností.*“ (Conde, 1947, s. 43) V říjnu 1982 uspořádala Společnost jihokorejské mládeže v Japonsku (Čäil Tähan minguk čchöngnjöhö) výzkum, který měl za úkol zjistit důvody, proč Korejci po válce zůstali v Japonsku, přestože požádali o repatriaci. Většinové důvody nerepatriace zněly následovně: 1: protože nebyly ustanoveny opatření pro život po repatriaci, 2: situace ve vlasti byla nejistá, 3: kvůli tomu, že vypukla korejská válka, 4: protože potravinová situace ve vlasti byla špatná, 5: protože vypukly epidemie, 6: kvůli rozdělení země na Sever a Jih. (Yeo, 2006, s. 180)

Posledním, ačkoliv zcela ne konečným důvodem nerepatriace Korejců z Japonska uvedme sporadicky přiznávaná smíšená manželství a usídlení korejských rodin v Japonsku. Přes nepřátelství mezi Korejci a Japonci docházelo mezi nimi ke sňatkům. Tyto páry se usídlily a založily své rodiny v Japonsku a zejména v manželstvích, kde manželka byla Korejka, zůstávaly žít na souostroví i po válce. Ale i některé ryze korejské rodiny si vybraly pro svůj život Japonsko, přestože měly možnost odejít do Koreje. Často se jednalo o rodiny či jedince, kteří do Japonska přišli na začátku třicátých let a předtím a v Koreji neměli žádné příbuzné. Jedním z takovýchto případů byl i Čchö Mansök, který deset let pracoval v uhelném dole na japonském ostrově Kai (貝島). Čchö po konci války chtěl vzít svých šest dětí a manželku a vrátit se zpátky do Koreje, ale jeho manželka mu oponovala: „*Jak budeme po návratu žít v Koreji, kde nemáme ani půdu ani dům?*“ Všichni příbuzní z rodiny jeho ženy se rozhodli nadále žít v Kjótu, a dokonce poslali Čchöovi dopis, aby se do vlasti nevracel. Čchö se tedy prý nakonec repatriace vzdal. Lidé jako Čchö patřili k těm, kteří se nepotřebovali za každých okolností vrátit do vlasti, navíc na místo, kde nic a nikoho neměli. (Yeo, 2006, s. 175)

14 Závěr

Téma Korejců v Japonsku není co se bádání a jednoznačných závěrů týče uzavřené, i z toho důvodu, že Korejci v Japonsku stále žijí. Skýtá velké množství dílčích otázek, které se dají zodpovědět jen částečně, vzhledem k vypjatosti postojů Koreje a Japonska, a tedy i hodnocení této kapitoly národních historií. K tomu přispívá i mezinárodní aspekt, který dobu po válce, tedy okupační správu Japonska a její průběh, neustále přehodnocuje. Literatura k tématu je odrazem těchto postojů a i prameny nemohou být objektivní. Proto nemůže být objektivní a úplná žádná studie a lze se pokusit pouze o co nejúplnější obraz s vědomím výše uvedených okolností. S tímto vědomím jsem i já k zadání přistupovala.

Pokud se pokusíme téma sumarizovat, je nutné začít s odchodem Korejců na ostrovy. Exodus Korejců do Japonska odstartovala anexe korejského území v roce 1910. Nejdříve odcházeli korejští studenti a vzdělanci, kteří bažili po vyšším a moderním vzdělání. Následovali je rolníci, kteří ztratili svůj původní způsob obživy a snažili se najít nové zaměstnání v japonském průmyslu. Nárůst počtu Korejců na ostrovech však znamenal sociální napětí a potyčky mezi Japonci a Korejci. Tato situace se zhoršila zejména během dvacátých let, kdy Japonsko prodělávalo ekonomickou krizi, kterou doprovázela těžká nezaměstnanost. Krizí roztržitou japonskou ekonomiku stmelily až události po Mukdenském incidentu v roce 1931 a vstup Japonska do války s Čínou v roce 1937. Průmysl nyní hledal pracovní síly, které by nahradily japonské muže a uspokojily rostoucí poptávku po lidských zdrojích. Přirozený příliv pracovníků z Koreje však nebyl dostačující, a tak japonská vláda v roce 1939 vydala nařízení o mobilizaci Korejců. Ta znamenala historicky největší přesun Korejců, kdy jen na Japonské ostrovy byly v období mezi roky 1939 a 1945 přivezeny statisíce Korejců. Ti se však začali vracet na poloostrov s tím, jak byla prohra Japonska ve válce čím dál zřetelnější. Přesto zbývalo po válce v Japonsku na 2 400 000 Korejců, z nichž většina si přála se vrátit zpátky do své domoviny.

Porážka Japonska znamenala následnou okupační správu. Do hry se tedy zapojily kromě zainteresovaných zemí i USA. V USA se otázkou Korejců na Japonských ostrovech v průběhu války v Tichomoří zabývala dvě ministerstva Spojených států amerických, ministerstvo zahraničí a ministerstvo války. Problémem však bylo to, že každé z nich přišlo s jinou předpovědí ohledně poválečného chování Korejců v Japonsku. Na základě těchto teorií tedy ustanovily odlišné politiky a předaly

je vrchnímu velení (SCAP), které oficiálně řídilo okupaci Japonska, a tedy i repatriaci v západním Tichomoří.

Repatriace v západním Tichomoří byla akcí, která svým rozsahem neměla v historii obdoby. Tato nesmírná událost běžela pod taktovkou vrchního velení s hlavním cílem navrátit Japonce zpět do vlasti, a odstranit tak japonský vliv z Východní Asie. Zároveň s tím se odehrávala i repatriace příslušníků jiných národností – bývalých poddaných císařství – z Japonského souostroví zpět do vlasti. Tato repatriace v západním Tichomoří byla rozdělena na tři velká období podle geografické vzdálenosti od čtyř hlavních Japonských ostrovů.

Samotná situace v Japonsku po kapitulaci byla v mnoha směrech, zejména v udržování veřejného pořádku a bezpečnosti chaotická a nekonstruktivní. Je třeba si uvědomit, že Korejci a Japonci se ocitli v opačné pozici: Japonci byli poraženými, Korejci se mohli počítat k vítězům, minimálně byli s podpisem kapitulace svobodní. Oba národy mentálně tuto situaci těžko zvládaly. Existuje mnoho svědectví o tom, jak Japonci nevrážili na Korejce právě proto, že jim přičítali nadřazené chování, i když je stále považovali za rasově méněcenné. Samotní Korejci k této vizi notně přispěli. Ti jež jejich japonské nadřízení nekontrolovali, přestali pracovat, z celé země hrnuli do přístavů, kradli a napadali Japonce. Během několika dní se okolí přístavů zaplnilo lidmi, kteří se chtěli vrátit do vlasti. Přístavy však nebyly schopné pojmout takové obrovské množství lidí. Nebylo dostatek ubytování, sociálních zařízení, jídla atd. Přestože japonská vláda věděla o této situaci, neučinila speciální opatření pro zlepšení životní situace v přístavech a jejich okolí. Místo toho měla plné ruce práce s uskutečněním svého plánu na deportaci korejských vojáků, civilistů v armádě, či nuceně odvedených dělníků. Důvody pro deportaci těchto skupin tvořilo zaprvé udržení veřejného pořádku a zbavení se odpovědnosti za vyplacení mezd nebo odškodnění za způsobené újmy. Zadruhé se japonská vláda tímto snažila vyhnout obviněním z válečných zločinů. Vrchní velení bylo pasivní a pouze kontrolovalo pohyb plavidel. Japonská vláda tak využila situace a činila jednostranná rozhodnutí pro odeslání korejských dělníků a vojáků pryč z Japonských ostrovů co možná nejrychleji. Samotní Korejci, kteří toužili po návratu na Korejský poloostrov, se tak narychlo zbavovali svého majetku, aby jim nic nebránilo v brzké repatriaci.

Zhruba do listopadu 1945 vrchní velení nepřijalo výrazné opatření pro repatriaci Korejců v Japonsku. Za této situace měla realizaci repatriace Korejců na

starost japonská vláda. Ta první pro kontrolu a repatriaci Korejců využívala organizace Kóseikai (興生會), které ovládala japonská vysoká policie. Nicméně vysoká policie byla z příkazu vrchního velení rozpuštěna na začátku října 1945, proto tedy přešla správa repatričního procesu Korejců pod úřady jednotlivých prefektur. Ty však kvůli nedostatku zkušeností v jednání s Korejci nevyhovovaly, a tak vrchní velení společně s japonskou vládou požádaly Ligu Korejců v Japonsku (Čäil Čosönin rjömäng), aby se zapojila do repatričních prací. Nakonec se členové Ligy stali motorem pro běh korejské repatriace a ve skutečnosti to byli právě mladí lidé, kteří se největší měrou podíleli na výkonu repatričních prací. Tuto etapu repatriací můžeme hodnotit jako chaotickou a nekoncepční, což zavinil zejména postoj vrchního velení.

Pro výpravu Korejců z Japonska sloužily od počátku repatriace přístavy Senzaki a Hakata. Tyto přístavy byly vůbec prvními, ze kterých odpluly repatriční lodě do Koreje. A ani po příchodu okupačních jednotek a založení příjmových center neztratily nic na své důležitosti ve věci repatriace Korejců. Naopak. Měsíce po kapitulaci Japonska vedly první příčky v počtu přebývajících Korejců. Kvůli náhlému nárůstu počtu lidí v jejich okolí, založení úřadů zodpovědných za repatriaci a vybudování příjmových center se jejich struktura radikálně změnila. Prostory přístavů byly přebudovány, aby zvládly pojmout co nejvíce lidí. Skladištní budovy sloužily jako noclehárny, zdravotní místnosti, celní prostory apod. Souběžně s tím, jak vrchní velení upevňovalo kontrolu korejské repatriace, systematizoval a zpříšňoval se i chod center. Uvnitř přístavů tak vznikly ostnatým drátem oplocené prostory, které nesmlouvavě oddělily repatrianty od zbytku lidí vně recepčních center a nedávaly budoucím repatriantům možnost návratu zpět.

Jedním z hlavních problémů, který provázel Korejce v Japonsku po celou dobu repatriace, a i po ní, byl jejich nejednoznačný status. Nejednoznačná charakterizace postavení Korejců dovolovala vrchnímu velení jednat s Korejci v Japonsku jako s příslušníky nepřátelských národů, tedy Japonci, ačkoliv byli klasifikováni jako svobodní lidé a nespádali přímo pod termín „Japonci“. Tato dvojí politika vrchního velení se promítla i v situaci, kdy na jednu stranu ukazovalo svoji nespokojenost ohledně špatného zacházení a diskriminace Korejců japonskými úředníky, zatímco na druhé straně japonské vládě přikazovalo vykonávání co nejstriktnější kontroly korejských repatriantů.

Období od února 1946 se ze strany vrchního velení neslo v duchu aktivní repatriční politiky vůči neJaponcům, kterou nastartovaly především příkazy ze začátku listopadu. Nicméně i přes snahy vrchního velitelství o repatriaci Korejců z Japonska, se počet korejských repatriantů od konce roku 1945 rapidně snížil. Za hlavní příčinu tohoto jevu vrchní velení označilo chaotickou politickou situací a oproti Japonsku mnohem horší ekonomické podmínky na Korejském poloostrově a omezení uvalená na rozsah majetku a peněz, které mohly být z Japonska vyvezeny. Pro urychlení běhu repatriace vrchní velení potřebovalo úzce spolupracovat s vojenskou vládou v Koreji (USAMGIK). Ta se však snažila vehementní repatriční snahy vrchního velení v Japonsku brzdit a kvůli nárůstu ekonomicko-sociálního napětí na poloostrově opakovaně požadovala dočasné přerušování repatriace. Vrchní velení, které se nyní dívalo na existenci Korejců v Japonsku jako na překážku své okupační politiky, nepřijímalo požadavky na odložení repatriace vojenské vlády v Koreji. Naopak, pro urychlení repatriace Korejců začalo uvolňovat tvrdé regulace a zavedlo registrační průzkum uchazečů o repatriaci. Zmírnění nařízení o přenosu majetku a finančních dokladů vidělo vrchní velení jako šanci pro opětovné navýšení počtu repatriantů, ale výsledek neodpovídal očekávání. Tento jev napovídá, že ekonomický problém spojený s přesunem vlastnictví již nehrál důležitou roli v rozhodnutí Korejců o repatriaci. Korejci se nyní spíše než možností vrátit se domů zaměřovali na problém, jak s nimi bude japonská společnost nadále zacházet, tedy jaký status mohou do budoucna mít. Zatímco se proces repatriace konečně zefektivnil, mezi Korejci už po něm nebyla poptávka. Souběžně však japonská vláda začala uskutečňovat opatření, kterými Korejce pomalu ale jistě z japonské společnosti vyčleňovala. Status Korejců se ale radikálně změnil až po podepsání Sanfranciské mírové smlouvy v roce 1951.

Podobně jako okupační armáda v Japonsku, ani do Jižní Koreje nepřišla americká armáda s konkrétním repatričním plánem. Poté, co 40. divize americké armády ustavila vojenskou vládu v Koreji (USAMGIK), repatriční problém dostala na starost sekce zahraniční záležitostí (Foreign Affair Section). Ta dále pověřila poručíka Williamu J. Gana, aby o repatričním problému sestavil zprávu, která byla pro tuto práci velmi cenným zdrojem. Na základě této studie byl vytvořen repatriční plán, který pro svůj běh využíval starou japonskou správní strukturu a domácí korejské organizace. Korejské společnosti pomoci se měly připojit k taktickým jednotkám a týmům vojenské vlády v provinciích a být jim nápomocné při poskytování pomoci

repatriantům a zakládání a provozu tzv. shromažďovacích a odloučených center. Ty byly obdobou příjmových center v Japonsku. Jejich hlavním úkolem byla kontrola příchozích repatriantů, poskytnutí jídla a zdravotní péče a odeslání repatriantů do jejich cílové destinace. Vojenská vláda v Koreji se snažila tyto úlohy spojené s provozem center a péčí o repatrianty přenést na místní společnosti pomoci. Vytvořila pro to ústřední výbor (Čosŏn wŏnho tančche jŏnhap čungang üwŏnhö, Central Committee of Korean Relief Societies), který měl tyto společnosti zaštitovat a sloužit jako prostředník v komunikaci mezi vojenskou vládou a těmito společnostmi. Nicméně ne všechny společnosti pomoci byly ve svém jednání nezištné a mnozí jejich představitelé využívali společností pro získání politického vlivu či se jejich prostřednictvím snažili finančně obohatit. Výjimkou nebyli ani vedoucí představitelé ústředního výboru, kteří svým jednáním znehodnotili důvěryhodnost, nestrannost a nezištnost tohoto orgánu. I zde najdeme mnoho otazníků, které se týkají distribuce japonských kompenzací a celkově financování procesu přijímání a zabezpečení repatriantů, jejich podpory atd. Vysledovat se dají víceméně jen praktická opatření a to jen v jejich reglementární formě.

V poválečném období byly jihokorejské přístavy stejně rušné a chaotické jako japonské, logicky byly druhou stranou téže mince. Shlukovalo se v nich obrovské množství lidí, kteří přijížděli, či opouštěli Korejský poloostrov. V tomto směru sehrál největší úlohu Pusan, jehož tehdejší status i historie by nepochybně zasloužila podrobnější zkoumání. Pusanský přístav byl místem, kterým po válce prošlo vůbec nejvíce repatriantů. Pro ty, kteří neměli jít kam dál, se město stalo domovem, ale pro většinu navrátilivších to nebyla konečná. Aby se dostali do svých domovin, hojně využívali vlaky odjíždějící ze stanice Pusan a putovali dál. Poté, co přišly do přístavu jednotky vojenské vlády, založily zde shromažďovací centrum. V tomto centru se za pomoci členů korejských společností pomoci odehrávaly repatriační procedury, které zahrnovaly poprášení DDT, očkování a roztržení a naložení repatriantů na vlaky, které směřovaly do jejich cílové destinace. Proces přiřazení repatriantů na správné vlaky, byl v situaci, kdy chyběly dopravní prostředky pro převoz lidí, velmi důležitý. Problém křížové přepravy repatriantů však vznikal už při jejich nakládání na loď v Japonsku. Pro odstranění tohoto problému nařídilo na začátku února 1946 vrchní velitelství japonské vládě, aby repatrianty vypravovala z přístavů, ze kterých vyplouvaly lodě

končící co nejbliže cílové destinaci repatriantů. Díky těmto krokům se celý repatriační systém po roce 1946 zefektivnil, ale také pomalu zastavil.

Po oficiálním konci repatriace se v Japonsku stále nacházelo na 600 000 Korejců. Ačkoliv si mnozí z nich původně přáli navrátit se zpět do vlasti, změnil svůj názor. Důvody, které je nakonec vedly k odmítnutí repatriace a trvalému usídlení v Japonsku jsou různé, od ekonomických a politických důvodů, přes dění na Korejském poloostrově, kolaboraci s dřívějším japonským režimem, až po rodinné příslušníky v Japonsku. Existovaly však také případy, kdy se Korejci nevrátili, ačkoliv si to přáli. Do této skupiny můžeme zahrnout především případy, kdy Korejci zemřeli v průběhu repatriace. Často se na nepovolených malých plavidlech stávali oběťmi tajfunů, bouří nebo pirátů. Ohrožovali je také miny, nebo další ztroskotaná plavidla, na které mohla jejich loď najet a následkem toho se potopit. V malé míře se vyskytovaly i případy, kdy Korejci promeškali možnost se návratu, ať již kvůli boji o výplaty s japonskými podniky, nebo kvůli zapojení do repatriačního procesu a pomoci krajanům s návratem. Ať již tak či onak, nakonec zůstali pochováni na japonském území, nebo ve vodách mezi Korejským poloostrovem a Japonskými ostrovy.

Jak uvádím na počátku této části, téma repatriace od svého vzniku po sledovaný časový úsek má mnoho aspektů, které lze jen těžko s odstupem dohledat, natož hodnotit. Narativy národních historií problematiku simplifikují a v průběhu doby byla využívána k politickým nebo hrubě nacionalistickým cílům. Takové informace jsou zkreslené a lze se domnívat, že se tento stav nezmění, narovnat se dají pouze dílčí narativy, o což se v této práci pokouším.

15 Seznam použité literatury:

Prameny

"Kapča, ůlčchuksängŷn kunine kaja handa" (Narození v roce kapčcha a ůlčchuk musí do armády). Sŷul tchŷkpjŷlsi: Ildže kangdžŷmha kangdže tongwŷn pchihä činsang kjumjŷng ŷwŷnhŷ, 2006.

Potsdam Declaration. *National Diet Library, Japan* [online]. National Diet Library, ©2012, ©2003-2004 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>

Basic Initial Post Surrender Directive to Supreme Commander for the Allied Powers for the Occupation and Control of Japan (JCS1380/15). *National Diet Library, Japan* [online]. National Diet Library, ©2012, ©2003-2004 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/01/036/036tx.html>

SCAPIN-44: CONTROLS OVER EXPORTS AND IMPORTS OF GOLD, SILVER, SECURITIES AND FINANCIAL INSTRUMENTS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 22. 9. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885106>

SCAPIN-127: SUPPLEMENTAL INSTRUCTIONS RELATING TO IMPORT AND EXPORT CONTROLS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 12. 10. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885190>

SCAPIN-142: RECEPTION CENTERS IN JAPAN FOR PROCESSING REPATRIATES. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 15. 10. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885205>

SCAPIN-224: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 1. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885288>

SCAPIN-207: PAYMENT OF SAVINGS AND ALLOTMENTS IN KOREA OF KOREAN LABORERS IN JAPANESE COAL MINES. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 29. 10. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885271>

SCAPIN-601: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 15. 1. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885672>

SCAPIN-383: CONTROL OF NON-JAPANESE BEING REPATRIATED FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet

Library, ©2011, 3. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z:
<http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885447>

SCAPIN-354: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 27. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885418>

SCAPIN-254: REPATRIATION RECEPTION CENTERS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 8. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885318>

SCAPIN-293: RECEPTION CENTERS IN JAPAN FOR PROCESSING REPATRIATES. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 17. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z:
<http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885357>

SCAPIN-295: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 17. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885359>

SCAPIN-410: SUPPLIES, TRANSPORTATION AND FACILITIES FOR REPATRIATES. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 9. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z:
<http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885477>

SCAPIN-516: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 30. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885584>

SCAPIN-518: SUSPENSION REPATRIATION OF KOREANS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 30. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885586>

SCAPIN-544: REMOVAL OF SUSPENSION ON REPATRIATION OF KOREANS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 3. 1. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z:
<http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885613>

SCAPIN-600: REPATRIATION OF NON-JAPANESE FROM JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 15. 1. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885671>

SCAPIN-605: ARMAMENT OF POLICE FORCES IN JAPAN. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 16. 1. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885676>

SCAPIN-726: EXPATRIATION OF KOREANS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 9. 2. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885798>

SCAPIN-746: REGISTRATION OF KOREANS, CHINESE, RYUKYUANS AND FORMOSANS. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 17. 2. 1946 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885818>

SCAPIN-511: REPATRIATION. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 29. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885579>

SCAPIN-452: REPATRIATION OF KOREANS AND CHINESE BY LANDING SHIPS, TANK. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 16. 12. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885519>

SCAPIN-351: REPATRIATION. In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 26. 11. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885415>

SCAPIN-217: DEFINITION OF "UNITED NATIONS", "NEUTRAL NATIONS", AND "ENEMY NATIONS". In: *National Diet Library Digital Collections* [online]. National Diet Library, ©2011, 31. 10. 1945 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/9885281>

Literatura

AIKO, Utsumi. *Korean "Imperial Soldiers": Remembering Colonialism and Crimes against Allied POWs*. FUJITANI, T., Geoffrey M. WHITE a Lisa YONEYAMA. *Perilous Memories: The Asia-Pacific War(s)*. Durham and London: Duke University Press, 2001, s. 199-217. ISBN 978-0-8223-8105-1.

ASANO, Toyomi. *Sarasō tora oda: häbang kongganesōüi kühwan* (Přežili a tak se vrací: repatriace v osvobozeném prostoru). Čhōpchan. Sōul-si: Sol, 2005. ISBN 89-813-3809-4.

CHANG, Sōk-hūng. *Häbanghu Hanin kühwanüi jōksadzōk kwadže* (Historický problém korejské repatriace po osvobození). 1-pchan. Sōul-si: Jōksa konggan, 2012. ISBN 978-899-8205-065.

CHOI, Young-ho. Institutionalizing Japan's Relief System for Repatriates: Koreans and Japanese at Hakata Port in 1945. *International Journal of Korean History* [online]. 2017, 22(2), 155-182 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.dbpia.co.kr/Article/NODE07233612>

CHOI, Young-ho. Images of Busan City That Korean Repatriates Described in Just After the Liberation. *Hanil mindžok mundže jöngu*. The Association of Korean-Japanese National Studies, 2011, **20**, 101-127. ISSN 1598-8414.

HWANG, Sun-ik. A Study on General Headquarters/Supreme Commander for the Allied Powers's the Repatriation Policy of Koreans in Japan. *Journal of Korean Modern and Contemporary History* [online]. The Association for Korean Modern and Contemporary History, 2013, (64), 150-190 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.dbpia.co.kr/Article/NODE02122557>

CHOI, Young-ho. Defeat of Japan and the Busan-Shimonoseki cross-channel Liner: Repatriates on this channel Liner. *The Journal of Korean-Japanese National Studies* [online]. 2006, **11**, 243-287 [cit. 2019-05-02]. ISSN 1598-8414. Dostupné z: <http://kiss.kstudy.com/thesis/thesis-view.asp?key=2647077>

KWAK, Jin-o. A Study on the Korean Minorities Homecoming and Living Conditions of Japan in the Early Postwar Era. *KOREAN UNIFICATION STUDIES* [online]. 2006, **10**(2), 71-98 [cit. 2019-05-02]. ISSN 1598-8554. Dostupné z: <http://kiss.kstudy.com/thesis/thesis-view.asp?key=2891900>

GANE, William J. [from old catalog]. *Repatriation from 25 September 1945 to 31 December 1945*. [Seoul, 1946].

YEO, Sung-gu. After the liberating, in-repatriate instance and character of Korean resident in Japan. *Journal of Korean Modern and Contemporary History* [online]. 2006, (38), 160 - 184 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.dbpia.co.kr/journal/articleDetail?nodeId=NODE00767036>

JEONG, Ae-young. Sea Accidents at the Mobilized Koreans` Return to Homeland. *The Journal of Korean-Japanese National Studies* [online]. 2010, **19**, 123 - 159 [cit. 2019-05-02]. ISSN 1598-8414. Dostupné z: <http://www.papersearch.net/thesis/article.asp?key=2894151&code=CP00000006>

REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Překlad David Labus, Jan Sýkora. Vyd. 2., dopl., dotisk [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-513-5.

ECKERT, Carter J. *Dějiny Koreje*. Překlad: Marta Bušková, Štěpánka Horáková, Miriam Löwensteinová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. Dějiny států. ISBN 80-710-6411-4.

MITCHELL, Richard H. *The Korean minority in Japan*. Berkeley: University of California Press, 1967. ISBN 9780520008700.

LEE, Changsoo a George A. DE VOS. *Koreans in Japan: ethnic conflict and accommodation*. Berkeley: University of California Press, c1981. ISBN 05-200-4258-1.

WAGNER, Edward W. [from old catalog]. *The Korean minority in Japan, 1904-1950*. New York: International Secretariat, Institute of Pacific Relations, 1951.

CONDE, David. The Korean Minority in Japan. *Far Eastern Survey* [online]. American Council Institute of Pacific Relations, 1947, 16(4), 41-45 [cit. 2019-05-03].

ČO, Söngil. Küguksön čchimmöl, jöksaesö içchida (Potopení repatriační lodi, zapomenuto v historii). *Čchäkkwa salm* (Kniha a život). 2016, (8), 3.

ČO, Yöngmi, Kilsu KIM a Sunghjök KWÖN. [70 čunjön kwangbokčuganpu·ul·kjöng hängsa] 1945 njön häbangüi künal čchörom... Pusanhange küguksön tasi ttüinda ([70. výročí týdne osvobození – slavnost v Pu Ul Kyöng] Jako v den osvobození v roce 1945... V Pusanském přístavu je znovu spuštěna repatriační loď). *Pusan ilbo* (Pusanský deník)[online]. Pusan ilbosa, c2016, 9. 8. 2015 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://www.busan.com/view/busan/view.php?code=20150810000101>

HAYS, Oren. *Now We Can All Go Home*. United States of America: Lulu Books, 2011. ISBN 978-1-257-97113-8.

Kanmon Tunnel. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Kanmon_Tunnel

Shipping Control Authority for the Japanese Merchant Marine. In: *Wikipedia: the free encyclopedia*[online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-05-08]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Shipping_Control_Authority_for_the_Japanese_Merchant_Marine

Kühwan tongpcho (Repatriovaní krajané). *Pusan jöksa munhwa tädzön* (Historie, kultura a válka v Pusanu) [online]. Academy of Korean Studies, c2014 [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: http://busan.grandculture.net/Contents?local=busan&dataType=01&contents_id=GC04203803

Kwanbu jöllaksön sindžo če 9 čchasön Hünganhwan (Nově postavená devátá spojovací loď na trase Kwanbu - Hünganhwan). *Pusan National Uni. Locality Archives* [online]. PNU Locality Archives, ©2015 [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://bpa.localityarchives.org/exhibits/show/transport-facilities/item/3257>

Overseas Repatriation Movements. *U.S. Army Center of Military History* [online]. U.S. Army Center of Military History [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://history.army.mil/books/wwii/MacArthur%20Reports/MacArthur%20V1%20Sup/ch6.htm>

CAPRIO, Mark. Smoke on the Water: Dangers on the High Seas Separating Archipelago and Peninsula as Reported in the G-2 Periodic Report. *The Journal of Peace and Community Studies*. Rikkyo Institute for Peace and Community Studies, 2017, (7), 89-114.

16 Seznam obrázků:

Obrázek 1	Japonští vojenští velitelé dostávají od Spojenců instrukce o odzbrojení a repatriaci.....	13
Obrázek 2	Japonský císař Hirohito nahrává kapitulaci, Tokio, 14. 8. 1945	16
Obrázek 3	Repatriční loď Tokujumaru.....	25
Obrázek 4	Repatriční loď Kóanmaru.....	28
Obrázek 5	Typický korejský repatriant	36
Obrázek 6	Kisäng tančící pro korejské repatrianty na palubě americké obojživelné lodi Q027.....	44
Obrázek 7	Odbavení repatriantů v přístavu Hakata.....	56
Obrázek 8	Pusanská radnice těsně po osvobození v roce 1945.....	65
Obrázek 9	Repatrianti po vylodění z repatriční lodi v pusanském přístavu	66
Obrázek 10	Pusanské první přístaviště.....	70
Obrázek 11	Korejci čekající na vylodění na pusanské první přístaviště, 24. 10. 1945	71
Obrázek 12	Poprašování repatriantů DDT v pusanském přístavu.....	71
Obrázek 13	Proces vylodění repatriantů z Japonska na prvním pusanském přístavišti	72
Obrázek 14	Vylodování korejských repatriantů z Japonska na pusanském prvním přístavišti	73
Obrázek 15	Korejští repatrianti z Japonska vyváděni z pusanského prvního přístaviště.....	75
Obrázek 16	Rozřídování korejských repatriantů dle jejich cílové destinace.....	75

17 Seznam zkratek:

ad.	a další
apod.	a podobně/ý
atd.	a tak dále
GHQ	Vrchní velitelství (General Headquarters)
jap.	japonsky
kor.	korejsky
mj.	mimo jiné
SCAP	Vrchní velení/velitel spojeneckých sil (Supreme Command/er for Allied Powers)
SCAJAP	Kontrolní úřad lodní dopravy pro japonské obchodní loďstvo (Shipping Control Authority for the Japanese Merchant Marine)
USA	Spojené státy Americké
USAMGIK	Vojenská správa armády Spojených států v Koreji (United States Army Military Government in Korea)
tzv.	takzvaný/takzvaně